

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**МОНІТОРИНГ
ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2012 РІК**

Львів – 2013

**МОНІТОРИНГ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЗА 2012 РІК** : / НАН України. Інститут регіональних досліджень;
За наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянської І. З. – Львів, 2013. – 200 с.

Науково-аналітичне видання присвячене висвітленню тенденцій та особливостей формування і використання фінансового ресурсу місцевих бюджетів Львівської області за 2012 рік у розрізі зведеного бюджету області, обласного, районних, міських, селищних та сільських бюджетів. Значну увагу приділено виявленню основних проблем управління доходами та видатками місцевих бюджетів Львівщини. Отримані результати сприятимуть підвищенню рівня прийняття управлінських рішень в процесі розподілу бюджетних коштів на місцевому рівні.

Основною метою підготовки науково-аналітичного видання є підвищення прозорості та результативності процесів складання і виконання бюджетів на місцевому рівні, а також надання допомоги органам влади та місцевого самоврядування у впровадженні ефективної системи моніторингу бюджетного ресурсу адміністративно-територіальних одиниць. Видання розраховане на керівників та працівників органів влади різних рівнів управління, науковців, економістів, фінансистів, які цікавляться проблемами управління місцевими бюджетами.

Авторський колектив:

Сторонянська І. З., д.е.н., проф.;
Козоріз М. А., д.е.н., проф.;
Давимука С. А., д.е.н., проф.;
Возняк Г. В., к.е.н., с.н.с.;
Беновська Л. Я., к.е.н., н.с.;
Музика І. С., к.е.н., м.н.с.;
Ключник Л. В., пров. інж.;
Ключак Т. С., інж.

*Затверджено до друку Вченою радою Інституту регіональних досліджень НАН України
(протокол №12 від 27 грудня 2013 р.)*

ЗМІСТ

УКРАЇНА ТА ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ.....	5
АНАЛІЗ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	10
<i>АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	<i>10</i>
<i>АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ОБЛАСНОГО БЮДЖЕТУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	<i>28</i>
<i>ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>31</i>
АНАЛІЗ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	35
<i>ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>35</i>
<i>ВИКОНАННЯ ВИДАТКІВ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>36</i>
<i>ВИКОНАННЯ ВИДАТКІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>38</i>
<i>ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РОЗРАХУНКУ НА ОДНОГО МЕШКАНЦЯ.....</i>	<i>41</i>
<i>СТРУКТУРА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>44</i>
<i>АНАЛІЗ ЗАХИЩЕНИХ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>48</i>
<i>АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>50</i>
<i>КАПІТАЛЬНІ ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>55</i>
<i>ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕРЕЖІ, ШТАТІВ І КОНТИНГЕНТІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>59</i>
<i>ВИДАТКИ НА ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>61</i>
<i>ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ОСВІТИ.....</i>	<i>63</i>
<i>ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	<i>76</i>

<i>ВИДАТКИ ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....</i>	84
<i>ВИДАТКИ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА.....</i>	91
<i>ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....</i>	95
<i>ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИДАТКОВОЮ ЧАСТИНОЮ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	98
ДОДАТКИ.....	101-200

УКРАЇНА ТА ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Розвиток Львівської області, яка характеризується значним соціально-економічним, геополітичним, туристичним, культурним та науковим потенціалом, в посткризовий період у значній мірі обумовлений впливом загальнонаціональних та світових тенденцій. Тобто, з одного боку, позитивним слід вважати перехід до висхідного напрямку розвитку у більшості сфер суспільного буття, з іншого – темпи зростання є надто низькими та не дозволяють будувати оптимістичні прогнози на найближчу перспективу.

Оцінка соціально-економічного становища Львівської області на тлі загальнонаціональних тенденцій дозволяє говорити, що за низкою показників область демонструє певне відставання від середньоукраїнських значень (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники соціально-економічного розвитку України та Львівської області за 2011-2012 роки

№ п/п	Назва показника	Одиниці вимірювання	Україна		Львівська область	
			2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
1.	ВРП на 1 особу	тис. грн.	28,44		20,48	
2.	Населення	тис. осіб	45778,5	45633,6	2544,7	2540,9
3.	Кількість зайнятих	тис. осіб	20324,2	20354,3	1100,7	1099,9
4.	Частка зайнятих		0,44	0,45	0,43	0,43
5.	Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	7,9	7,5	7,7	7,5
6.	Середньомісячна заробітна плата	грн.	2633	3025	2244	2578
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				0,85	0,85
7.	Активи підприємств	млн. грн.	4625122,1		125516	
8.	Обсяги реалізованої промислової продукції	тис. грн. на 1 особу	24,53	24,43	11,84	12,59
9.	Обсяги валової продукції сільського господарства	тис. грн. на 1 особу	5,42	5,17	3,30	3,43
10.	Прибуток підприємств до оподаткування	тис. грн. на 1 особу	2,67	2,23	0,87	0,89
11.	Інвестиції в основний капітал	млрд. грн.	209,1	263,7	11,4	13,5
12.	Доходи на 1 особу з трансфертами	грн.	3976	4931	3643,80	4383,42
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				0,92	0,89
13.	Доходи на 1 особу без трансфертів	грн.	1908,48	2366,88	1457,7	1687,27
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				0,75	0,70
14.	Рівень дотаційності місцевих бюджетів	%	52,3	52,6	60,7	62
15.	Трансферти	млн. грн.	84553,7	98164	5563,0	6850,6
16.	Трансферти на 1 мешканця	грн.	1846,2	2152,7	2186,1	2696,2
17.	Видатки всього в розрахунку на 1 мешканця	грн.	3940	4847	3674,24	4288,35
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				0,93	0,88
18.	Видатки на охорону здоров'я на 1 мешканця	грн.	680,5	865,6	777,18	935,11
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				1,14	1,08
19.	Видатки на культуру на 1 мешканця	грн.	119,3	155,8	154,80	183,60
	<i>Львівська обл. у порівнянні із середньоукраїнським значенням</i>				1,30	1,18

Особливо слід звернути увагу на те, що за результатами 2011-2012 рр. за обсягом виробленого валового регіонального продукту (ВРП) на одну особу область сягає значення 72% від середнього по країні рівня, за рівнем середньомісячної заробітної плати – 85%, обсягом реалізованої промислової продукції на одну особу – 52%, валової продукції сільського господарства – 66%. Як наслідок, маємо ситуацію, що склалась у бюджетній сфері регіону – рівень ротаційності місцевих бюджетів Львівської області на 10% перевищує середньоукраїнське значення цього показника, а обсяг трансфертів в розрахунку на одного мешканця на чверть більше відповідного показника по Україні. Поряд з цим, особливістю видаткової частини бюджету Львівщини є її посилена соціальна спрямованість (навіть у порівнянні з іншими областями України): видатки на забезпечення функціонування галузей соціальної сфери у Львівській області є вищими, ніж в середньому по Україні.

Зважаючи на те, що бюджет виступає інструментом перерозподілу ВВП (ВРП) між найважливішими сферами суспільного виробництва (промисловістю, сільським господарством, транспортом і т.д.), регіонами країни та територіями, важливо проаналізувати співвідношення обсягу видатків місцевих бюджетів Львівської області та її ВРП.

На Львівщині має місце поступове зростання частки видатків місцевих бюджетів у ВРП регіону протягом 2004-2010 рр. з 13,69% у 2004 р. до 21,4% у 2010 р. Найвищий темп зростання спостерігався у 2010 р. – 113,76%. У наступному 2011 р. частка видатків місцевих бюджетів у ВРП Львівської області знизилась до 17,77% (темп зростання 83,03%) при тому, що відбулося абсолютне зростання видатків місцевих бюджетів Львівщини (рис. 1). Це пов'язано з тим, що темп зростання ВРП у 2011 р. був вищим, ніж темп зростання видатків місцевих бюджетів.

Рис. 1. Динаміка частки видатків місцевих бюджетів Львівщини у ВРП у 2004-2012 рр.

Основна частка видатків у ВРП регіону була розподілена між галузями соціальної сфери, зокрема: на галузь освіти у 2011 р. припадало 5,93%, охорони здоров'я – 3,8%, соціального захисту та соціального забезпечення – 4,49% (рис. 2). Досить незначною була частка видатків області у ВРП в галузях економічної діяльності – 1,18%. Однак, слід відмітити, що у 2011 р. порівняно з 2010 р. відбулось зниження цього показника у всіх галузях соціальної сфери та його незначне зростання в галузях економічної діяльності.

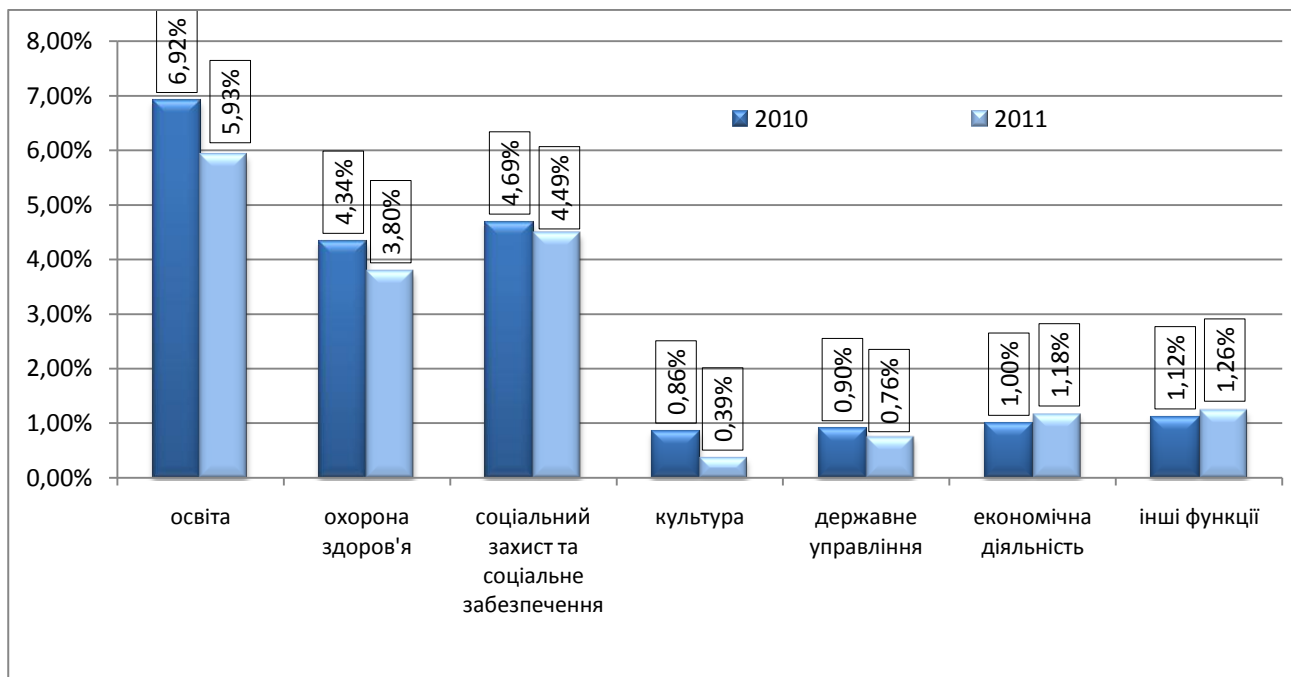

Рис. 2. Частка видатків місцевих бюджетів Львівської області у ВРП за 2010-2011 рр. (розподіл за функціональною ознакою)

Для проведення моніторингу стану виконання місцевих бюджетів Львівської області важливо проаналізувати рівень соціально-економічного розвитку її адміністративно-територіальних одиниць, який виступає основним чинником формування доходної та видаткової складових бюджету будь-якого рівня. Львівська область включає 20 адміністративних районів, які володіють різним ресурсним потенціалом, що обумовило їх суттєву диференціацію за показниками соціально-економічного розвитку. Використавши Методику оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 р. №476, здійснено оцінювання районів Львівської області на основі використання 12 показників¹. Ранжування районів здійснено на

¹ До переліку показників включено: обсяг валового регіонального продукту на 1 ос., обсяг реалізованої промислової продукції на 1 ос., обсяг валової продукції с/г 1 ос., обсяг інвестицій в основний капітал на 1 ос., обсяг виконаних будівельних робіт на 1 ос., обсяг прямих іноземних інвестицій на 1 ос., сума податків і зборів до бюджетів та державних цільових фондів, мобілізованих органами ДПС (без урахування бюджетного відшкодування ПДВ), на 1 ос., обсяг доходів місцевих бюджетів без трансфертів на 1 ос., обсяг експорту товарів на 1 ос., розмір середньомісячної заробітної плати працівників, розмір заборгованості з виплати

основі розрахунку інтегрального показника, який передбачає оцінку відхилення рівня розвитку району від середньо обласного значення. На основі розрахунків райони розбито на 3 групи: регіони-лідери (рівень розвитку яких перевищує середньо обласне значення більше ніж в 1,2 раза), регіони-аутсайдери (із рівнем розвитку нижче 0,9 середнього для області значення), регіони із середнім рівнем розвитку (відхилення в межах 0,9-1,1) (рис. 3).

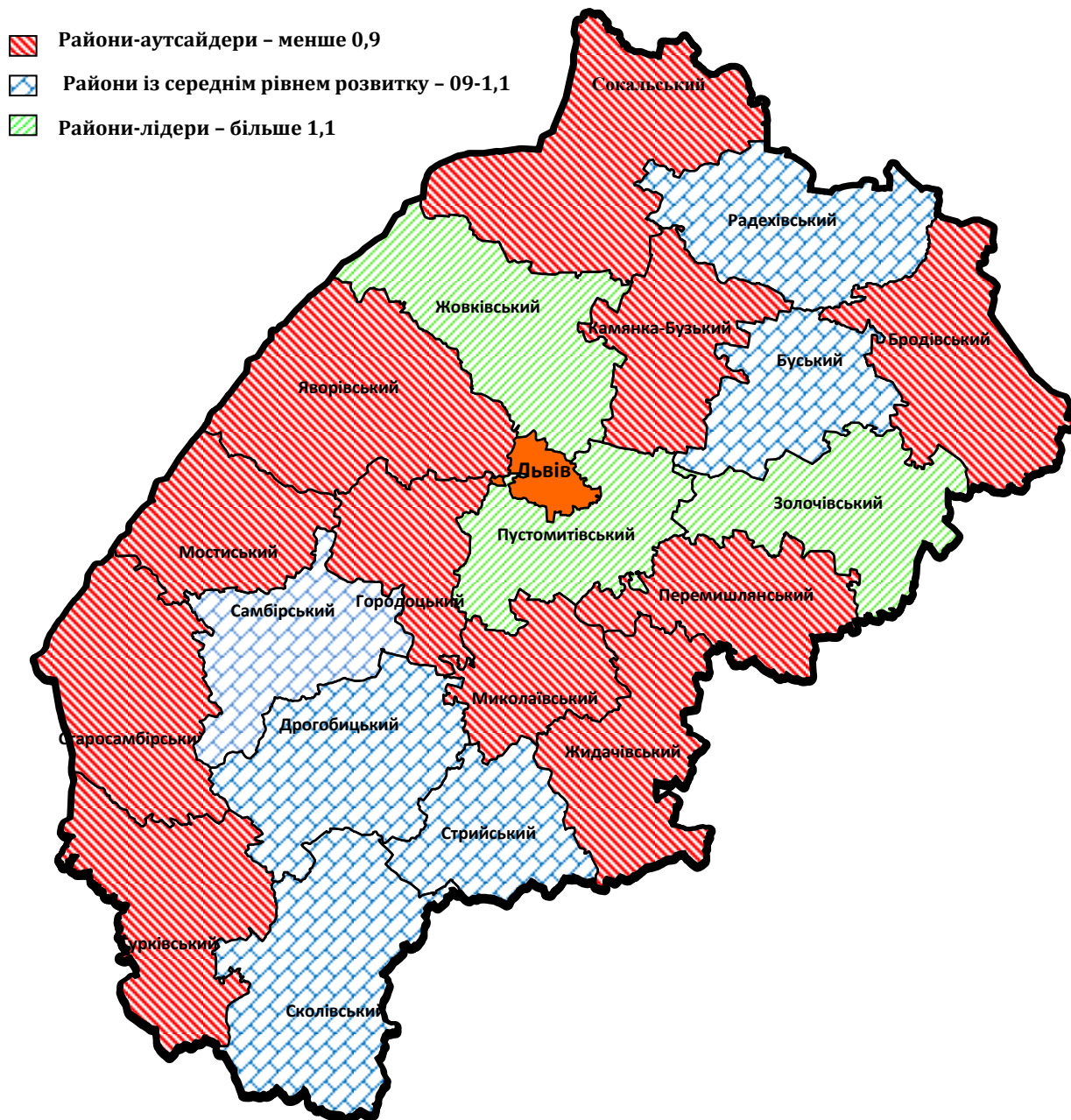

Рис. 3. Групування районів Львівської області за рівнем соціально-економічного розвитку за 2012 р.

заробітної плати на одного прац., рівень безробіття населення (за МОП) у віці 15-70 років, рівень забезпечення населення житлом, кв. м на 1 ос., рівень злочинності в розрахунку на 10 тис. населення, середній розмір пенсій, співвідношення чисельності пенсіонерів до середньооблікової чисельності працюючих // Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 р. № 476 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-п>

За результатами дослідження до лідерів увійшли лише 3 райони, які межують з обласним центром – Пустомитівський та Жовківський райони та Золочівський район. Натомість 11 районів області характеризуються значно нижчим за середньо обласний рівень соціально-економічного розвитку, що засвідчує значну внутрішньорегіональну диференціацію в межах Львівської області та вимагає виваженого застосування інструментів бюджетного вирівнювання.

Система місцевих бюджетів Львівської області включає зведений бюджет області, обласний бюджет, бюджети адміністративних районів області (20 одиниць) та бюджети місцевого самоврядування (711 одиниць), зокрема міських рад міст обласного значення (9 одиниць), бюджети міських рад міст районного значення (35 одиниць), бюджети селищних рад (34 одиниці) та бюджети сільських рад (632 одиниці).

Така громіздка структура місцевих бюджетів обумовлює низку проблем ефективного управління бюджетними ресурсами. До таких проблем слід віднести: складність управління такою кількістю бюджетів місцевого самоврядування (більше 700); наявність 381 територіальної громади в області з кількістю жителів менше 1000 осіб; труднощі із визначенням чітких меж територіальних одиниць; велика кількість рівнів самоврядування (3); різноманітність одиниць самоврядування.

Серед найвагоміших проблем місцевих бюджетів є їх розбалансованість. Причому, розбалансованість як вертикального, так і горизонтального характеру. Щодо вертикального збалансування, то основним завданням тут є приведення у відповідність обсягів фінансових ресурсів того чи іншого рівня управління і обсягами завдань та повноважень, які на нього покладаються. Не зважаючи на позитивні новації, введені Бюджетним і Податковим кодексами, уникнути цієї проблеми сьогодні на рівні місцевих бюджетів не вдається. Результатом такої вертикальної розбалансованості місцевих бюджетів Львівської області є ситуація, що склалась у 2012 р. – рівень дотаційності 384 бюджетів місцевого самоврядування склав більше 50%!

Горизонтальна розбалансованість місцевих бюджетів полягає у невідповідності задекларованих обсягів доходів місцевих бюджетів їх реальному наповненню. Особливо гостро це питання стоїть для місцевих бюджетів базового рівня – міст, сіл, селищ. У 2012 р. близько 150 бюджетів місцевого самоврядування Львівської області виконали бюджет менше, ніж на 90%. Невиконання цих бюджетів вимагає їх перегляду та пошуку додаткового бюджетного ресурсу для їх збалансування.

З огляду на зазначені проблеми проведемо аналіз стану виконання місцевих бюджетів Львівської області.

АНАЛІЗ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналіз поточної ситуації в бюджетній сфері є важливим та надійним елементом бюджетного процесу, послідовне проведення якого дозволяє своєчасно коригувати допущені на етапі планування бюджету недоліки та передбачити реальну базу для планування бюджету наступного періоду.

Виконання дохідної частини бюджетів Львівської області характеризують дані, наведені в табл. 2. За даними департаменту фінансів Львівської ОДА до зведеного бюджету Львівської області протягом 2012 р. (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) надійшло 1137833,9 тис. грн., що на 1838156,6 тис. грн. (або 1,19%) більше за показник попереднього року. В 2012 р. спостерігалось збільшення виконання доходів спеціального фонду на 10,4%, натомість доходи загального фонду зменшились на 0,1% порівняно з 2011 р. Така тенденція була характерною як для обласного бюджету, так і для бюджетів міст і районів Львівщини.

Таблиця 2

Стан виконання дохідної частини бюджету Львівської області за 2011-2012 рр., тис. грн.

	2011 р.			2012 р.		
	план	факт	% виконання	План	факт	% виконання
Зведений бюджет, в т.ч.:	10072263,4	9320516,4	92,53	11908968,2	11158673	93,7
-загальний фонд	8928224,1	8399515,5	94,1	10735639,5	10091642,5	94,0
-спеціальний фонд	1144039,4	921001,1	80,5	1173328,7	1067030,4	90,9
Бюджет міст обласного значення, всього, в т.ч.:	3668246,2	3157035,9	86,06	4425127,5	3920662,5	88,6
-загальний фонд	2940722,5	2713838,0	92,3	3632061,8	3378236,8	93,0
-спеціальний фонд	727523,7	443197,9	60,9	793065,7	542425,7	68,4
Бюджет районів області, всього, в т.ч.:	4601650,1	4368764	94,9	5500774,2	5242955,3	95,3
-загальний фонд	4406388	4134589,4	99,6	5239004,5	4891780,9	93,4
-спеціальний фонд	195262,1	234174,6	119,9	261769,7	351174,4	134,2
Обласний бюджет, в т.ч.:	1802367,2	1794716,5	99,6	1983066,5	1995055,2	100,6
-загальний фонд	1580254,4	1550356,5	98,1	1864573,2	1821624,8	97,7
-спеціальний фонд	218971,7	242776,8	110,9	118493,3	173430,4	146,4

Динаміка надходжень доходів місцевих бюджетів Львівської області повторює тенденції останніх років (рис. 4). В 2012 році спостерігалось суттєве збільшення доходів, порівняно з 2011 р., що пояснюється зростанням надходжень

від податку на доходи фізичних осіб та плати на землю (загальний фонд). Слід відмітити значне зростання надходжень від справляння єдиного податку для суб'єктів господарювання та збору за першу реєстрацію транспортних засобів (спеціальний фонд).

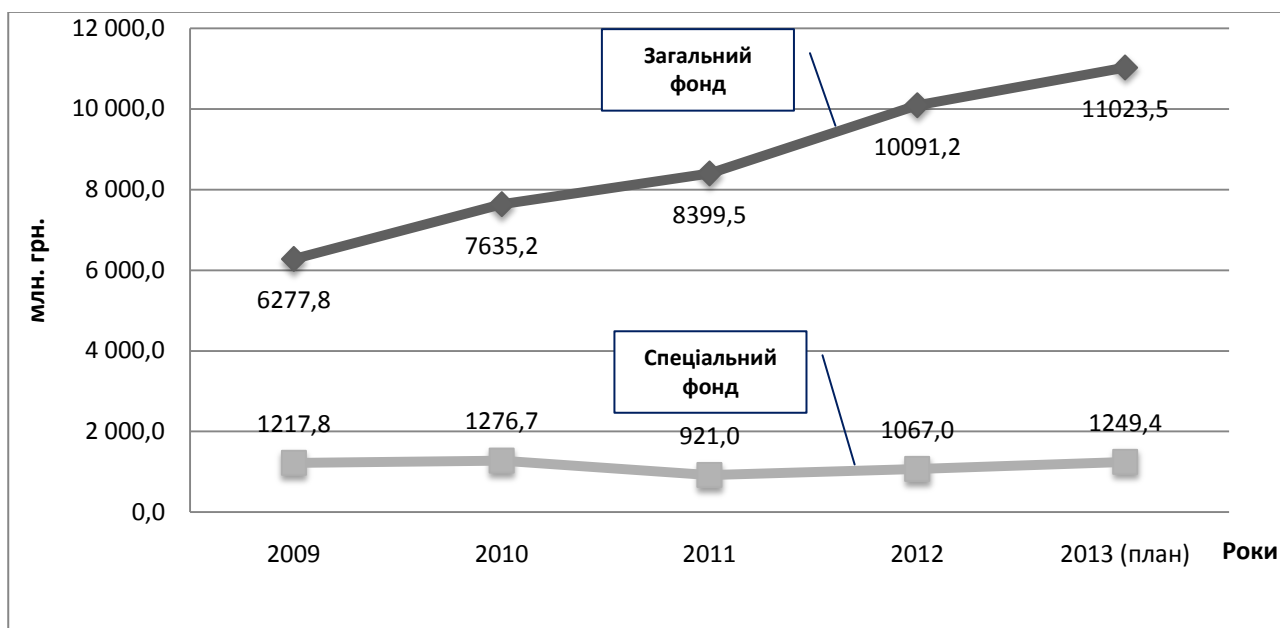

Рис. 4. Динаміка надходжень доходів зведеного бюджету Львівської області в розрізі загального та спеціального фондів у 2009-2013 рр.

Доходи загального та спеціального фондів зведеного бюджету Львівської області в 2012 р. виконано на 94% та 90,9% відповідно проти затвердженого місцевими радами. Необхідно відмітити, що лідируючі позиції в формуванні дохідної частини зведеного бюджету належать м. Львову та обласному бюджету. Зазначені тенденції характерні як для загального, так і спеціального фондів (рис. 5; 6).

П'ятірку лідерів серед місцевих бюджетів, окрім зазначених вище, по загальному фонду формують: м. Дрогобич, Яворівський, Жовківський, Пустомитівський та Сокальський райони. Хоча, якщо аналізувати по показнику «надходження податків і зборів на 1 мешканця», то лідерами є міста Моршин, Трускавець та Стрий, а також Кам'янка-Буський, Сокальський та Стрийський райони. Дещо інша картина по спеціальному фонду. Серед лідерів, яким належить значна частка в доходах зазначеного фонду є: м. Червоноград, м. Дрогобич, м. Стрий, Яворівський та Пустомитівський райони. Дана ситуація є реальним відображенням соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. До слова, Пустомитівський район вирізняється значним прогресом у розвитку торгівлі та будівництва як наслідок, збільшення надходжень від єдиного податку для суб'єктів господарювання (який є найвагомішим за обсягом джерелом дохідної частини спеціального фонду) в 2012 р. проти 2011 р. склали 2,5 рази, що в абсолютному вимірі становить 6208,4 тис. грн.

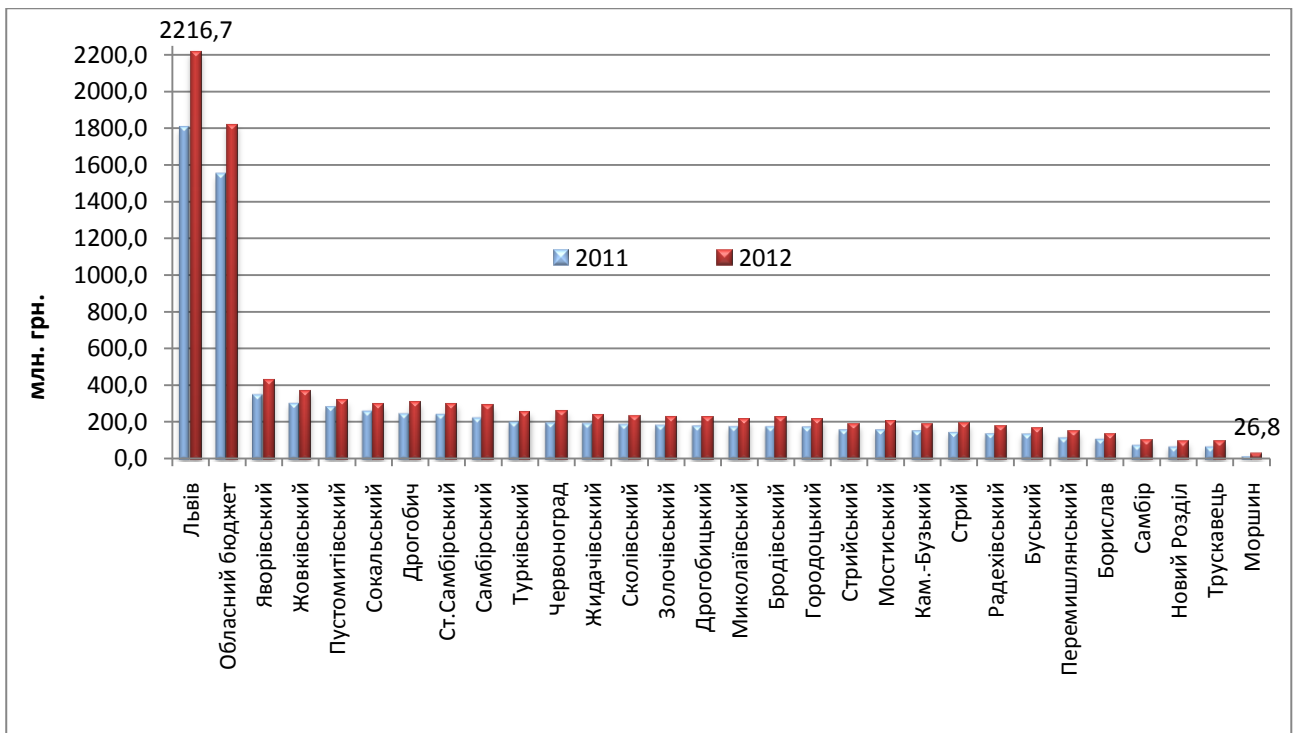

Рис. 5. Динаміка надходжень доходів загального фонду місцевих бюджетів Львівської області у 2011-2012 рр.

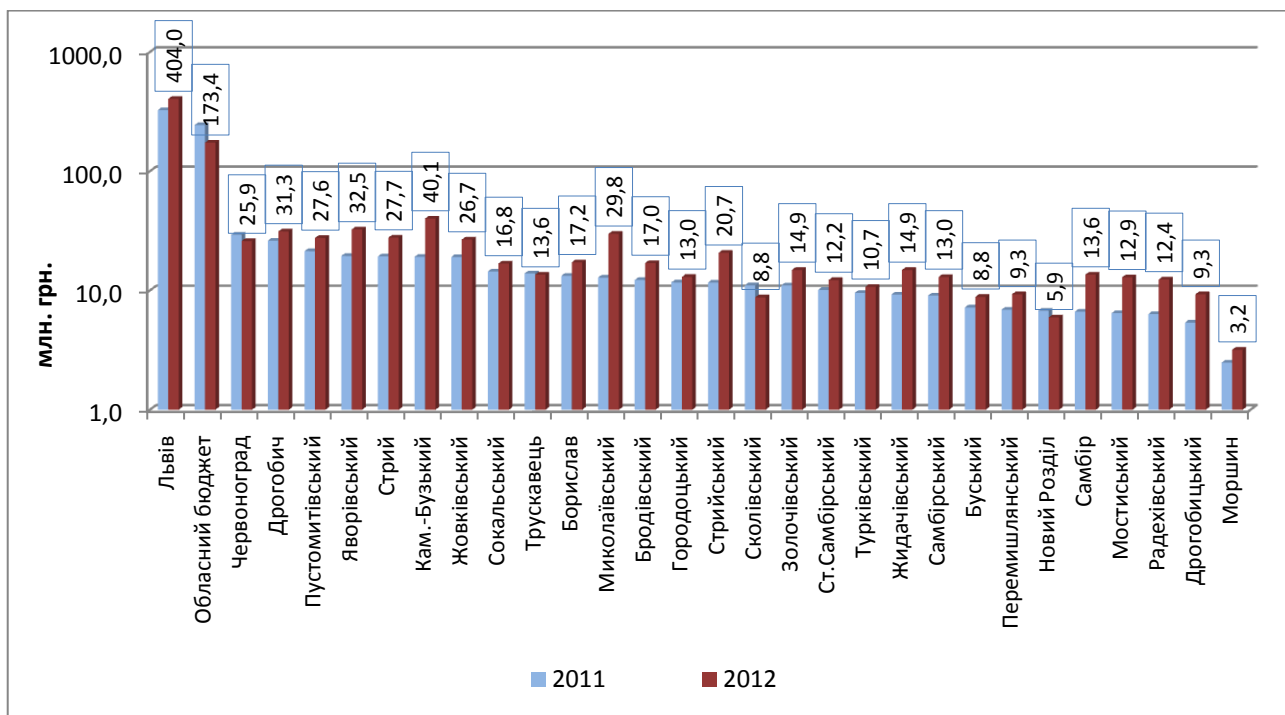

Рис. 6. Динаміка надходжень доходів спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області у 2011-2012 рр.

Доходи зведеного бюджету Львівської області у 2012 р. сформовані на 34,36% за рахунок податків і зборів, решту – 65,64% складають офіційні трансферти (дотації вирівнювання і субвенції на здійснення державних програм соціального захисту населення), одержані з державного бюджету України (рис. 7), при цьому загальний обсяг трансфертів має стійку тенденцію до збільшення.

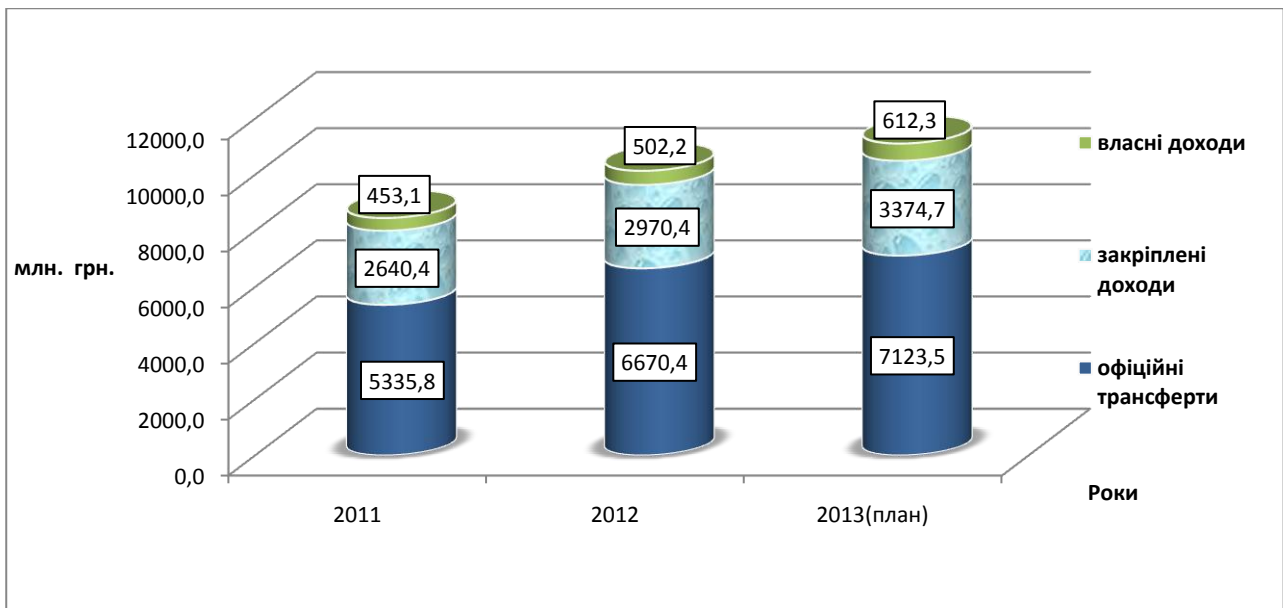

Рис. 7. Структура загального фонду зведеного бюджету Львівської області в 2011-2013 рр.

Зазначимо, що порівняно із 2011 р. ситуація змінилася в гіршу сторону на 2,46%. Зазначене переконливо підтверджує незмінні реципієнтські риси регіону, що в кінцевому результаті не сприяє підвищенню рівня самостійності місцевих бюджетів в силу надмірної централізації фінансових ресурсів та звужені ролі місцевих бюджетів в економічному житті регіону.

В структурі *податкових надходжень* місцевих бюджетів Львівської області в поточному році спостерігалось незначне падіння порівняно з 2011 р. частки податку на доходи фізичних осіб з 79,8% до 76,7% відповідно з одночасним зростанням частки місцевих податків і зборів з 4,4% до 7,8% відповідно та податків на власність – з 1,8% до 2,1% (рис. 8).

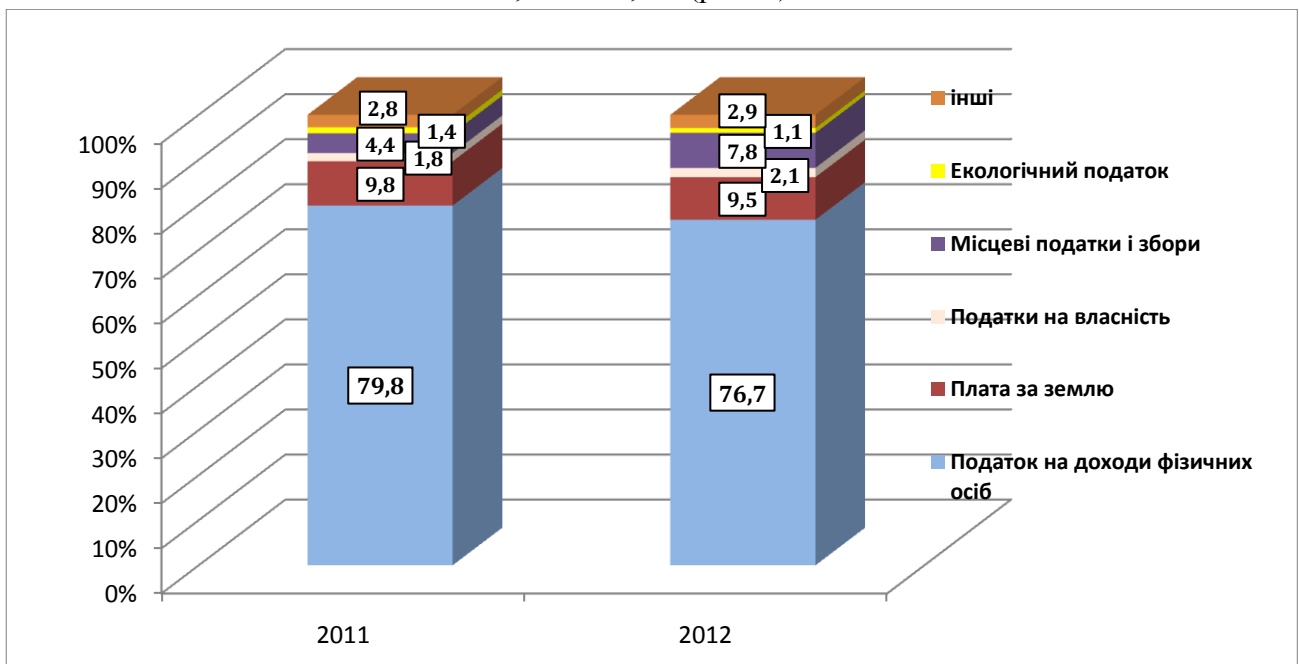

Рис. 8. Структура податкових надходжень зведеного бюджету Львівської області в 2011- 2012 рр.

Дана ситуація пояснюється змінами, запровадженими новою редакцією Бюджетного кодексу, відповідно до яких до місцевих податків і зборів зараховується єдиний податок, який є бюджетоформуючим по даному виду податків.

Основним джерелом наповнення дохідної частини місцевих бюджетів Львівської області є *податок на доходи фізичних осіб*. Надходження від цього податку в 2012 р. склали 2829864,9 тис. грн., або 66% обсягу надходжень (без міжбюджетних трансфертів). Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб представлена на рис. 9. Для порівняння додамо, що по Україні цей показник в 2012 році склав 60,6%.

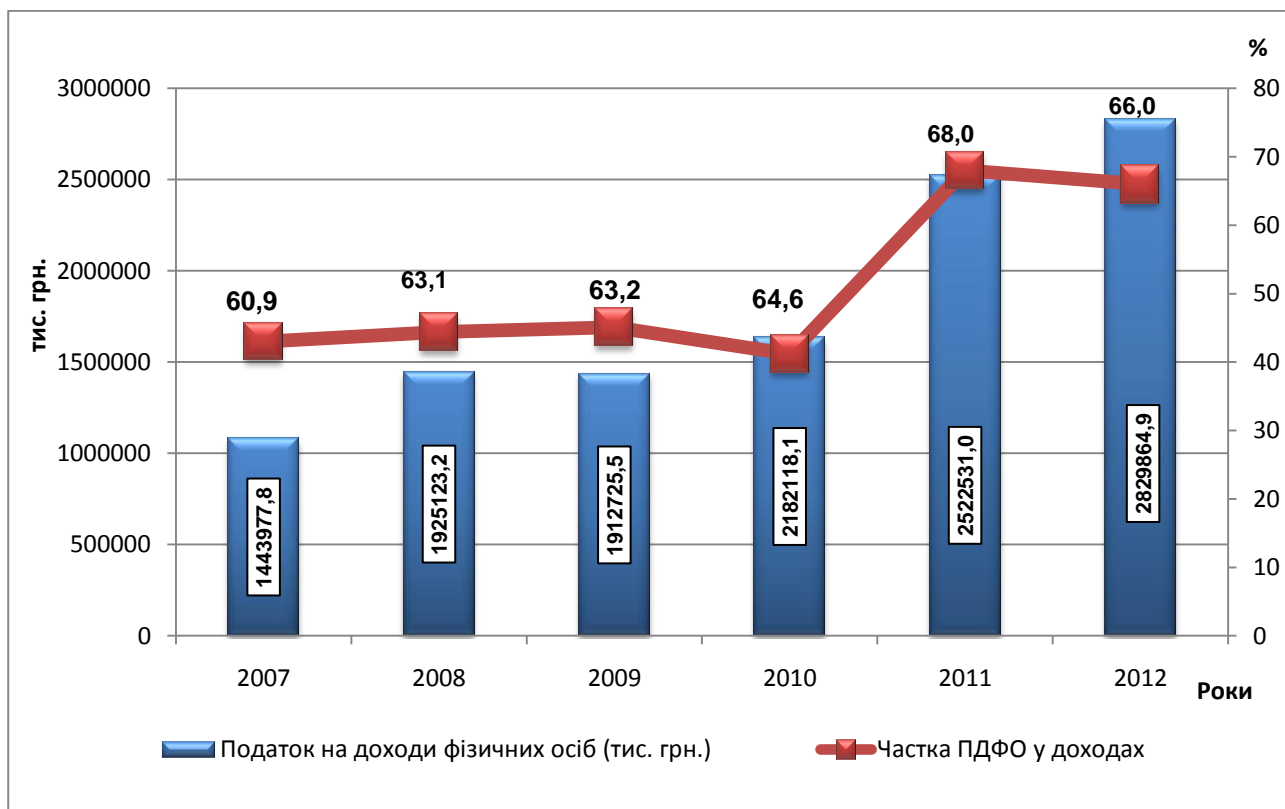

Рис. 9. Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб у Львівській області за 2007-2012 рр. (без міжбюджетних трансфертів)

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів традиційно залишається *плата за землю*. З цього джерела до зведеного бюджету Львівської області в 2012 р. надійшло 348662,5 тис. грн., що на 38216,4 тис. грн. більше за відповідний показник минулого року (рис. 10). Починаючи з 2011 р. простежується тенденція до зростання обсягів надходжень по даному податку. Дана ситуація пояснюється тим, що бюджети місцевого самоврядування, починаючи з 2011 р. (з внесенням змін до діючого Бюджетного кодексу України), почали отримувати всю суму надходжень від земельного податку. Зазначимо, що в структурі плати за землю за аналізований період відбувалися зміни: більш динамічне нарощування орендної плати та повільніше зростання надходжень земельного податку.

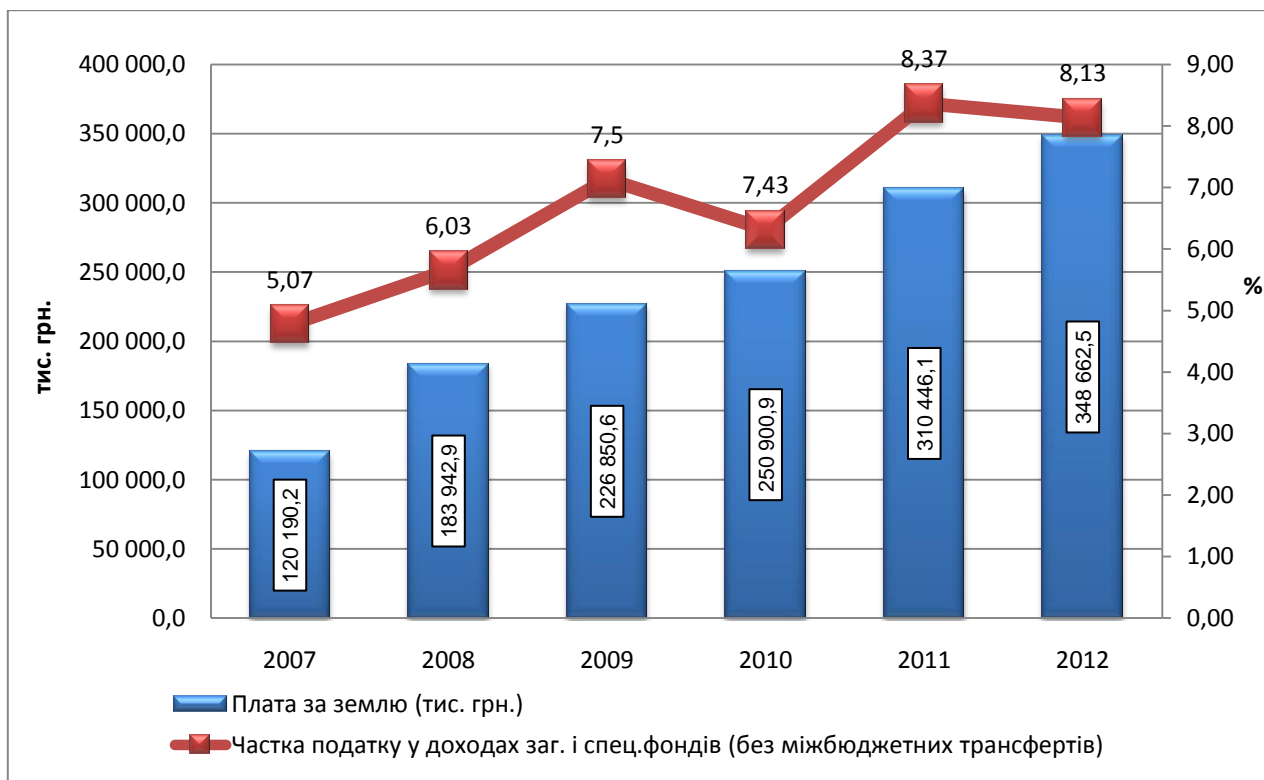

Рис. 10. Динаміка надходжень плати за землю у Львівській області за 2007-2012 рр.

Попри скорочення кількості *місцевих податків* і зборів (з 14 до 5), заборону запровадження податків і зборів, не передбачених Податковим кодексом України, та неможливість самостійного визначення їх ставок, в 2012 р. порівняно з 2011 спостерігалось суттєве зростання частки цих податків в структурі податкових надходжень, а саме: з 4,4% до 7,8%. Від місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів Львівщини в 2012 році отримано 287003,1 тис. грн. (без обласного бюджету), що майже в 2,06 рази більше аналогічного показника попереднього року. Таке збільшення було забезпечено зарахуванням до їх складу єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва, який зараховується до спеціального фонду бюджету.

Сплата єдиного податку в 2012 році склала 245257,9 тис. грн., що майже в 2,3 рази більше за обсяги надходжень 2011 року (рис. 11). Значне зростання обсягів єдиного податку, в основному, відбулося завдяки змінам, які запроваджені Податковим кодексом: змінено терміни сплати та запроваджено нові ставки оподаткування.

Важливо відмітити, що практично по всіх місцевих бюджетах зросла частка трансфертів порівняно з 2011 роком, окрім міст Новий Розділ, Червоноград, Жидачівського, Золочівського, Миколаївського, Радехівського районів. Особливо на цьому фоні вирізняється Сокальський район, де частка трансфертів зменшилась на 10,7 % (рис. 12).

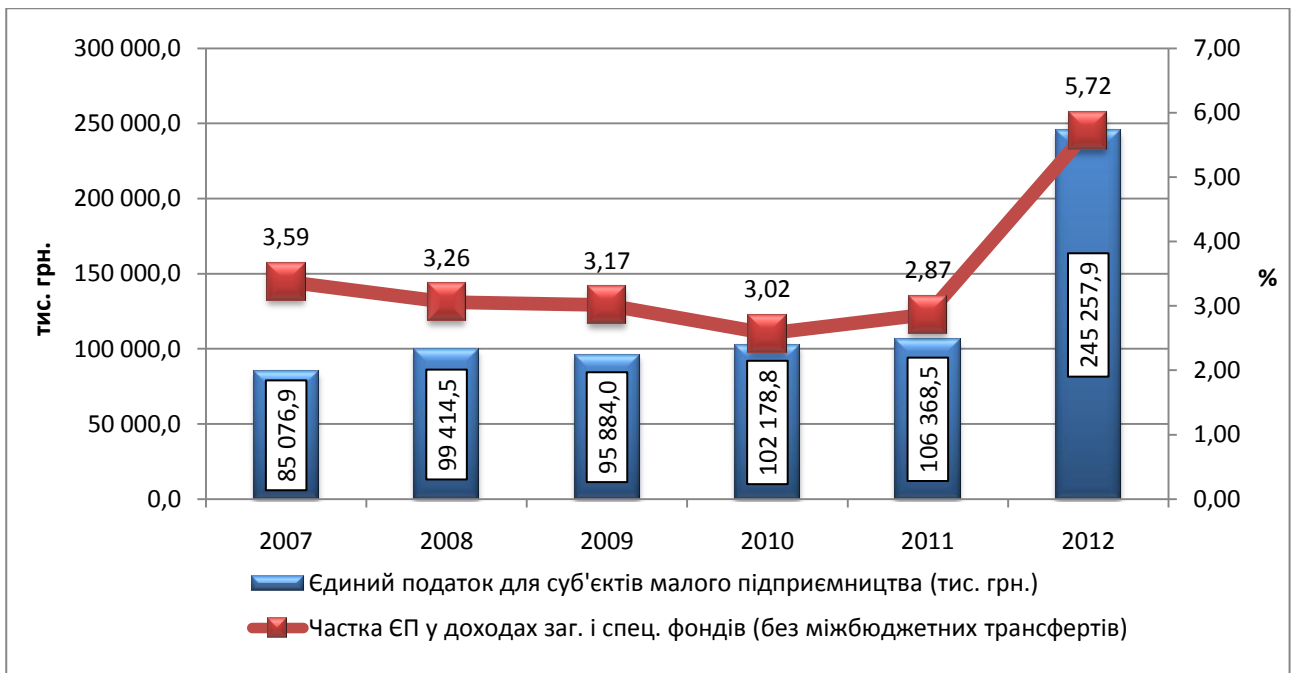

Рис. 11. Динаміка надходжень єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва у Львівській області за 2007-2012 рр.

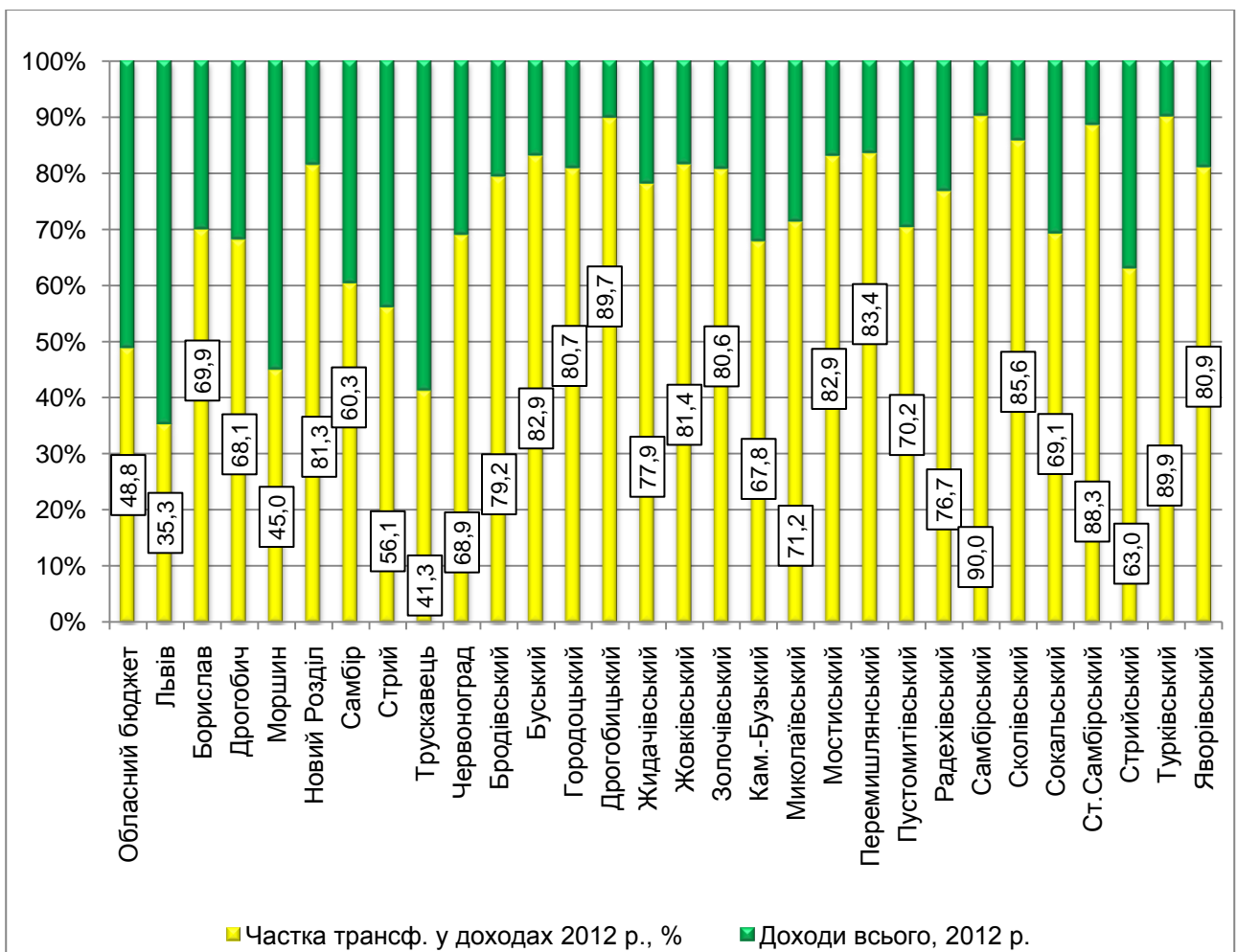

Рис. 12. Частка трансфертів в доходах зведеного бюджету Львівської області в 2012 р.

Однак, незважаючи на значну частку отримуваної державної допомоги, її не завжди вистачає на покриття видатків, що переконливо демонструють дані рисунка рисунку 13. Так, із 20 районів Львівщини в 2011 році 8 (Яворівський, Стрийський, Радехівський, Миколаївський, Золочівський, Жовківський, Городецький та Буський) не демонстрували реальної фінансової спроможності, тобто не змогли забезпечити фінансування видаткової частини в необхідних обсягах. Заради справедливості додамо, що в 2012 році ситуація по районах значно змінилася в кращу сторону – тільки один Сколівський район мав коефіцієнт бюджетного покриття менше 1. Серед міст в числі «відстаючих» були Борислав і Дрогобич. Ситуація є типовою для всіх регіонів України: зростання соціальних гарантій та стандартів забезпечення населення, витрат на утримання бюджетних установ, оплату праці їх працівників і т.д. не супроводжується паралельним збільшенням надходжень до доходної частини бюджетів. Мізерний приріст доходів місцевих бюджетів не здатен забезпечити зростання видаткової частини.

Наведені вище факти вказують на об'єктивну неспроможність значної кількості територіальних громад місцевого самоврядування надавати якісні гарантовані державою суспільні послуги навіть із врахуванням дотаційного вирівнювання їх бюджетів. Відсутність у багатьох територіальних громад достатньої кількості кваліфікованої робочої сили, належної інфраструктури, та недостатня якість суспільних послуг призводять до відсутності економічного розвитку таких громад, що, у свою чергу, призводить до низького рівня надходження власних та закріплених доходів, а відсутність достатнього обсягу доходів призводить до погіршення стану інфраструктури і якості суспільних послуг.

Як наслідок, у таких громадах формується своєрідне «замкнене коло бідності», розірвання якого можливе або шляхом проведення в Україні анонсованої ще попереднім урядом адміністративної реформи та укрупнення первинних громад, що також відповідає об'єктивним демографічним та міграційним процесам в країні, або шляхом спрямування значних додаткових фінансових ресурсів з державного бюджету на реалізацію інфраструктурних проектів в таких громадах.

Довідково зазначимо, що досвід країн Центральної та Східної Європи говорить про те, що дрібні поселення здатні здійснювати лише дуже обмежене коло функцій, не дивлячись на офіційно декларовану рівність всіх органів місцевого самоврядування незалежно від їх розмірів². Тобто найбільш ефективним рішенням, не дивлячись на високу політичну ціну, видається послідовне проведення вказаної адміністративно-територіальної реформи, з подальшим формуванням за рахунок інвестиційних трансфертів з державного бюджету «точок економічного зростання» на базі центрів укрупнених громад.

² Свяневич П. Основы фискальной децентрализации. Справочное руководство для стран с переходной экономикой. – Будапешт, Инициатива Реформирования Местного Самоуправления и Сферы Государственных Услуг/ Институт Открытого Общества, 2003.

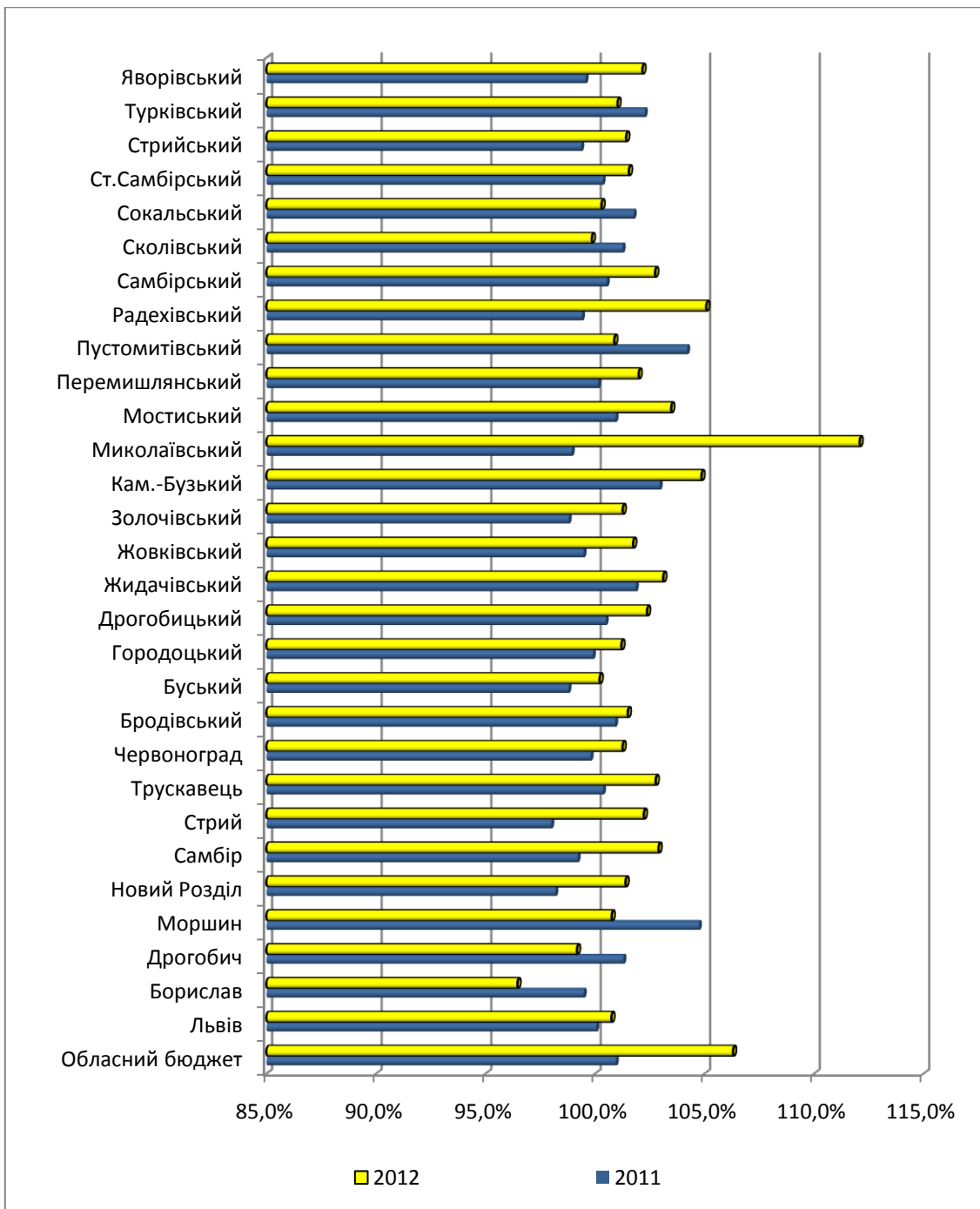

Рис. 13. Динаміка бюджетного покриття місцевих бюджетів Львівської області, 2011-2012 рр., %

Відповідно до змін, запроваджених Бюджетним кодексом³, всі доходи місцевих бюджетів поділяються на: доходи, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (*кошик 1*) та доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (*кошик 2*). На рис. 14 представлена схема розподілу фінансових ресурсів місцевих бюджетів відповідно до діючого Бюджетного кодексу.

³ Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : www.zakon.rada.gov.ua/go/2456-17](http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2456-17)

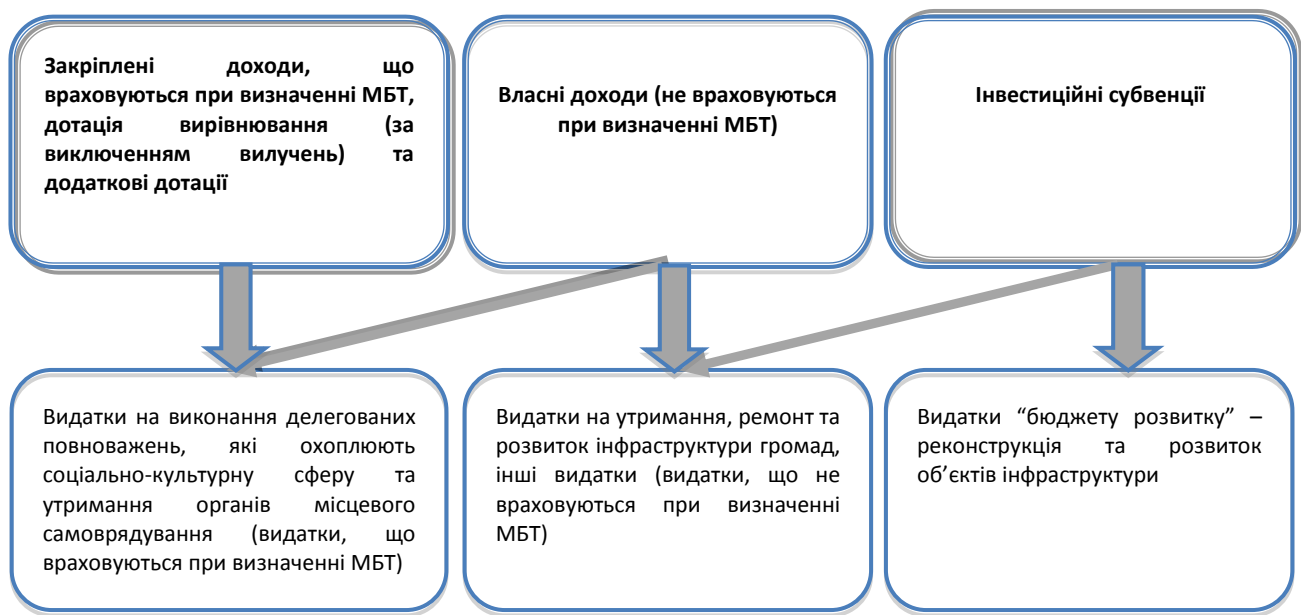

Рис. 14. Схема розподілу фінансових ресурсів місцевих бюджетів за діючим Бюджетним кодексом

Власні надходження місцевих бюджетів Львівської області, що формуються внаслідок рішень, що приймають місцеві ради (*кошик 2*) та спрямовуються на виконання власних повноважень органів місцевого самоврядування, в 2012 р демонстрували не значне падіння – на 0,4% порівняно з 2011 роком. Аналіз даних засвідчив, що виконання владних повноважень органів місцевого самоврядування забезпечується власними фінансовими ресурсами в мізерних обсягах: від 1,6% в Турківському районі до 23,5% в м. Трускавець (табл. 3, рис. 15). Тобто очевидно, що практично всі місцеві бюджети Львівщини недостатньо забезпечені власними фінансовими ресурсами. Прикро, що і надалі основним джерелом доходів місцевих бюджетів в Україні (яка декларує принципи фіскальної та адміністративної децентралізації) є надходження від дотацій вирівнювання (навіть якщо їх обсяг визначений за прозорою формулою).

Зазначене в черговий раз підтверджує тезу: по-перше, про обмеженість фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та їх неспроможність координувати соціально-економічний розвиток територій, а по-друге, свідчить про те, що існуюча міжбюджетна трансфертна політика в переважній більшості не пов’язана підвищенням ефективності функціонування місцевої влади та не стимулює до нарощування власної дохідної бази.

Варто відзначити також, що зміни, внесені Бюджетним кодексом України, з однієї сторони, сприяли зміцненню дохідної бази місцевих бюджетів, з іншої – істотно послабили їх фінансову спроможність. Проведений аналіз підтвердив, що місцеві бюджети Львівської області відчувають гостру нестачу власних фінансових ресурсів, частка яких в загальному обсязі доходів є мізерною (табл. 3). Зазначене свідчить про високу фінансову залежність від державного фінансування.

Зазначимо, що склад доходів загального фонду, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (кошик 1) на 2013 рік затверджений місцевими радами в обсязі 3378539,4 тис. грн., що на 210540 тис. грн. більше за аналогічний показник 2012 року; по доходах, що не враховуються при визначенні трансфертів (кошик 2) план визначено в розмірі 612884,4 тис. грн., що на 63497,6 тис. грн. більше показника минулого року.

Таблиця 3

Власні надходження місцевих бюджетів Львівської області в 2012 р.

Назва міст і районів	кошик 2, тис. грн.	% до доходів бюджету	в розрахунку на 1 мешканця, грн.
1	2	3	4
Обласний бюджет	65969,6	3,31	25,92
Львів	362586,9	14,09	477,09
Борислав	11154,8	7,29	299,86
Дрогобич	28661,6	8,52	290,39
Моршин	4483,5	14,93	735,00
Новий Розділ	3062,5	3,14	107,46
Самбір	8010,8	6,98	228,88
Стрий	22352,5	10,21	370,69
Трускавець	25598,6	23,54	861,91
Червоноград	18320,2	6,38	221,26
У середньому по містах		10,56	399,17
Бродівський	8356,7	3,46	138,13
Буський	6390,9	3,67	137,44
Городоцький	8291,7	3,66	119,31
Дрогобицький	6345,0	2,71	85,28
Жидачівський	16123,1	6,37	224,87
Жовківський	17430,6	4,41	159,33
Золочівський	10392,7	4,28	148,04
Кам.-Бузький	11718,3	5,17	203,80
Миколаївський	18662,1	7,67	294,36
Мостиський	8011,5	3,69	139,57
Перемишлянський	5270,9	3,31	130,47
Пустомитівський	22134,9	6,45	196,93
Радехівський	9668,5	5,11	198,53
Самбірський	6416,5	2,12	92,06
Сколівський	10229,0	4,24	216,72
Сокальський	12138,7	3,89	129,55
Ст. Самбірський	7148,5	2,30	91,41
Стрийський	7238,4	3,49	116,56
Турківський	4287,5	1,62	85,24
Яворівський	16471,8	3,59	133,70
У середньому по районах		4,06	152,07

Важливо зазначити, що ключовою проблемою міжбюджетних відносин і надалі залишається значна централізація фінансових ресурсів (надмірний перерозподіл коштів через «центр»), що в свою чергу негативно позначається на потенціалі регіонального розвитку. З огляду на те, що основною функцією системи міжбюджетних відносин є розподіл і перерозподіл, ключове питання, яке виникає в процесі розподілу коштів між адміністративно-територіальними одиницями – це збереження стимулів для місцевої влади, а тому, щоб місцеві органи самоврядування їх не втрачали вкрай важливо зберегти незмінні тенденції

формування місцевих бюджетів (наприклад за рівнем доходів на одну особу) до і після перерозподілу доходів, тобто ті адміністративно-територіальні одиниці, які займали вищі позиції за рівнем доходів місцевих бюджетів, зберігали їх і після отримання дотацій вирівнювання.

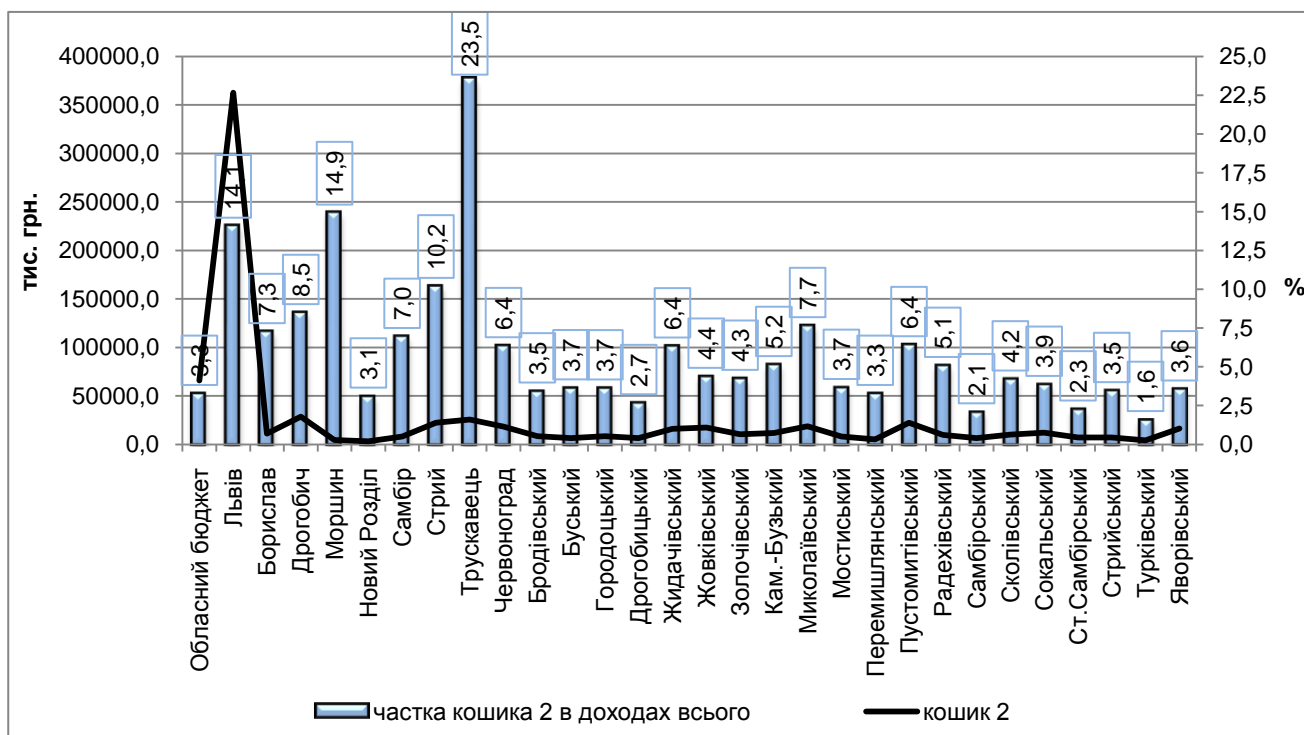

Рис. 15. Власні фінансові ресурси в загальному обсязі доходів в 2012 р.

Нажаль, проведений аналіз доходів місцевих бюджетів Львівської області на 1 мешканця до і після розподілу підтверджує протилежне. Так, якщо до розподілу через «центр» місцеві бюджети Яворівського, Сколівського, Жидачівського, Бродівського, Радехівського, Пустомитівського, Сокальського та Миколаївського районів були в групі лідерів, то після перерозподілу попередні тенденції зберегли тільки два райони: Стрийський і Кам'янка-Бузький (рис. 16). А місцеві бюджети Пустомитівського і Самбірського районів мають приблизно однаковий рівень середньодушових доходів при тому, що доходи таких бюджетів без урахування трансфертів відрізняються практично в 2 рази. Зазначене обумовлено тим, що вирівнювання місцевих бюджетів в Україні здійснюється «за видатками», а не «за доходами».

Дещо іншою є картина серед міст обласного значення. Тенденції розподілу надходжень до бюджету на 1 мешканця до і після перерозподілу збереглися практично для всіх міст, окрім Червонограда, який із району із середнім рівнем надходжень «перетворився» на район-аутсайдер (рис. 17). Однак, варто відзначити, що в результаті існуючої неефективної трансфертної політики вирівнювання, місцеві бюджети з високим рівнем доходів втрачають стимули до нарощування власної фінансової бази, позаяк місцеві бюджети з нижчим рівнем податкових надходжень (не залежно від причини), все одно отримують державну

підтримку. Наприклад, такі міста як Трускавець, Львів, Моршин, Стрий втратили в доходах на 1 мешканця після перерозподілу в: 1,44, 1,38, 1,35, 1,38 рази.

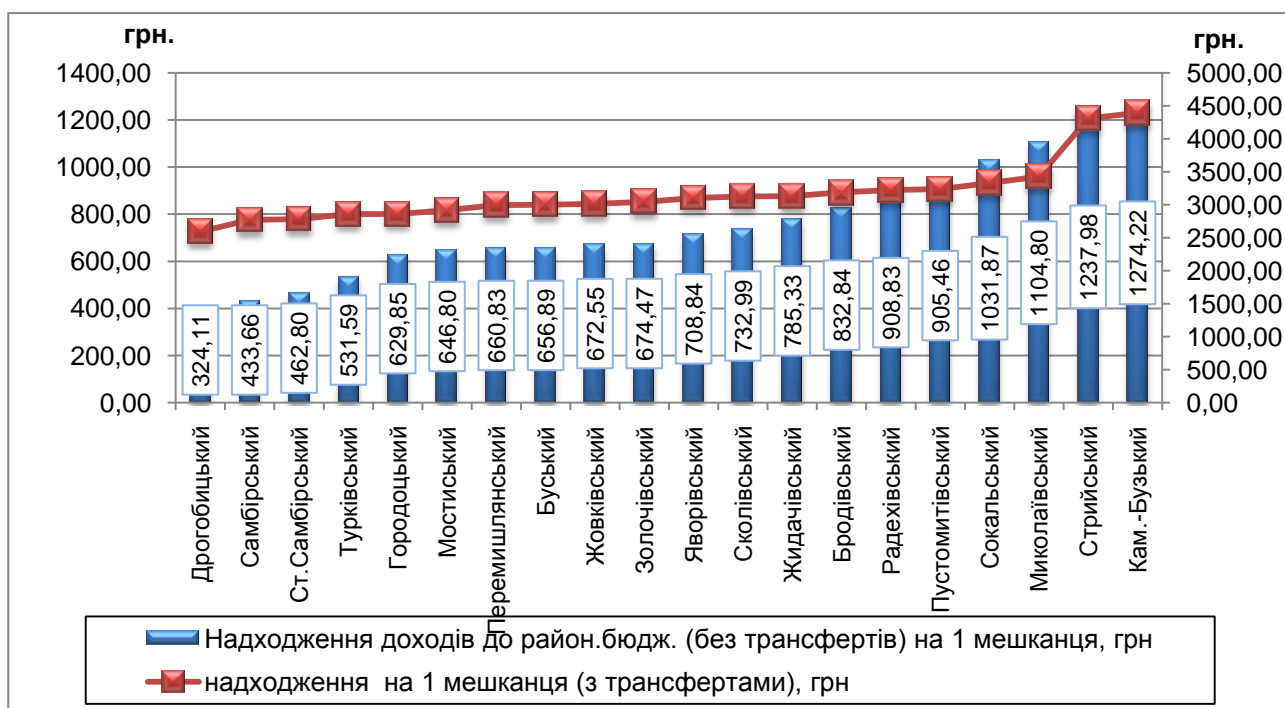

Рис. 16. Доходи бюджетів районів до та після перерозподілу у 2012 р., грн.

Зазначене свідчить про нагальну необхідність модернізації існуючої системи міжбюджетних відносин та докорінної зміни її пріоритетів, позаяк у боротьбі за соціальну рівність питання стимулювання регіональних менеджерів посідають одне з останніх місць у переліку пріоритетів.

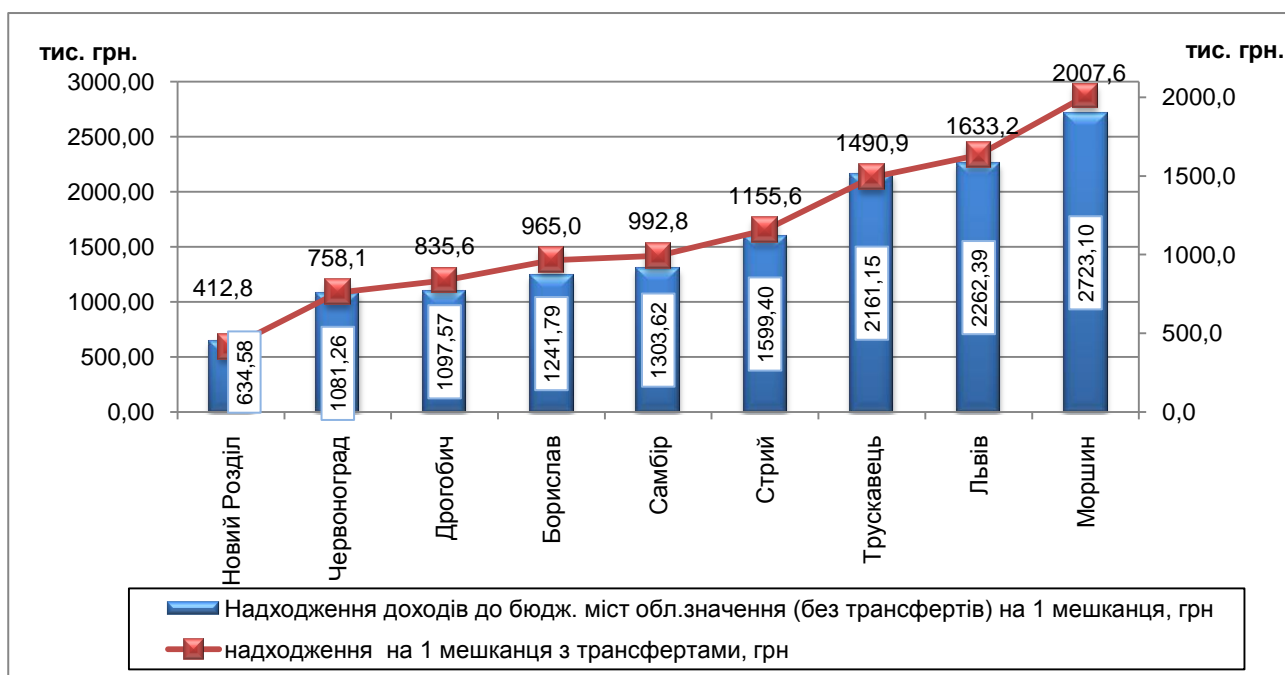

Рис. 17. Доходи бюджетів міст обласного значення до та після перерозподілу, 2012 рік, грн.

Розподіл доходів в 2012 р. на одного мешканця по районах та містах Львівської області ілюструє рис. 18. З даного рисунку чітко прослідковується, що в числі аутсайдерів в 2012 р. перебували Турківський, Старосамбірський, Самбірський та Дрогобицький райони; групу районів з середнім рівнем надходжень склали Мостиський, Городоцький, Жовківський, Золочівський та Перемишлянський райони, решта – це райони з високим рівнем власних надходжень. Розрив між районами по даному показнику в поточному році склав 3,91 раза (Кам’янка-Бузький – Дрогобицький).

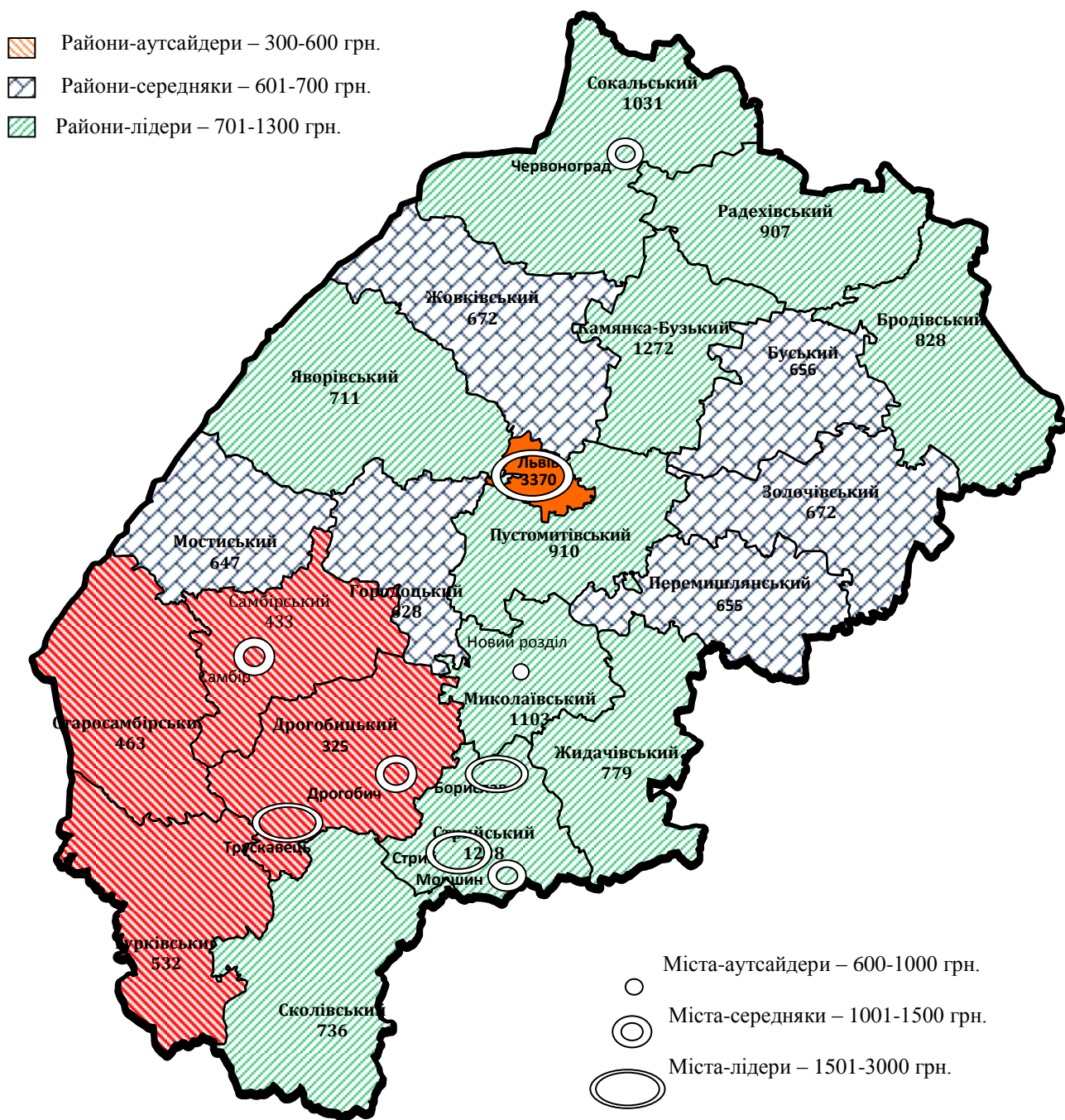

Рис. 18. Розподіл доходів місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця у 2012 р. за групами (без трансфертів)

Серед міст Львівщини яскраво виокремлюються Моршин, Львів, Трускавець та Стрий. Для них характерний високий рівень подушових надходжень – понад 1500 грн. Найнижчий рівень доходів в 2012 р. зафіксовано в м. Новий Розділ – 640,48 грн. Всі решта міста мали середній рівень власних надходжень.

Явно не на користь існуючої системи розподілу міжбюджетних трансфертів свідчать дані рис. 19. Аналіз засвідчив, що в 2012 р. адміністративно-територіальні одиниці, які мають достатньо високий рівень власних надходжень (наприклад, м. Моршин, Трускавець, Стрий, райони – Кам'янка-Бузький, Стрийський, Миколаївський) більше як на 40% дотувалися з державного бюджету. Мінімальна частка трансфертів в 2012 році становила 35,3% (м. Львів); максимально рекордний її рівень сягнув 90% (Самбірський район), а ще у 15 місцевих бюджетах Львівської області її рівень перевищував 70%.

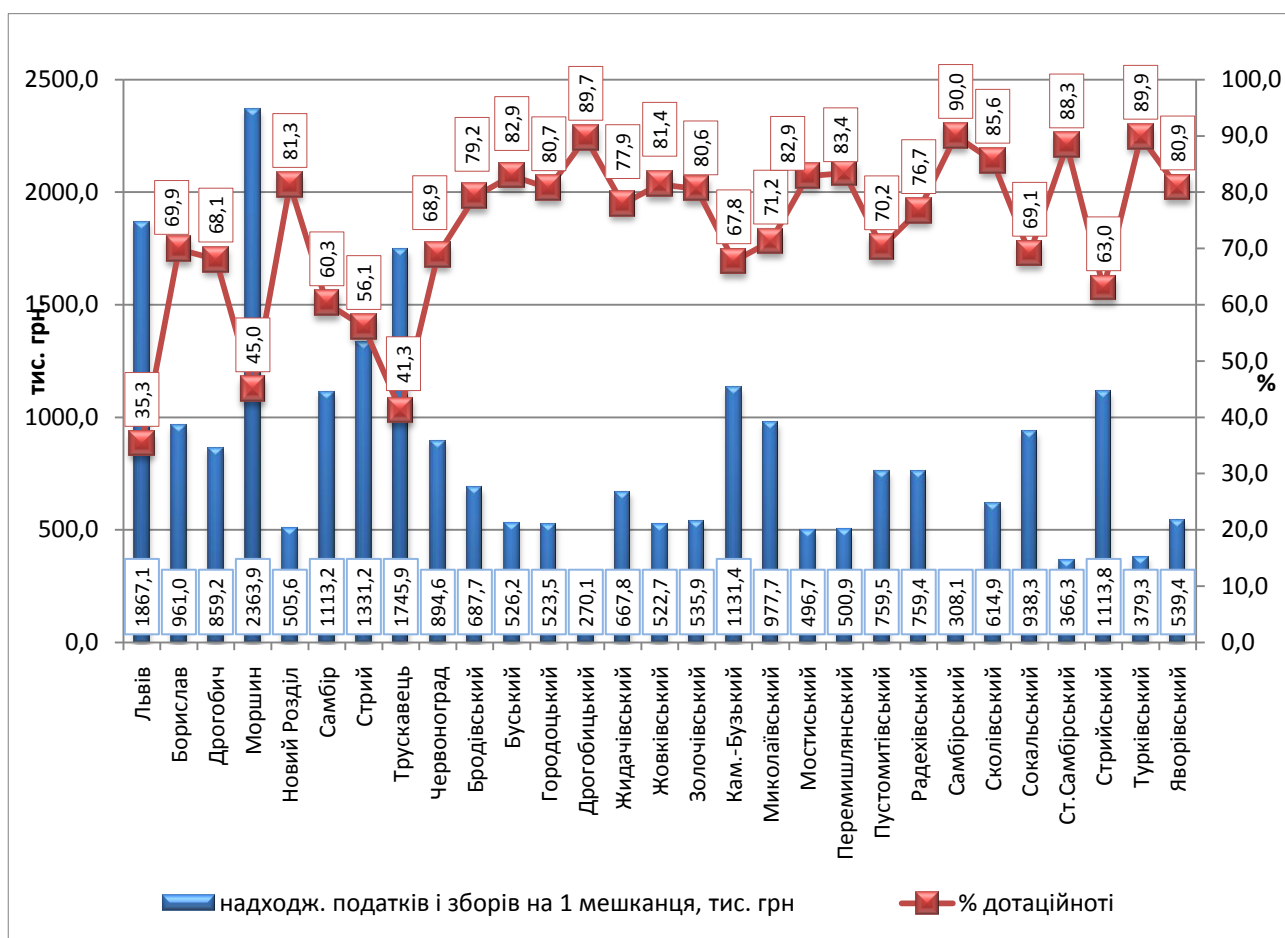

Рис. 19. Розподіл надходжень податків і зборів до місцевих бюджетів Львівської області в розрахунку на 1 мешканця в 2012 році, тис. грн.

Аналіз структури доходів місцевих бюджетів Львівської області в 2012 р. в регіональному розрізі виявив незначні відмінності. Практично по всіх місцевих бюджетах домінуючими є податок на доходи фізичних осіб (понад 60%), плата за землю та єдиний податок. Важливо відзначити, що якщо в середньому по регіонах Львівщини (без обласного бюджету) частка податку на доходи фізичних осіб становила 62,3%, то в 8 регіонах вона не перевищувала значення середнього

показника. Невисокий рівень надходжень по даному податку тут компенсувався сплатою податку на землю та єдиним податком (рис. 20).

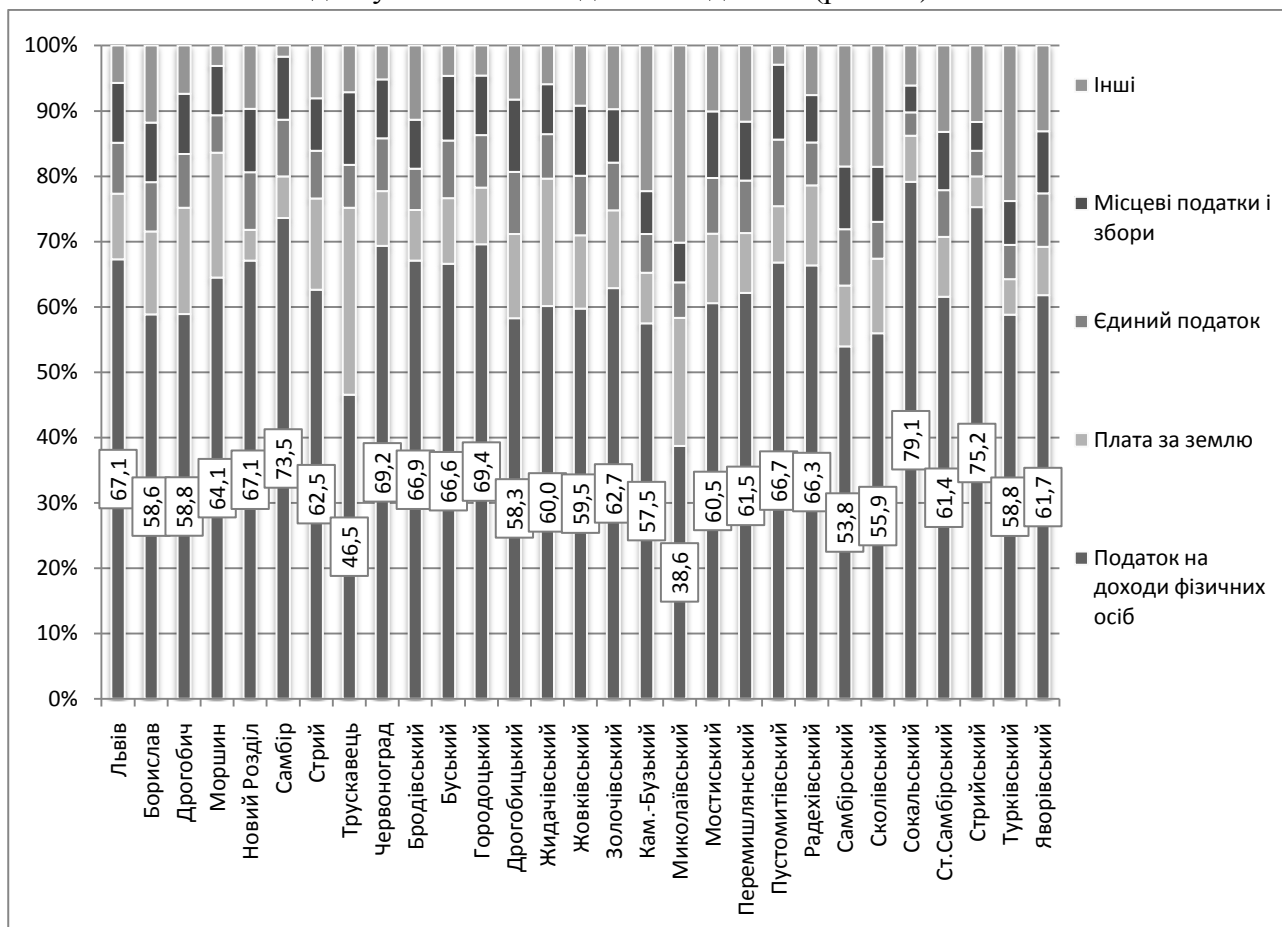

Рис. 20. Структура доходів місцевих бюджетів Львівської області в 2012 році (без трансфертів), %

Обсяг *неподаткових надходжень* місцевих бюджетів (без обласного бюджету) в 2012 році склав 296910,6 тис. грн., що на 41358,9 тис. грн. більше за відповідний показник 2011 року. У структурі неподаткових надходжень в поточному році практично по всіх адміністративних одиницях домінуючим джерелом були власні надходження бюджетних установ, частка яких коливалася в межах від 54% по м. Львову до 94% по Стрийському району (рис. 21).

На цьому фоні яскраво вирізняється Миколаївський район в якому понад 75% в структурі неподаткових надходжень належить доходам від власності та підприємницької діяльності, що в абсолютному вимірі склало 12946,9 тис. грн. Вирізняється на фоні решти районів і Пустомитівський район для якого інші неподаткові надходження склали понад 30%, що в абсолютному вимірі становило 2579,7 тис. грн.

Надходження до *бюджету розвитку* місцевих бюджетів Львівської області за 2012 рік склали 378711,2 тис. грн., що на 157120,1 тис. грн. більше, ніж в 2011 році. Відмітимо, що доходи спеціального фонду місцевих бюджетів майже на 47% сформовані за рахунок надходжень до бюджету розвитку (рис. 22). Найбільшим доходним джерелом формування бюджету розвитку був єдиний

податок (відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України, з 1 січня 2011 р. надходження від справляння єдиного податку зараховуються до бюджету розвитку) – 245257,9 тис. грн. (станом на 1.01.13 р.), або 64,8%. Для порівняння, даний показник по Україні в 2012 році становив 68,6%. Друге місце дохідного джерела в структурі бюджету розвитку належить надходженням від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності – 9,21%. Слід зазначити, що органи місцевого самоврядування наділені достатньою самостійністю в питаннях мобілізації названих доходів, а отже застосування цього виду надходжень в якості джерела формування бюджетів розвитку сприяє забезпеченню фінансової незалежності місцевих рад.

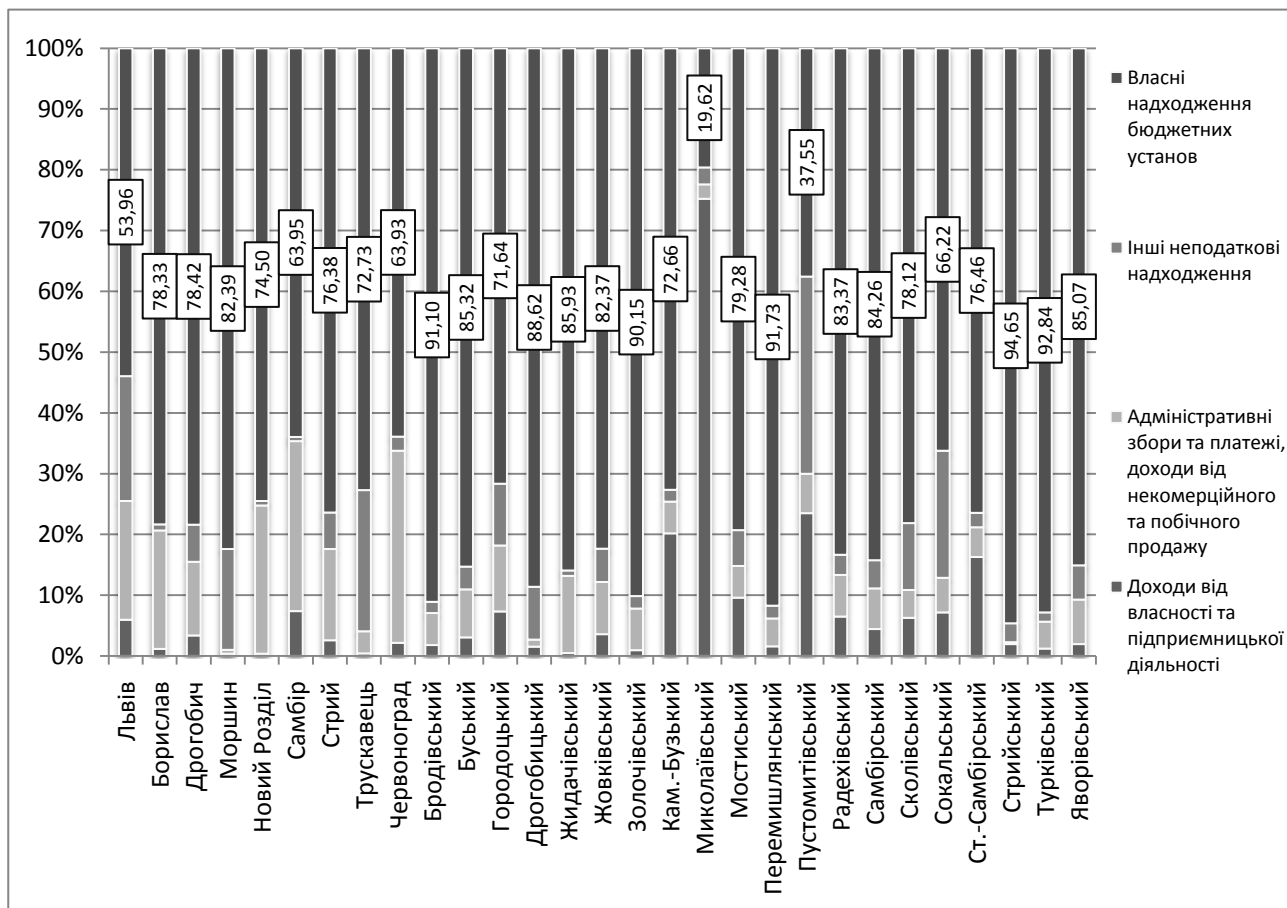

Рис. 21. Структура неподаткових надходжень місцевих бюджетів Львівської області у 2012 році, %

Окрім зазначених надходжень, до бюджету розвитку включаються надходження коштів від пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту, що склали в поточному році 13498,0 тис. грн., або 1,66% та відсотки за користування позиками, які надавались з місцевих бюджетів. Зазначимо, що для Львівщини частка цього джерела є надто мізерною – менше 0,1% або 5,0 тис. грн.

Протягом 2012 року суттєво погіршились, в порівнянні з 2011 роком, надходження від продажу землі з 52216,6 тис. грн. до 44940,2 тис. грн. відповідно з одночасним зростанням обсягів від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності – з 63007,8 тис. грн. до 75010,1 тис. грн. відповідно.

Частка бюджету розвитку в доходах зведеного бюджету Львівської області (з урахуванням трансфертів) в 2012 році склала 1,83%, в той час як по Україні

значення цього показника становило 3,1%, в сусідній Польщі – в 37 разів більше, а в Литві – у 30 разів.

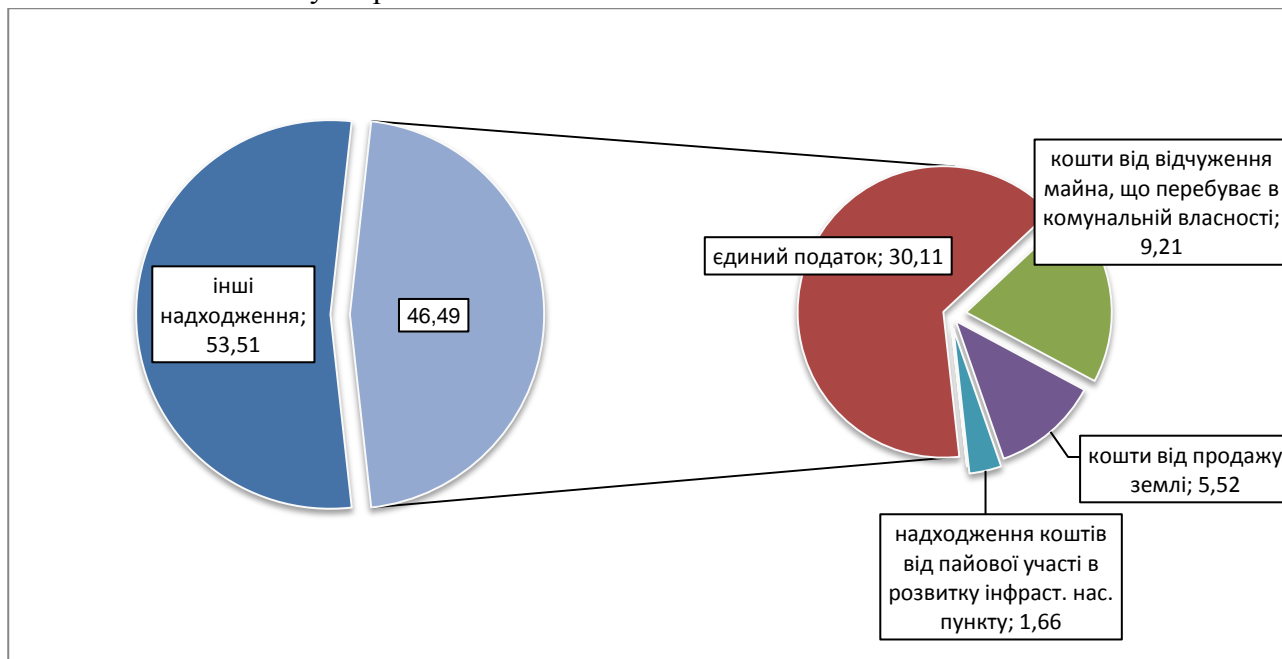

Рис. 22. Структура бюджету розвитку місцевих бюджетів Львівської області (без урахування трансфертів) в 2012 р., %

Аналіз виконання дохідної частини спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області показав, що протягом 2012 року скоротилась частка бюджету розвитку в доходах спецфонду по Жовківському і Миколаївському районах, порівняно з 2011 роком, незважаючи на те, що ці райони мають достатньо високий рівень надходжень доходів на 1 мешканця по зведеному бюджету (рис. 23).

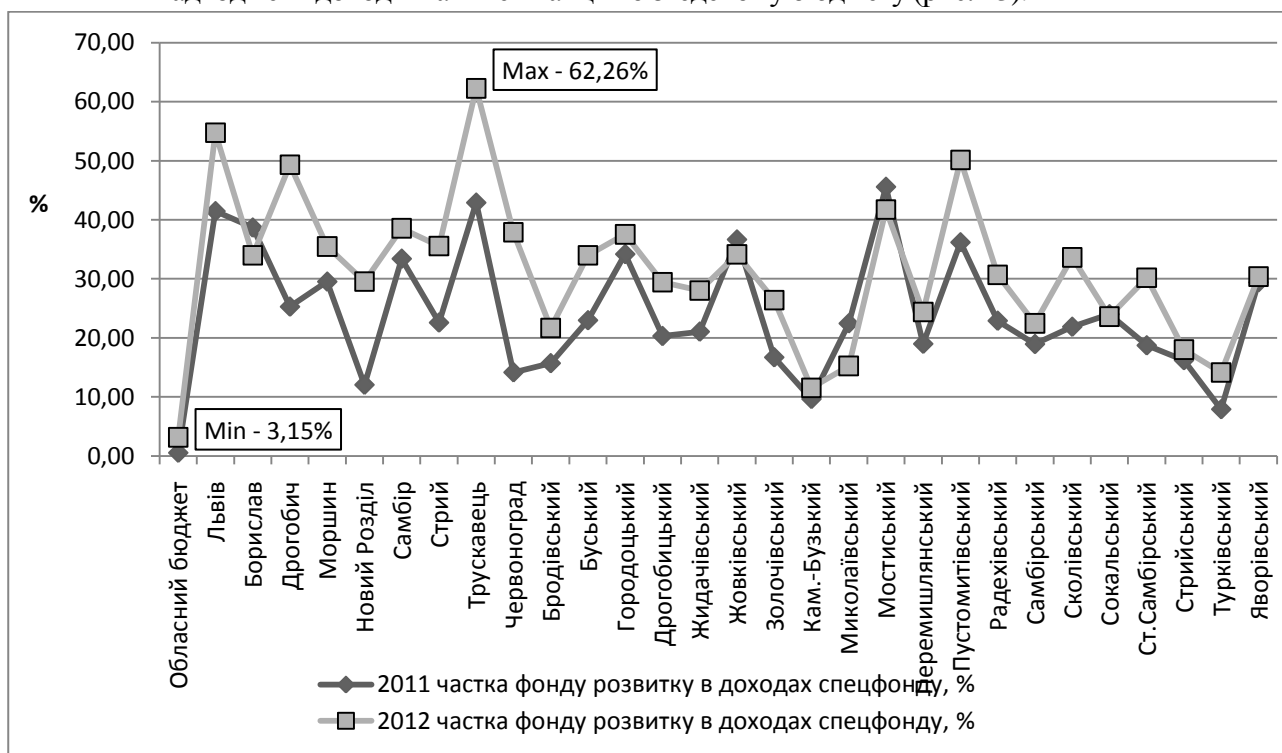

Рис. 23. Частка бюджету розвитку місцевих бюджетів Львівської області в доходах спецфонду (з урахуванням трансфертів) в 2011-2012 рр., %

Водночас суттєво вирізняються міста Дрогобич, Трускавець та Пустомитівський район, значення показника яких збільшилося майже в 2 рази.

АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ОБЛАСНОГО БЮДЖЕТУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ключовою структуроформуючою ланкою зведеного бюджету Львівської області є обласний бюджет, на детальному аналізі якого слід акцентувати увагу. Так, за 2012 р. обсяг дохідної частини обласного бюджету становив 1995055 тис. грн, з них надходження до загального фонду – 1821625 тис.грн, спеціального фонду – 173430 тис. грн. В структурі доходів обласного бюджету можна відмітити зростання частки податкових надходжень (яка посідає друге місце після дотацій вирівнювання) на 100315,5 тис. грн. (рис. 24).

За даний період до **загального фонду** обласного бюджету (без трансфертів) надійшло 858485 тис.грн, що становить 95,6% до планових призначень на відповідний період (недоотримано 39931,0 тис.грн). Розрахункові показники Міністерства фінансів України виконано на 98,8%. В порівнянні з 2011 р. зростання надходжень становило 100489,4 тис.грн, що в відносному вираженні склало 113,3%.

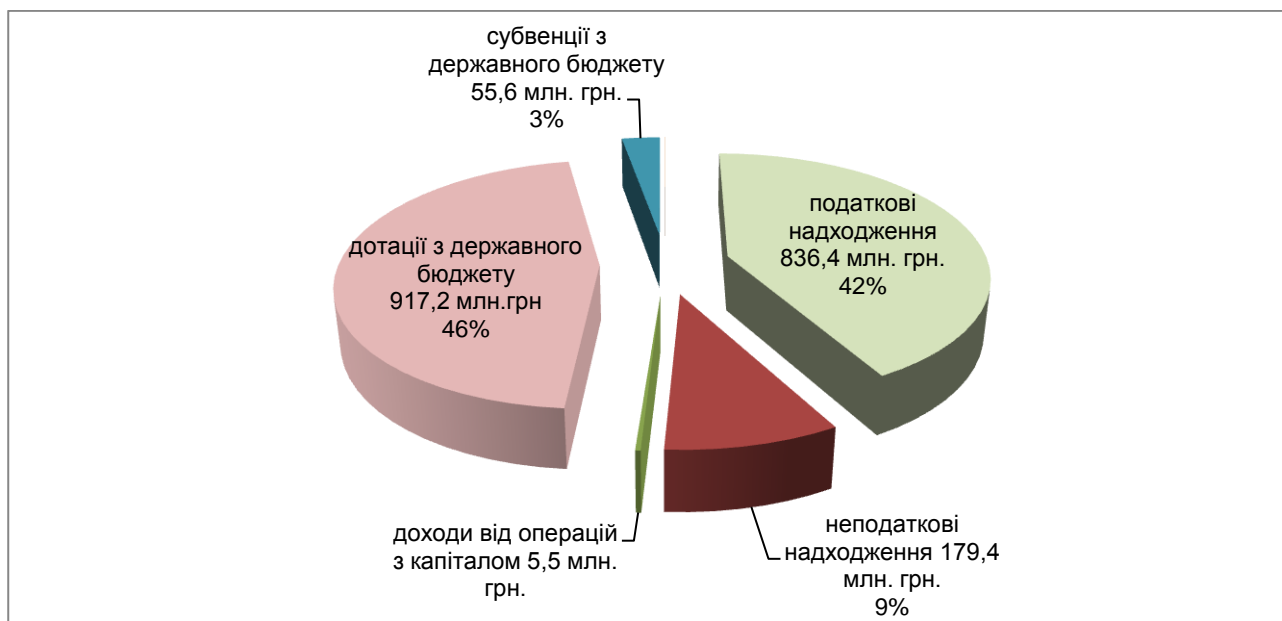

Рис. 24. Структура доходів обласного бюджету за 2012 р.

Закріплені доходи обласного бюджету (*кошик 1*) у 2012 році склали 841553,6 тис.грн. або 98,6% до планових (недоотримано 12341,1 тис. грн.), порівняно із 2011 роком надходження доходів кошика 1 зросли на 13,5%, що в абсолютному вираженні становить 99945,8 тис. грн. Чого не можна сказати про доходи, що не враховуються при визначенні трансфертів (*кошик 2*). Загальний обсяг доходів даного кошика складає 16931,8 тис. грн., або 38% до планового (недоотримано 27589,9 тис. грн.).

Для порівняння, даний показник по зведеному бюджету Львівської області становить 90,5%. Зазначене може свідчити про необґрунтоване прогнозування бюджетних індикаторів при затвердженні обласного бюджету, що неминуче тягне за собою невиконання планових показників по надходженнях до обласного бюджету податку на прибуток комунальних підприємств, частини прибутку комунальних підприємств, орендної плати та інших доходів, що в кінцевому результаті призведе до недофінансування ряду обласних програм і необґрунтованого зростання бюджетної заборгованості.

В структурі доходів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію домінуючого джерела, хоча в поточному році і спостерігалось деяке зниження частки цього податку (на 0,7%), порівняно з 2011 роком (рис. 25). Надходження цього податку склали 707467 тис. грн. або 95,8% до планових призначень на 2012 рік.

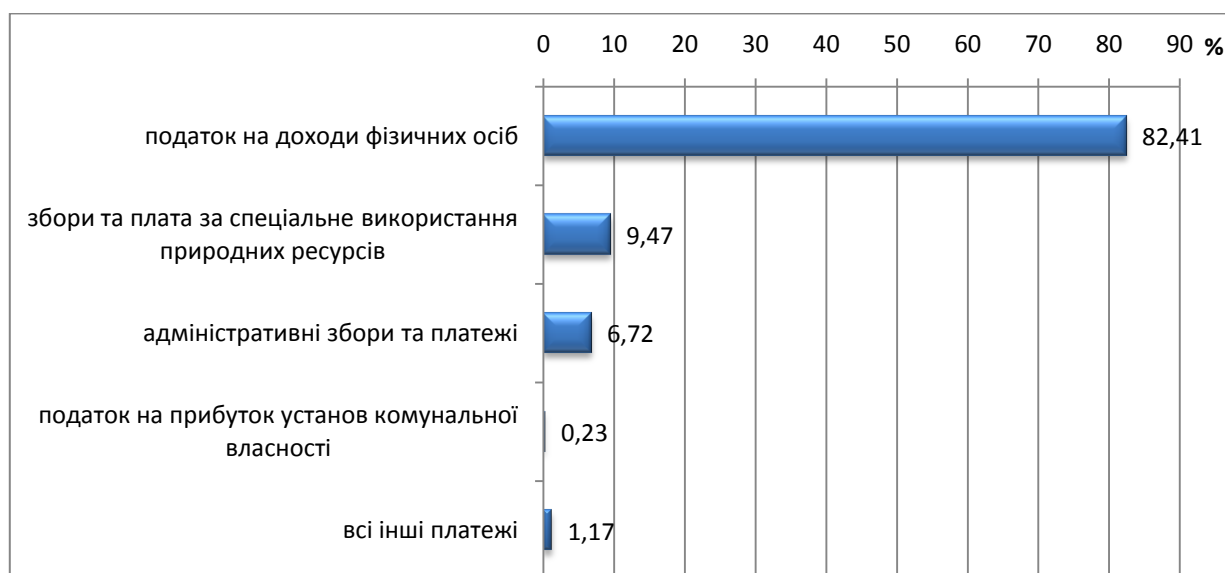

Рис. 25. Структура доходів загального фонду обласного бюджету за 2012 рік (без трансфертів)

У звітному році забезпечено виконання планових показників по надходженнях до обласного бюджету з ресурсних платежів (рис. 26). Чого не можна сказати про податок на прибуток підприємств комунальної форми власності, виконання якого становило 16,3% до плану.

До *спеціального фонду* обласного бюджету в 2012 році надійшло доходів (без міжбюджетних трансфертів) в сумі 56710,678 тис. грн., що становить 125,3% планових завдань. З них: власні надходження бюджетних установ – 105995,0 тис. грн.; податки на власність – 34250,0 тис. грн. або 185,1% до планових призначень; екологічний податок – 11339,0 тис. грн. (недовиконання плану на 35,4%); кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва – 5137,3 тис. грн. або 158,1% виконання річного плану; доходи від

операцій з капіталом – 5458,0 тис. грн. або 99,2% планових призначень.
Структура доходів спеціального фонду обласного бюджету наведена на рис. 27.

Рис. 26. Приріст надходжень відповідно до прогнозних показників у 2012 р.

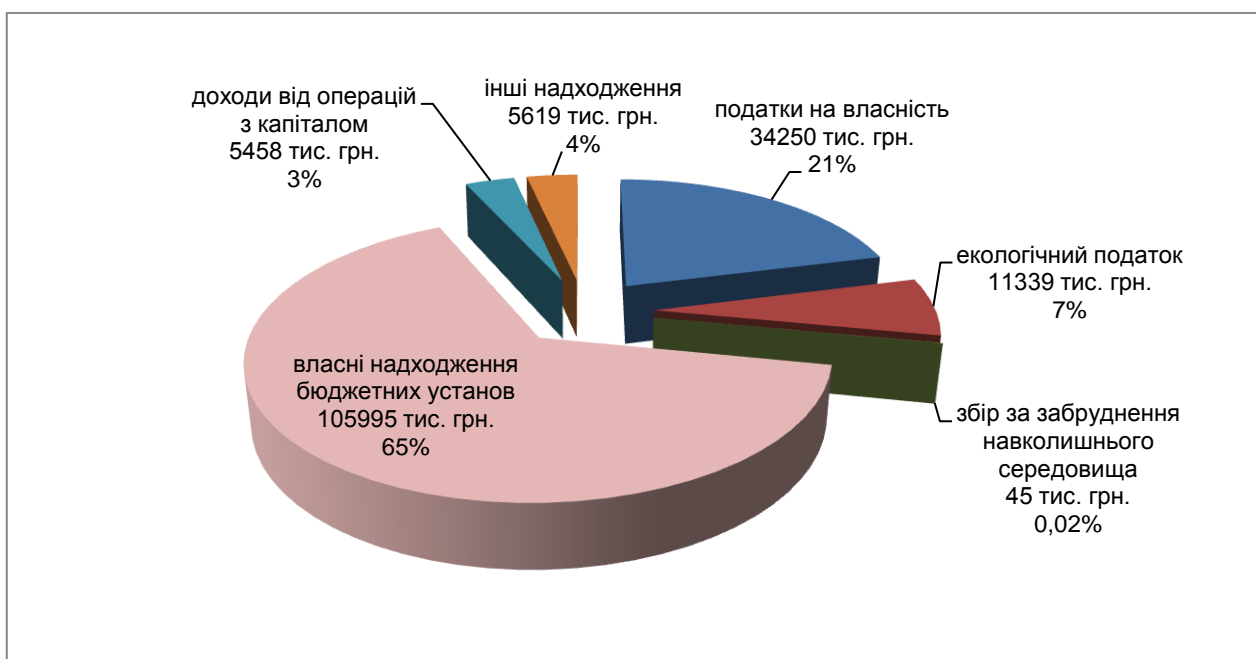

Рис. 27. Структура доходів спеціального фонду обласного бюджету за 2012 рік (без трансфертів)

Офіційних трансфертів з державного бюджету до обласного бюджету в 2012 році надійшло в сумі 972789 тис. грн., в тому числі до загального фонду – 962346 тис. грн. або 99,7% планових призначень, до спеціального – 10443 тис. грн. або 76,5%.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Практичне досягнення цілей регіонального розвитку, висвітлених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, вимагає модернізації принципів фінансування регіонального розвитку, у першу чергу – з місцевих бюджетів. В таких умовах необхідною є зміна форм та інструментів наповнення місцевих бюджетів і розширення їх дохідних джерел. Натомість, як засвідчив проведений аналіз, нещодавні реформи у сфері державних фінансів не дозволили сформувати фінансово потужну базу для місцевого самоврядування. Серед основних проблем у цій сфері виокремимо наступні.

✓ *Відсутність реальних стимулів до підвищення рівня ефективності управління дохідною частиною місцевих бюджетів, що обумовлено невідповідністю сучасних тенденцій формування доходів місцевих бюджетів потребам зміцнення місцевого самоврядування.*

Тривала неможливість забезпечити місцеві бюджети за рахунок власних джерел надходжень призводить до зменшення частки власних доходів місцевих бюджетів у зведеному і, відповідно, до необхідності фінансового вирівнювання. Принцип покриття нестачі фінансових ресурсів у регіонах трансфертами із державного бюджету, що широко застосовується у регіонах, є дестимулюючим для активізації задіяння внутрішнього потенціалу розвитку регіону. Формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів не враховує усіх специфічних умов господарювання кожної місцевості, а несвоєчасне затвердження умов надання субвенцій призводить до затримок у їх перерахуванні, і, відповідно, до нестачі коштів.

Окреслена проблема має два фокуси розгляду: по-перше, *низька частка в структурі доходів місцевих бюджетів Львівщини власних доходів, по друге, їх надмірна залежність від офіційних трансфертів з державного бюджету.*

Чинні зміни до Бюджетного кодексу України, які, з однієї сторони, сприяли зміцненню дохідної бази місцевих бюджетів, з іншої – істотно послабили їх фінансову спроможність. Доходи зведеного бюджету Львівської області у 2012 р. лише на 34,36% сформовані за рахунок податків і зборів, решта – офіційні трансферти з державного бюджету. В певній мірі це обумовлено низькою ефективністю місцевих податків і зборів: їх частка в доходах місцевих бюджетів Львівщини й досі залишається незначною (7,8% у 2012 р., 4,4% у 2011 р.). В той же час у більшості країн ЄС місцеві податки становлять близько 30% усіх податкових надходжень до зведених бюджетів. Так, у Великобританії їх частка в доходах органів місцевого самоврядування становить 37%, у Німеччині – 46%, у Франції – 67%⁴.

✓ *Діюча система бюджетного регулювання не сприяє реальному становленню принципу фінансової самостійності громад.*

Досить навести приклад: бюджетам сіл, селищ і міст районного значення згідно з Бюджетним кодексом України закріплено відрахування податку з доходів

⁴ Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років // Галузевий моніторинг. – 2012. – №9. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dialogueauc.org.ua/sites/all/sites/dialogueauc.org.ua/files/files/mon9.pdf>

фізичних осіб в розмірі 25%, не зважаючи на те, що переважна більшість цієї групи місцевих бюджетів є високо дотаційними (70-90 і більше %), це при тому, що податок формується виключно на їх територіях. В той же час, в доходи районних і обласних бюджетів відраховується відповідно 50 і 25%.

Можемо констатувати, що в частині податкових надходжень органи місцевого самоврядування не мають реального впливу на базу оподаткування, ставки, правила адміністрування, які визначаються на центральному рівні. На сьогоднішній день існує значний резерв збільшення надходжень до місцевих бюджетів, який пов'язаний із детінізацією економіки, легалізацією заробітної плати. Адже податок на доходи фізичних осіб склав 79,8% в 2001 р. та 76,7% у 2012 р. загального обсягу податкових надходжень зведеного бюджету Львівської області. Нажаль, реальні повноваження у органів місцевого самоврядування щодо застосування дієвих заходів до суб'єктів господарювання, які виплачують заробітну плату нижче мінімальної та, відповідно, ухиляються від сплати податків, відсутні.

✓ *Надмірна централізація бюджетних ресурсів, яка спостерігається сьогодні в Україні, також не спонукає органи управління на місцевому та регіональному рівнях ефективно використовувати існуючий фінансовий потенціал територій. А застосування принципу розподілу трансфертів «за видатками» сприяє формуванню патерналістських очікувань, що лише поглиблює проблему надмірної залежності від трансфертів.*

✓ *Суттєва диференціація районів Львівської області як за рівнем власних доходів місцевих бюджетів, так і за рівнем видатків в розрахунку на 1 мешканця.*

Так, розмах варіації за показником власних доходів бюджету (які не враховуються при визначенні обсягів трансфертів) між Миколаївським (максимальне значення) і Дрогобицьким (мінімальне значення) складає 3,45 раза. За допомогою офіційних трансфертів ситуацію дещо вдалось виправити, однак розмах асиметрії за видатками на 1 особу між Турківським (5199 грн.) і Пустомитівським (3015 грн.) районами складає 1,72 раза. Такі внутрішньорегіональні асиметрії у бюджетному забезпеченні є надто високими і потребують коригування шляхом використання інструментарію регулювання територіального розвитку, а не лише через дофінансування видатків місцевих бюджетів.

✓ *Відсутність прозорого механізму розподілу та використання міжбюджетних трансфертів знижує прогнозованість та стабільність доходів місцевих бюджетів.*

Незважаючи на положення статті 105 чинного Бюджетного кодексу України, відсутні правові норми, які би визначали *принципи та критерії розподілу інвестиційних субвенцій*. В результаті Львівська область традиційно знаходиться серед регіонів, яким надані найменші обсяги субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. В розрахунку на 1 мешканця Львівщина у 2011 р. отримала 0 грн. (Донецька область на 1 мешканця в цьому ж році отримала 90,9 грн.), у 2012 р. – 3 грн. (Донецька – 210 грн.), у 2013 р. за планом – 29,3 грн. (Донецька – 91,5 грн.)!

Попри те, що статтею 97 Бюджетного кодексу України визначено перелік міжбюджетних трансфертів, що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам, Додатком 7 до Закону України про Державний бюджет

України на відповідний рік місцевим бюджетам передбачається субвенція з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, у переліку трансфертів, визначених статтею 97 Бюджетного кодексу України, зазначена субвенція не виділена окремим підпунктом. В кінцевому результаті зазначене призводить до того, що при затвердженні Закону України про Державний бюджет України щороку субвенції капітального характеру залишаються нерозподіленими між регіонами, порядки їх використання не затверджуються.

Після врегулювання вищезазначених питань кошти до місцевих бюджетів починають надходити тільки в III-IV кварталі, що унеможливує їх своєчасне використання, враховуючи тривалу процедуру внесення відповідних змін до місцевих бюджетів в частині затвердження видатків за рахунок відповідної субвенції, проведення тендерних процедур, виготовлення проектно-кошторисної документації тощо. В результаті такі потрібні для розвитку регіонів кошти повертаються до Державного бюджету України в зв'язку із закінченням бюджетного року, що практично унеможливує забезпечення ефективного управління ними.

✓ *Недосконалість системи короткострокового планування доходів місцевих бюджетів.*

Закладення помилок уже на етапі планування доходів місцевих бюджетів обумовлює недоотримання таких надходжень, що суттєво ускладнює процес виконання бюджету впродовж усього звітного періоду. Природа таких помилок може полягати у відірваності прогнозів щодо потенційних обсягів надходжень до місцевих бюджетів від реальної соціально-економічної ситуації в межах адміністративно-територіальної одиниці та затвердженні завідома нереальних для виконання планів. Як засвідчує порівняння задекларованих обсягів доходів місцевих бюджетів та їх реального наповнення в розрізі джерел надходжень у Львівській області за 2011 та 2012 рр., переважна більшість місцевих бюджетів області є розбалансованими. При цьому, слід зазначити, що найбільших втрат доходів зведений бюджет Львівщини зазнав від недоотримання надходжень від податку на доходи фізичних осіб (який є основним бюджетоформуючим податком) та від нездійсненого продажу землі. Ситуацію погіршує недоотримання запланованих обсягів міжбюджетних трансфертів.

✓ *Забезпечення ефективності управління бюджетними ресурсами Львівської області суттєво ускладнене наявністю проблем у самій структурі місцевих бюджетів, а також їх вертикальною та горизонтальною розбалансованістю.*

Громізка структура місцевих бюджетів обумовлює низку проблем ефективного управління бюджетними ресурсами. До таких проблем слід віднести: складність управління великою кількістю бюджетів місцевого самоврядування (більше 700); наявність 381 територіальної громади в області з кількістю мешканців менше 1000 осіб; труднощі із визначенням чітких меж територіальних одиниць; велика кількість рівнів самоврядування (3); різномірність одиниць самоврядування.

Серед найвагоміших проблем місцевих бюджетів є їх розбалансованість. Причому, розбалансованість як вертикального, так і горизонтального характеру. Щодо вертикального збалансування, то основним завданням тут є приведення у

відповідність обсягів фінансових ресурсів того чи іншого рівня управління і обсягами завдань та повноважень, які на нього покладаються. Результатом вертикальної розбалансованості місцевих бюджетів Львівської області є ситуація, що склалась у 2012 р. – рівень дотаційності 384 бюджетів місцевого самоврядування склав більше 50%!

Особливо гостро питання горизонтальної розбалансованості стоїть для місцевих бюджетів базового рівня – міст, сіл, селищ. У 2012 р. близько 150 бюджетів місцевого самоврядування Львівської області виконали бюджет менше, ніж на 90%. Невиконання цих бюджетів вимагає їх перегляду та пошуку додаткового бюджетного ресурсу для їх збалансування.

✓ *Практична відсутність умов для ефективного розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів.*

Так, встановлено дуже жорсткі вимоги щодо відбору банків, зокрема щодо розміру статутного капіталу (10 млрд. грн. та більше) та частки держави у його структурі (75% та більше), в яких органи місцевого самоврядування можуть розмішувати свої кошти на депозитних рахунках. За даними НБУ на сьогодні лише дві банківські установи відповідають цій вимозі – Укресімбанк та Ощадбанк. Такими діями Уряд фактично забезпечує ліквідність двох державних банків. Обидва бани (власником яких фактично є держава) пропонують органам самоврядування набагато нижчі відсоткові ставки, ніж вони могли б бути за умов вищої конкуренції між банками за можливість розміщення зазначених коштів. Втрати органів місцевого самоврядування від такого регламентування очевидні: якщо обидва банки встановлюють відсотки менші за 10%, то інші комерційні банки – від 15% до 23%.

Означені проблеми та їх глибина доводять необхідність здійснення комплексного і системного реформування місцевих бюджетів в напрямі:

- закріплення за місцевими органами влади в повному обсязі бюджетоутворюючих податків і зборів;
- підвищення ефективності функціонування комунальних підприємств на місцевому рівні та на підставі цього збільшення доходних надходжень в місцеві бюджети ;
- створення економічних стимулів з розвитку власного податкового потенціалу територій, зростання обсягу державних інвестицій з підтримки пріоритетних галузей економіки на місцевому рівні;
- розвиток ринку місцевих запозичень як ефективного інструменту фінансування пріоритетних економічних програм на рівні територіальних утворень;
- впровадження системи оцінки фінансового становища та якості управління фінансами місцевих органів влади.

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У 2012 р. видатки консолідованого бюджету Львівської області становили 10896274,46 тис. грн., що на 1546423,3 тис. грн. або 16,5% більше аналогічного показника 2011 р. (рис. 28). Для довідки, видатки Зведеного бюджету України у 2012 р. становили 492454,7 млн. грн., що на 75601,1 млн. грн., або 18,1% більше за аналогічний показник 2011 р. Зростання обсягу видаткової частини бюджету спостерігалось протягом усього досліджуваного періоду. Найвищими темпами зростання відбувалось у період 2011-2012 рр.: у попередній період воно склало 0,36 млрд. грн. (4,04%).

Виконання видаткової частини бюджету Львівської області (табл. 4) склало за результатами 2012 р. 90,91% від затвердженого річного планового показника та зросло, у порівнянні із результатами 2011 р., на 0,37 %. В тому числі (2012 р.) видатки загального фонду становили 96,95% проти 97,03% у 2011 р.; видатки спеціального фонду – 51,27% проти 59,11% у 2011 р. Загалом мала місце тенденція до незначного зменшення відсотку виконання в розрізі фондів. Зазначене в повній мірі відображає загальнодержавну тенденцію, коли рівень виконання видатків зведеного бюджету України у 2012 р. зменшився на 1,1 % порівняно із аналогічним показником попереднього року.

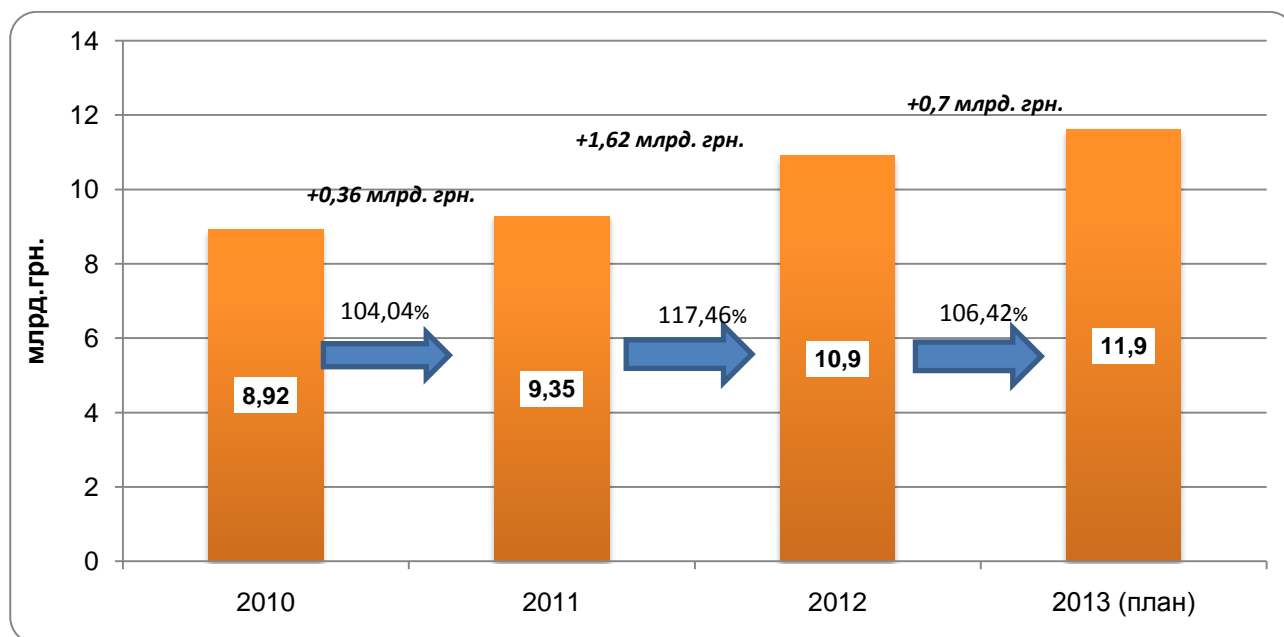

Рис. 28. Динаміка видатків консолідованого бюджету Львівської області, 2010-2013 рр.

У 2013 р. консолідований бюджет Львівської області затверджено на рівні 11,9 млрд. грн. З них, зокрема, 5,4 млрд. грн. становитиме обласний бюджет, 6,2 млрд. грн. – бюджети міст та районів Львівщини. Найголовніший акцент у бюджетній політиці області зроблено на соціальних програмах. Окрім того, на 6-

9% (залежно від специфіки галузі) зростуть бюджетні видатки на освіту, культуру, охорону здоров'я, спорт, органи управління.

Згідно рішення №664 від 28.12.2012 р. «Про обласний бюджет Львівської області на 2013 р.», прийнятому на засідання Львівської обласної ради, затверджено загальний обсяг видатків обласного бюджету на 2013 р. у сумі 5448095,5 тис. грн. (що на 1152,3 млн. грн. або 26,8% більше, ніж затверджений на 2012 р.), у тому числі обсяг видатків загального фонду бюджету в сумі 5243542 тис. грн. та видатків спеціального фонду бюджету – 204553,5 тис. грн., у тому числі бюджету розвитку – 39582,5 тис. грн. за тимчасовою класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів.

Таблиця 4

Видатки місцевих бюджетів Львівської області за 2011-2012 рр., тис. грн.

Показник	2011 р.			2012 р.		
	план	факт	% виконання	план	факт	% виконання
Місцевий бюджет						
<i>Консолідований бюджет, в т.ч.:</i>	10323333,1	934985,11	90,54	11985653,82	10896274,46	90,91
-загальний фонд	8558641,1	8303814,6	97,0	10400374,41	10083425,93	96,95
-спеціальний фонд	1764692,0	1046036,6	59,3	1585279,41	812848,54	51,27
<i>Бюджет міст обласного значення, всього, в т.ч.:</i>	3896845,48	3157877,60	81,04	4638661,40	3893930,86	83,95
-загальний фонд	2871296,79	2732525,76	95,17	3632730,67	3492384,60	96,14
-спеціальний фонд	1025548,68	425351,84	41,48	1005930,72	401546,26	39,92
<i>Бюджет районів області всього, в т.ч.:</i>	4495578,30	4340474,89	96,55	5385192,66	5125556,46	95,18
-загальний фонд	4133645,85	4056913,03	98,14	361932,45	283561,86	78,35
-спеціальний фонд	4959536,81	4845230,88	97,70	425655,85	280325,58	65,86
<i>Обласний бюджет, в т.ч.:</i>	1852922,18	1777963,96	95,95	1961799,76	1876787,15	95,67
-загальний фонд	1488284,89	1451194,57	97,51	364637,30	326769,39	89,61
-спеціальний фонд	1808106,92	1745810,45	96,55	153692,84	130976,70	85,22

ВИКОНАННЯ ВИДАТКІВ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Видатки загального фонду консолідованого бюджету Львівської області протягом 2011-2012 рр. було профінансовано на 97,026% та 96,653% відповідно проти затверджених місцевими радами на рік. Зокрема, видатки загального фонду у 2011 р. були заплановані на рівні 8558641,1 тис. грн., у 2012 р. – в 1,22 рази більше (10400374,41 тис. грн.), при цьому виконання у 2012 р. незначно знизилось (на 0,37%) (табл. 5).

Загалом видатки загального фонду консолідованого бюджету Львівської області у 2012 р. зросли проти аналогічного показника 2011 р. на 1842792,57 тис. грн. або 22,36%. Така тенденція в повній мірі віддзеркалює

тенденції виконання загального фонду державного бюджету України: касові видатки загального фонду державного бюджету за 2012 рік становили 343586,6 млн. грн. У цілому касові видатки загального фонду у 2012 р. зросли проти аналогічного показника 2011 р. на 56299,9 млн. грн., або на 19,6%.

Таблиця 5

**Видатки загального фонду місцевих бюджетів Львівської області,
2011-2012 рр., тис. грн.**

Показник	2011 р.			2012 р.		
	затверджено розписом на рік	виконано з початку року	% виконання	затверджено розписом на рік	виконано з початку року	% виконання
Місцевий бюджет						
Обласний бюджет	1488284,89	1451194,57	97,508	1808106,92	1745810,45	96,555
Разом у містах	2871296,79	2732525,76	95,167	3632730,67	3492384,60	96,137
<i>Середні у містах</i>	319032,98	303613,97	96,89	403636,74	388042,73	96,97
Разом у районах	4133645,85	4056913,03	98,144	4959536,81	4845230,88	97,695
<i>Середні у районах</i>	206682,29	202845,65	98,14	247976,84	242261,54	97,67
Консолідований бюджет Львівської області	8558641,1	8303814,6	97,026	10400374,41	10083425,93	96,953

В розрізі міст та районів області, у 2011 р. в найбільш повній мірі виконання затверджених розписом показників видатків загального фонду відбулось у м. Червонограді (99,5%) та Сколівському районі (99,32%), у 2012 р. – м. Н. Розділ (98,45%) та Сколівському районі (98,72%).

Слід констатувати, що середній відсоток виконання видаткової частини загального фонду місцевих бюджетів Львівської області становив у 2012 р.: по містах обласного значення – 96,97%, по районах області – 97,67% проти 2011 р., відповідно, 96,88% та 98,14%.

Видатки загального фонду із розрахунку на 1 мешканця (рис. 29) в середньому по містах обласного підпорядкування у 2011 р. становили 2658,067 грн. та 3338,804 грн. у 2012 р. Темп зростання склав 125,61%. По районах області: 2947,853 грн. у 2011 р. та 3529,263 грн. у 2012 р. (119,72%). Найвищий рівень видатків загального фонду в розрахунку на одного мешканця протягом 2011-2012 рр. спостерігався у м. Моршині та Турківському районі Львівської області.

Обласним бюджетом Львівської області на 2013 р. передбачено видатки загального фонду бюджету в сумі 5243542 тис. грн. Одночасно із цим було встановлено профіцит загального фонду обласного бюджету на 2013 р. у сумі 33082,5 тис. грн., напрямом використання якого визначено передачу коштів із загального фонду до бюджету розвитку спеціального фонду.

Слід констатувати, що обсяг видатків загального фонду місцевих бюджетів України становив у 2012 р. 188,6 млрд. грн., що, у порівнянні із попереднім періодом, більше на 25,9%. Виконання планових показників, затверджених місцевими радами, становить 96,7%.

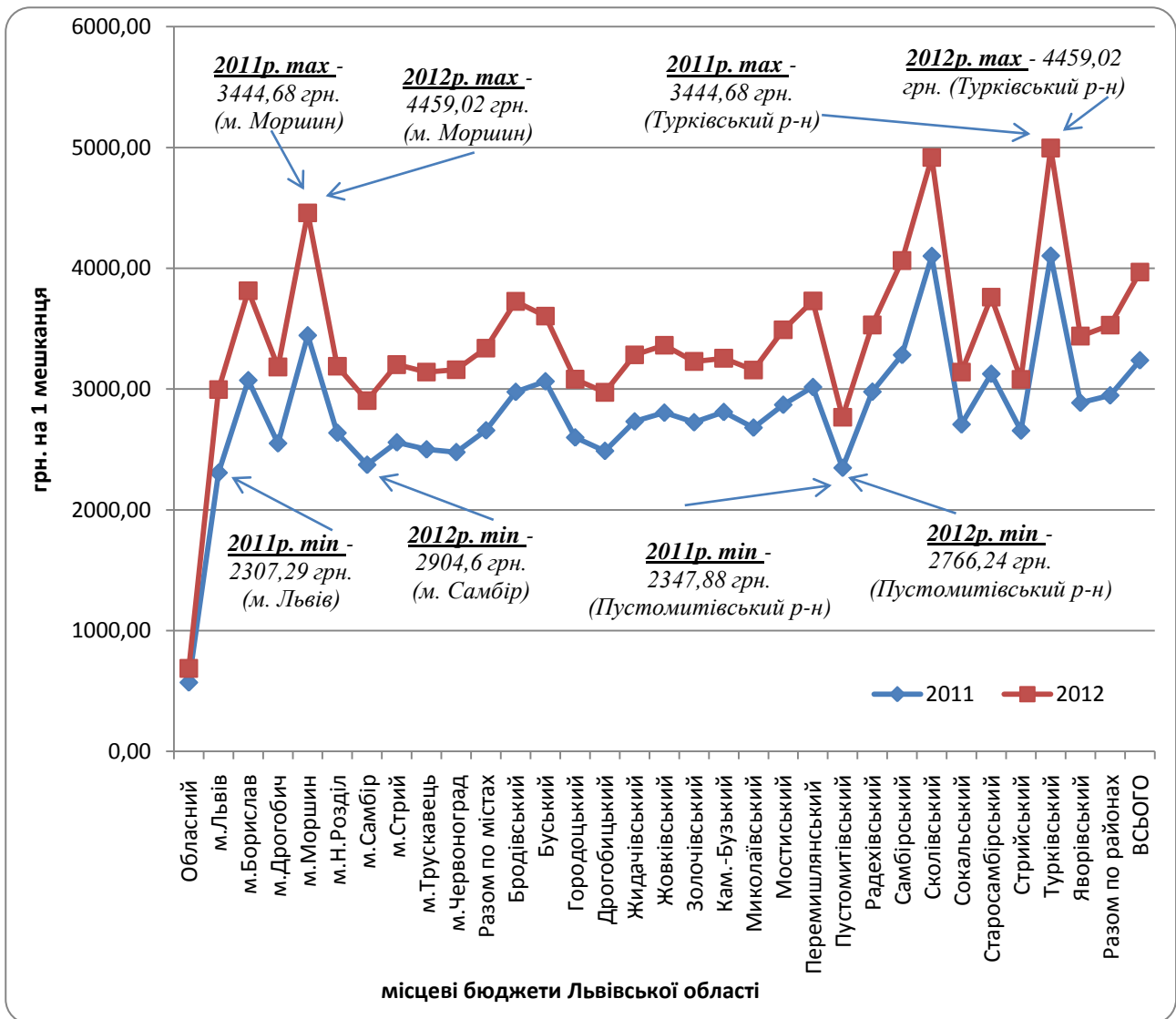

Рис. 29. Видатки загального фонду місцевого бюджету Львівської області в розрахунку на 1 мешканця, 2011-2012 рр.

ВИКОНАННЯ ВИДАТКІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р. становили 812848,54 тис. грн., що на 233188,02 тис. грн. менше, ніж у 2011 р. (-28,7%) (рис. 30). (Касові видатки спеціального фонду державного бюджету у 2012 р. склали 52094,9 млн. грн. Проти 2011 р. вони зросли на 5922,1 млн. грн., або на 12,8%). Слід констатувати, що в середньому по області видатки спеціального фонду у 2012 р. зменшились у порівнянні із 2011 р. на 7 427 818,6 тис. грн. або на 21,5%.

Видатки спеціального фонду консолідованого бюджету становили 59,11% від запланованого обсягу, який становив 1752118,43 тис. грн. у 2011 р. Дефіцит виконання бюджету досяг 131746,3 тис. грн. У 2012 р. виконання становило

51,27% від запланованої суми в розмірі 1585279,41 тис. грн. В середньому по області протягом 2011-2012 рр. фінансування затверджених розписом показників спеціального фонду становило відповідно 63,7% та 69,81%.

У 2013 р. в обласному бюджеті видатки спеціального фонду заплановано у розмірі 204553,5 тис. грн., що становить 3,75% від загального обсягу видатків (5448095,5 тис. грн.) у тому числі бюджету розвитку – 39582,5 тис. грн. Одночасно із цим установлено дефіцит спеціального фонду обласного бюджету на 2013 р. у сумі 33082,5 тис. грн., джерелом покриття якого визначено надходження коштів із загального фонду до бюджету розвитку спеціального фонду.

Спостерігається тенденція, коли, незважаючи на суттєве зменшення видатків спеціального фонду всього, в розрахунку на 1 мешканця в середньому вони становили відповідно у 2011 та 2012 рр. 240,36 грн. та 241,39 грн. (рис. 31). Значне скорочення виконання обсягів спеціального фонду бюджету (в розрахунку на 1 мешканця) спостерігалось у бюджетах (2012 / 2011 рр.): області (-76,86 грн.), м. Львова (-34,35 грн.), м. Н.Розділ (-88,69 грн.), м. Червоноград (-81,88 грн.), Буському (-68,10 грн.), Миколаївському (-185,06 грн.), Пустомитівському (-73,48 грн.), Сколівському (-52,36 грн.), Сокальському (-66,75 грн.), Старосамбірському (-43,17 грн.) районах Львівської області. Проте, одночасно із цим, суттєве зростання 2012 р. проти 2011 р. відбулось у м. Самбір (+111,12 грн. на 1 мешканця), Кам.-Бузькому (+283,96 грн.) та Турківському (+93,82 грн.) районах області.

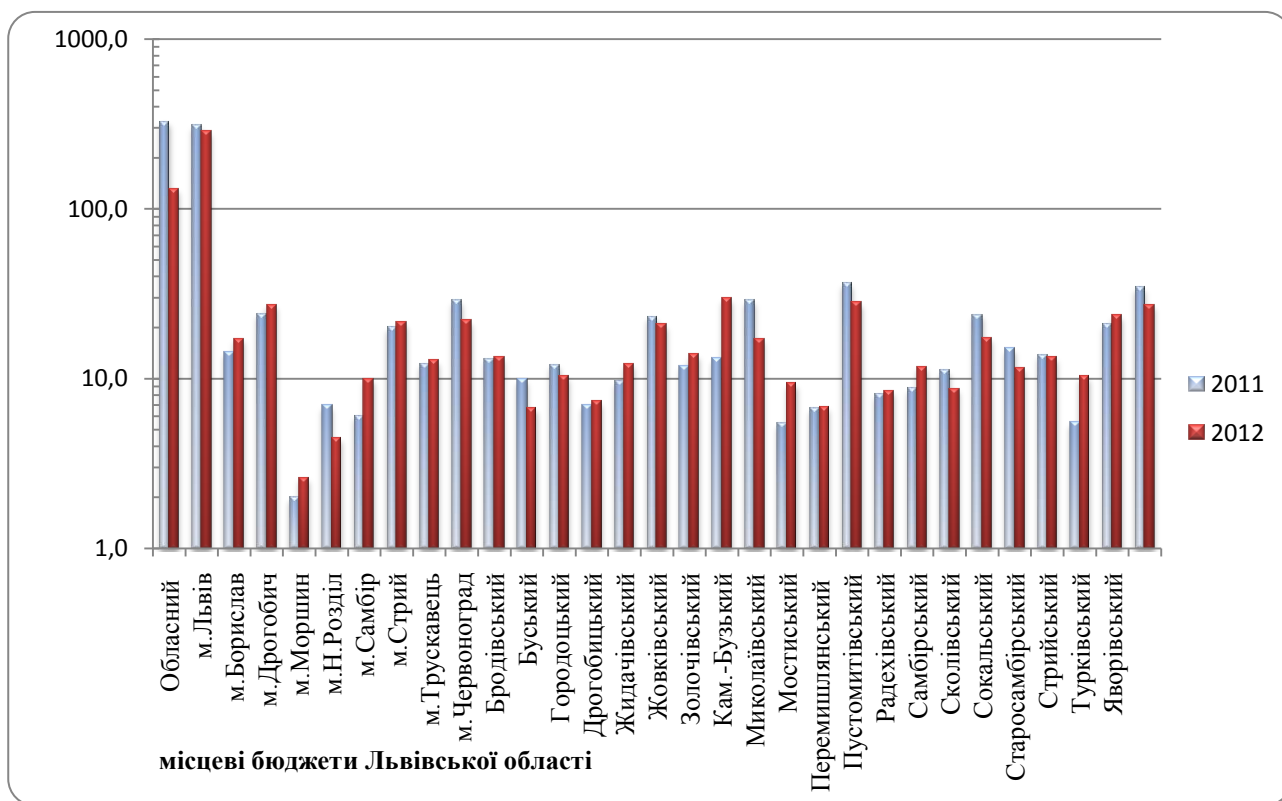

Рис. 30. Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області, 2011-2012 рр., млн. грн.

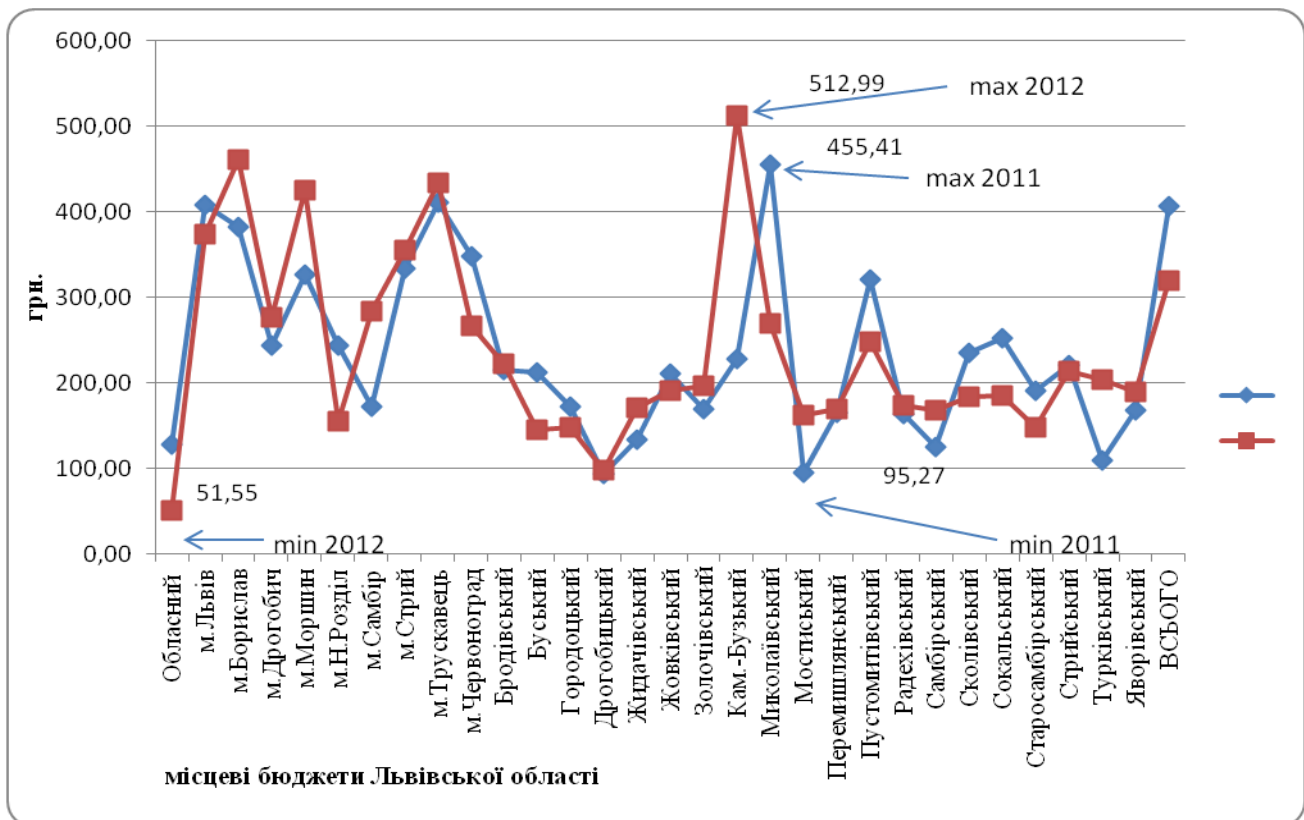

Рис. 31. Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області із розрахунку на 1 мешканця, грн.

Слід констатувати, що у 2011 р. проти 2010 р. погіршилась ситуація з наповнення бюджету розвитку обласного бюджету внаслідок суттєвого скорочення обсягів мобілізації коштів від відчуження комунального майна. До обласного бюджету в 2011 р. цих коштів надійшло у сумі 1242,7 тис. грн., що становить 38,3% до уточненого плану та в 6,4 рази менше від надходжень 2010 р.

Видатки бюджету розвитку на 2012 р. було затверджено в обсязі 49818,5 тис. грн., однак реальне виконання затверджених розписом показників склало лише 9890 тис. грн. або 12,39%. З цієї суми 5,5 млн. грн. було отримано від продажу майна обласної комунальної власності, більше 3,6 млн. грн. – це кошти загального фонду, 550 тис. грн. – це субвенції з обласного та місцевих бюджетів на виконання інвестиційних проектів (рис. 32).

У 2013 р. видатки бюджету розвитку обласного бюджету затверджено на рівні 39582,5 тис. грн.

Слід зазначити, що, за даними Асоціації міст України, у 2012 р. надходження бюджетів розвитку місцевих бюджетів України становили лише 7 млрд. грн., або 3,1%. У перерахунку на одного мешканця виходить всього близько 150 грн. Для порівняння: у сусідній Польщі цей показник вищий у 37 разів, в Литві – у 30 разів. При цьому найбільш вагомими джерелами бюджетів розвитку (без урахування трансфертів та коштів, що передаються з іншої частини бюджету) в Україні в минулому році стали єдиний податок (4,8 млрд. грн., або близько 68,6% від загальної суми), надходження від продажу

землі (987 млн., 14,1%), відчуження майна (753 млн., 10,7%) і пайової участі (474 млн., 6,8%).

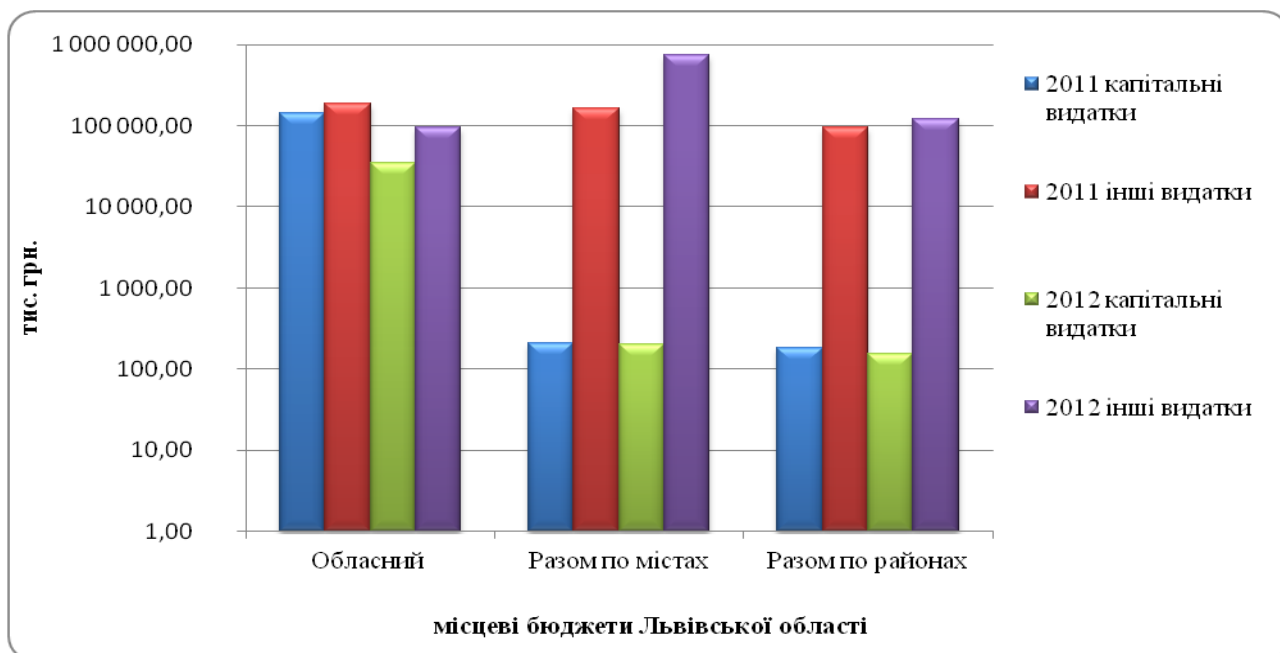

Рис. 32. Структура видатків бюджету розвитку у 2011-2012 рр., тис. грн.

Довідково, видатки спеціального фонду місцевих бюджетів України протягом 2012 р. було профінансовано на загальну суму 32757,5 млрд. грн., що на 15,4% більше, ніж у попередньому 2011 р. Однак, рівень виконання планових показників, які було затверджено рішеннями місцевих рад, зменшилось у порівнянні із 2011 р. на 4,9% та склало 82,5%.

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РОЗРАХУНКУ НА ОДНОГО МЕШКАНЦЯ

Існуючі асиметрії видатків місцевих бюджетів Львівської області можуть бути оцінені шляхом порівняння видатків в розрахунку на одного мешканця в розрізі міст та районів області з середнім по області (рис. 33).

Видатки з місцевих бюджетів Львівської області в розрахунку на одного мешканця у 2012 р. в середньому по області становили 4288,35 грн., що на 614,11 грн. більше попереднього року. Вище середнього рівня були видатки лише у трьох містах та районах – це: м. Моршин – 4884,87 грн., Сколівський – 5101,33 грн. та Турківський райони – 5198,86 грн. Найменшими видатки на одного мешканця були у Пустомитівському – 3014,72 грн., Дрогобицькому районах – 3071,50 грн., м. Самбір – 3188,19 грн.

Рівень видатків місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця у м. Львові у 2012 р. склав 3370 грн., що на 570,58 грн. більше попереднього року.

Рівень асиметрії (співвідношення між найвищим та найнижчим значенням) за цим показником в розрізі міст та районів становив у 2012 р. – 1,72 рази,

натомість у 2011 р. він становив – 1,70 рази. Для прикладу, рівень міжрегіональної асиметрії (по країні в цілому) у 2012 р. становив 2,25 рази. Таким чином, для області характерний досить високий рівень диференціації видатків місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця, однак він нижчий, ніж рівень міжрегіональної диференціації.

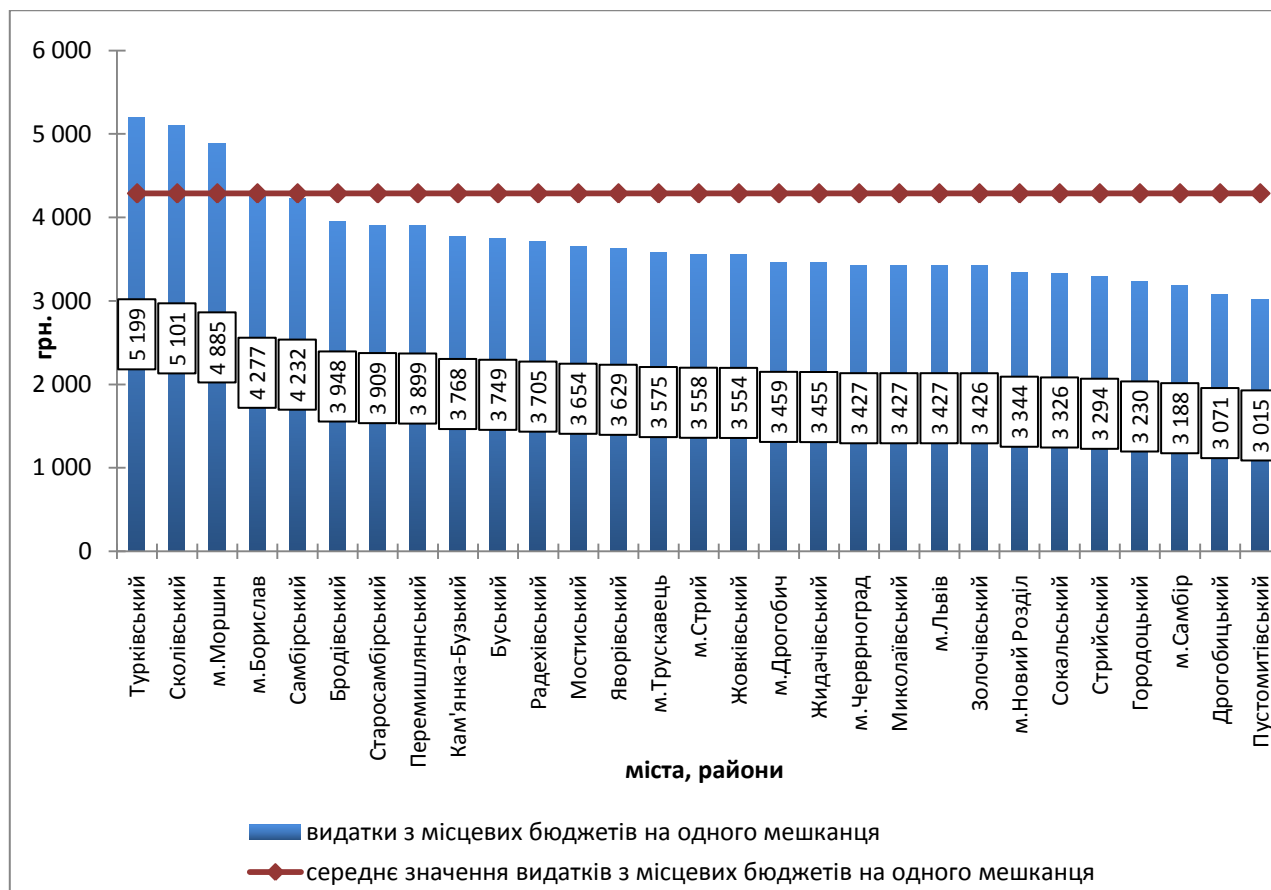

Рис. 33. Видатки місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця у 2012 р.

Проведений аналіз темпів зростання показав, що у 2012 р. порівняно з 2011 р. найбільше зростання видатків місцевих бюджетів в розрахунку на одного жителя спостерігалось у м. Моршин (на 1076,15 грн., або 128,25%), м. Борислав (на 794,88 грн., або 122,83%), Самбірському районі (на 823,51 грн., або 124,16%). Найнижчим приріст видатків місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця був у Миколаївському (на 289,15 грн., або 109,21%), Сокальському (на 360,98 грн., або 112,18%), Пустомитівському районах (на 332,53 грн., або 112,40%).

Розподіл районів на три рівні групи за обсягом видатків місцевих бюджетів на одного мешканця у 2012 р. дозволив до районів з високим рівнем цього показника віднести Турківський та Сколівський, до районів з середнім рівнем – Бродівський, Буський, Кам'янка-Бузький, Самбірський, Старосамбірський. Решти дванадцять районів – це райони з низьким рівнем видатків місцевих бюджетів на одного мешканця (рис. 34).

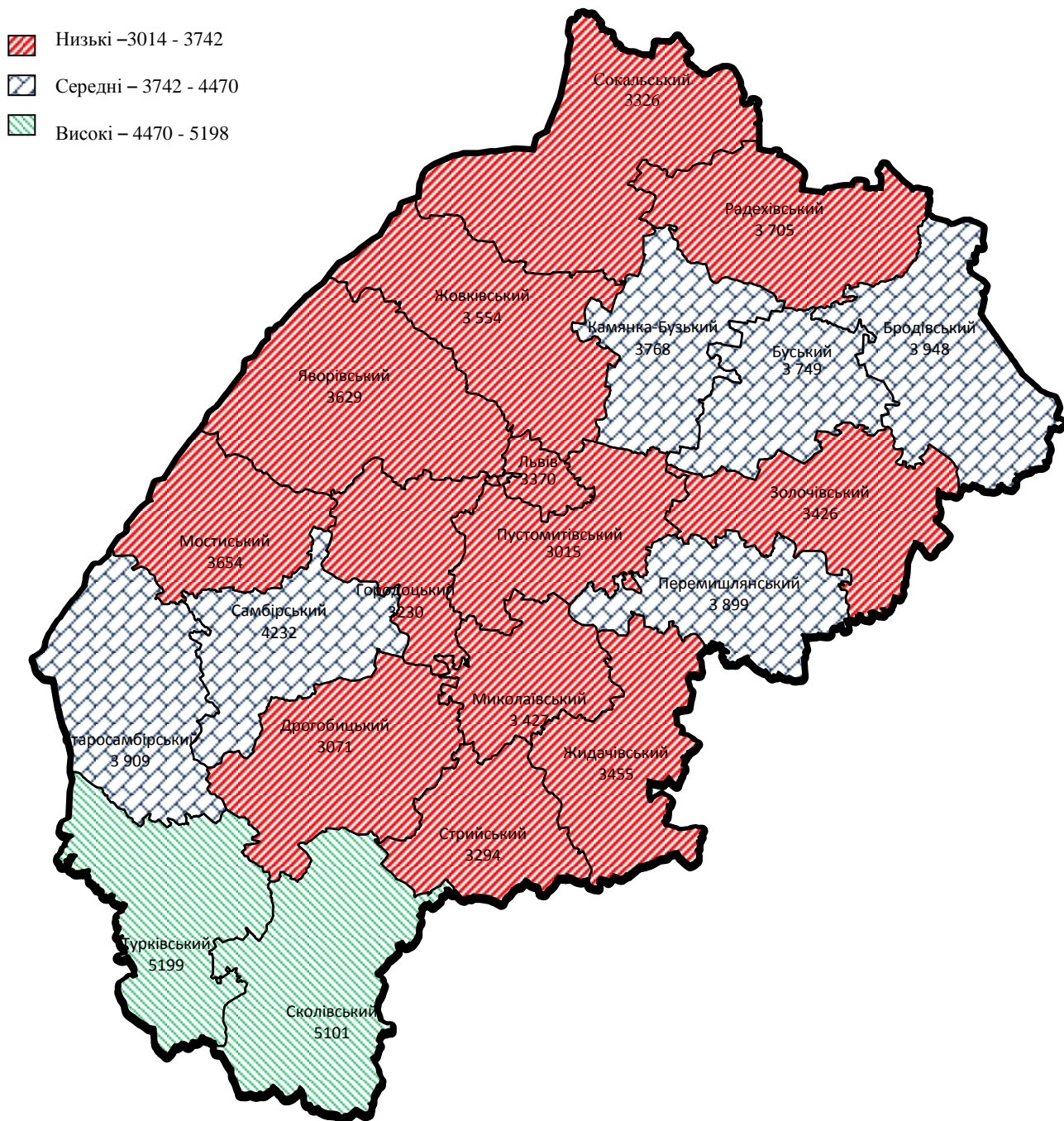

Рис. 34. Розподіл видатків місцевих бюджетів в розрахунку на одного мешканця у 2012 р. за групами районів

Розрахунок видатків місцевих бюджетів Львівщини на одного мешканця за галузями показав, що на одного мешканця у 2012 р. припадало 1395,20 грн. загального та 60,79 грн. спеціального фонду видатків освіти, 892,82 грн. загального та 42,29 грн. спеціального фонду видатків охорони здоров'я, 1076,61 грн. загального фонду та 9,3 грн. спеціального фонду видатків соціального захисту та соціального забезпечення, 173,39 грн. загального та 10,2 грн.

спеціального фонду видатків культури, 430,4 грн. загального та 197,24 грн. спеціального фонду інших видатків (рис. 35).

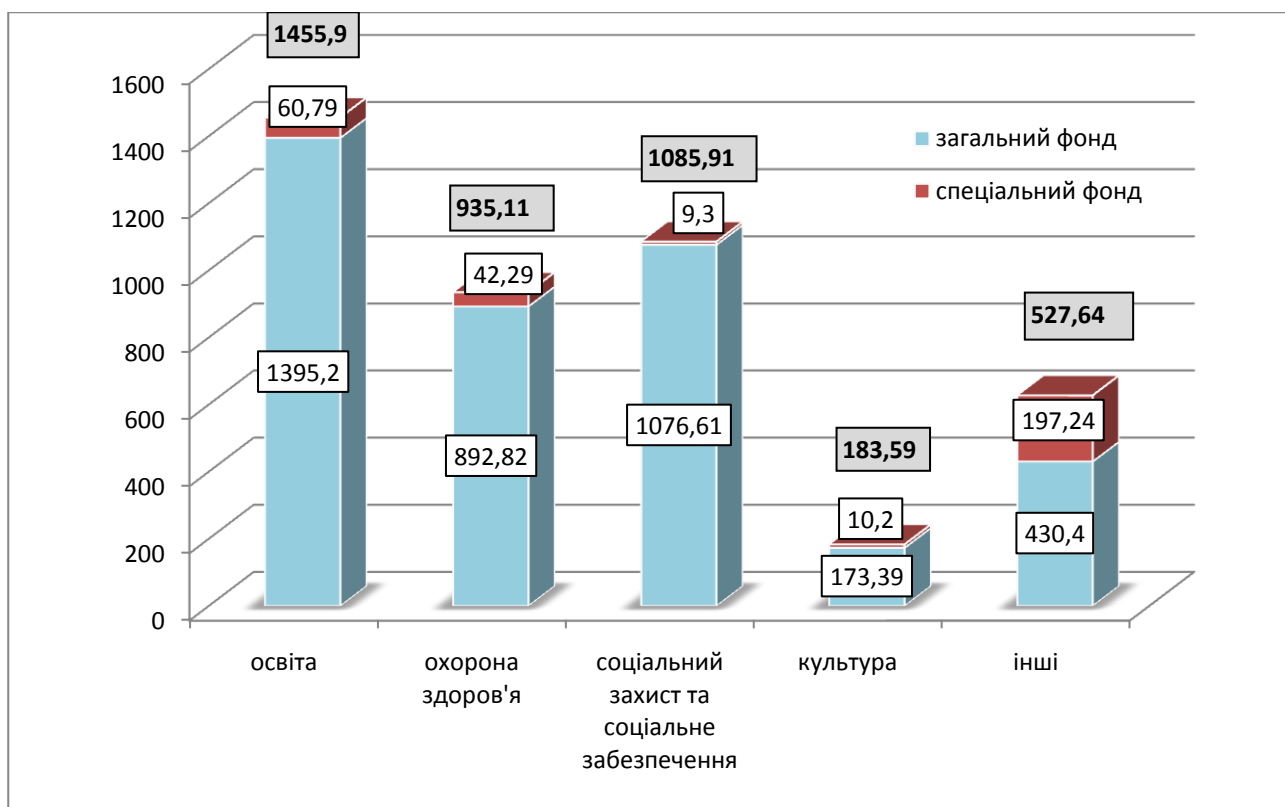

Рис. 35. Видатки місцевих бюджетів Львівщини на одного мешканця за галузями в розрізі фондів у 2012 р.

СТРУКТУРА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області за фондами

При постійному зростанні обсягів видатків місцевих бюджетів Львівської області протягом 2001-2013 рр. відбувались значні зміни в їх структурі (рис. 36). Максимальною частка загального фонду була у 2002 р. – 95,14%, мінімальною у 2001 р. – 75,48%. Протягом останніх 2010-2012 рр. намітилась тенденція до значного зниження частки спеціального фонду у структурі видатків. Так, якщо у 2010 р. вона становила 14,42%, то уже у 2012 р. зменшилась майже удвічі – до 7,46%. Планом на 2013 р. була передбачена структура видатків місцевих бюджетів Львівської області у співвідношенні 10% (спеціального фонду) до 90% (загального фонду).

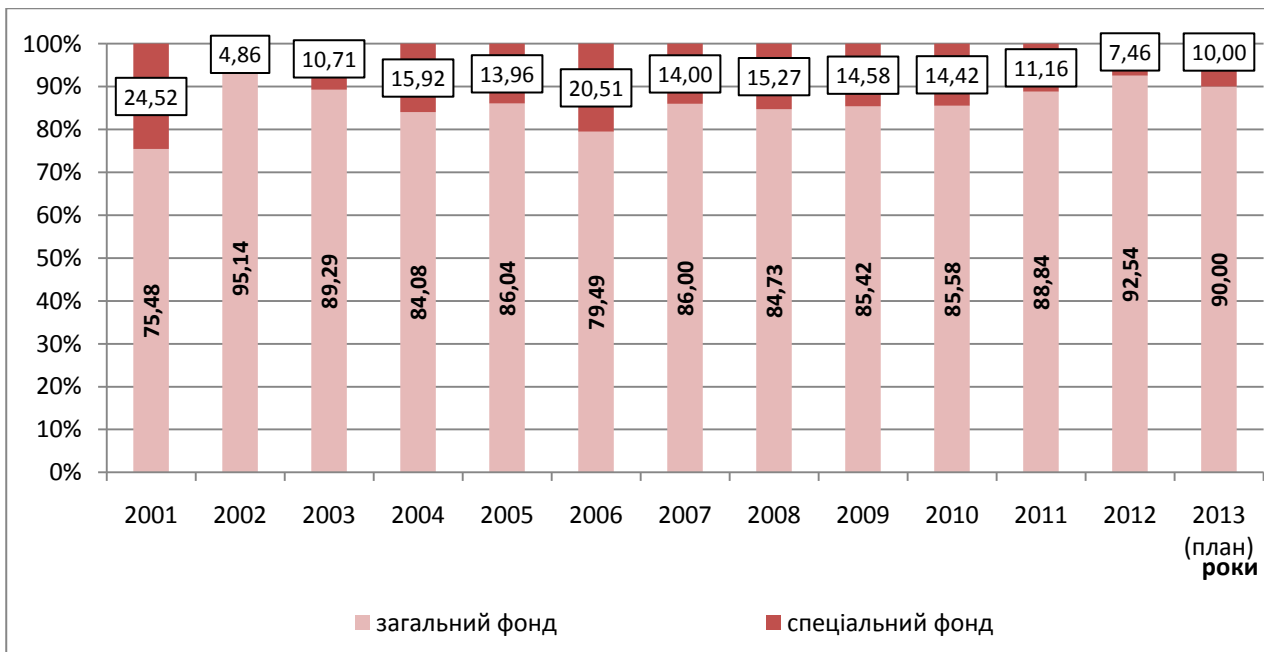

Рис. 36. Динаміка структури видатків місцевих бюджетів Львівської області за фондами

Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області за функціональною класифікацією

Аналіз структури видатків місцевих бюджетів Львівщини за функціональною класифікацією показує їх однозначну соціальну спрямованість, що притаманно усім місцевим бюджетам в Україні (рис. 37). Доволі висока питома вага видатків у соціальну сферу є позитивною для суспільства, адже в майбутньому це призведе до розв'язання питань економічного розвитку та позитивних настроїв у суспільстві. Проте, нині в Україні видатки соціального напрямку націлені виключно на фінансування споживацьких потреб, зокрема, на збільшення розмірів соціальних виплат (пенсій, допомоги при народженні дитини тощо) та поетапне збільшення розміру мінімальної заробітної плати.

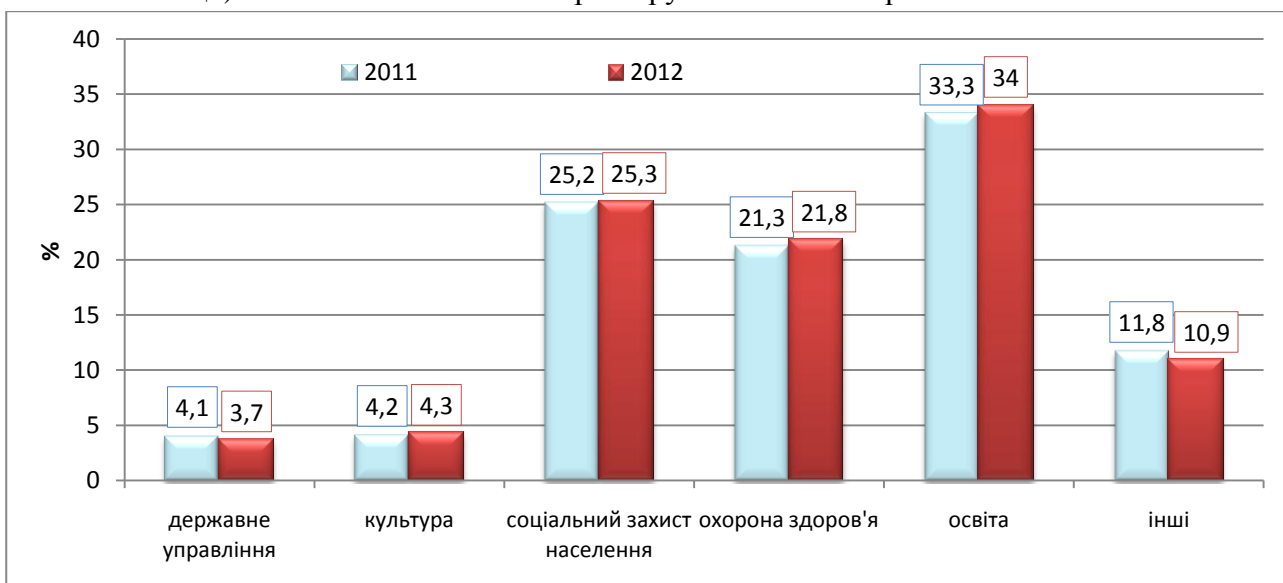

Рис. 37. Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2011-2012 рр. за функціональною класифікацією

У 2012 р. на галузі соціальної сфери припадало 85,4% структури видатків. Порівняно з попереднім роком у 2012 р. відбулося зростання частки видатків місцевих бюджетів Львівської області в структурі видатків у всіх галузях соціальної сфери: у галузі культури – на 0,1%, охорони здоров'я – на 0,5%, соціального захисту населення – на 0,1% освіти – на 0,7%. Слід також констатувати, що у 2012 р. у структурі видатків на 0,4% зменшилась частка видатків державного управління.

Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області за економічною класифікацією

В структурі видатків за економічною класифікацією основну частку складають видатки на заробітну плату – 35,03% у 2011 р. та 36,67% у 2012 р., субсидії та поточні трансферти, відповідно, 28,9% та 29,97%, нарахування на заробітні плати, відповідно, 12,35% та 12,88% (рис. 38, рис. 39).

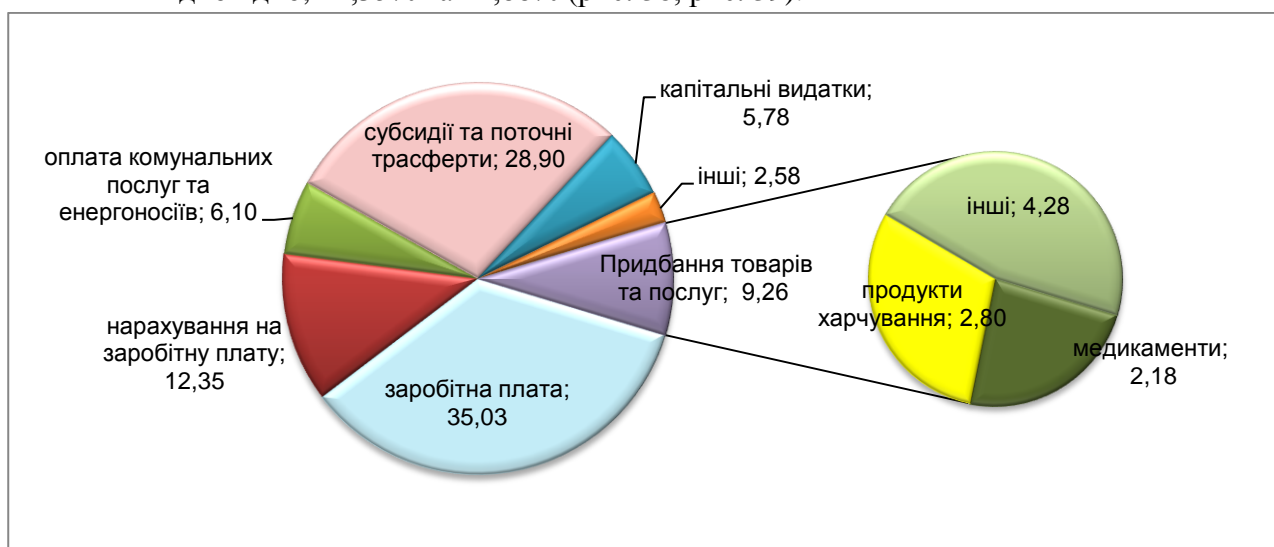

Рис. 38. Структура видатків місцевих бюджетів Львівщини за економічною класифікацією у 2011 р.

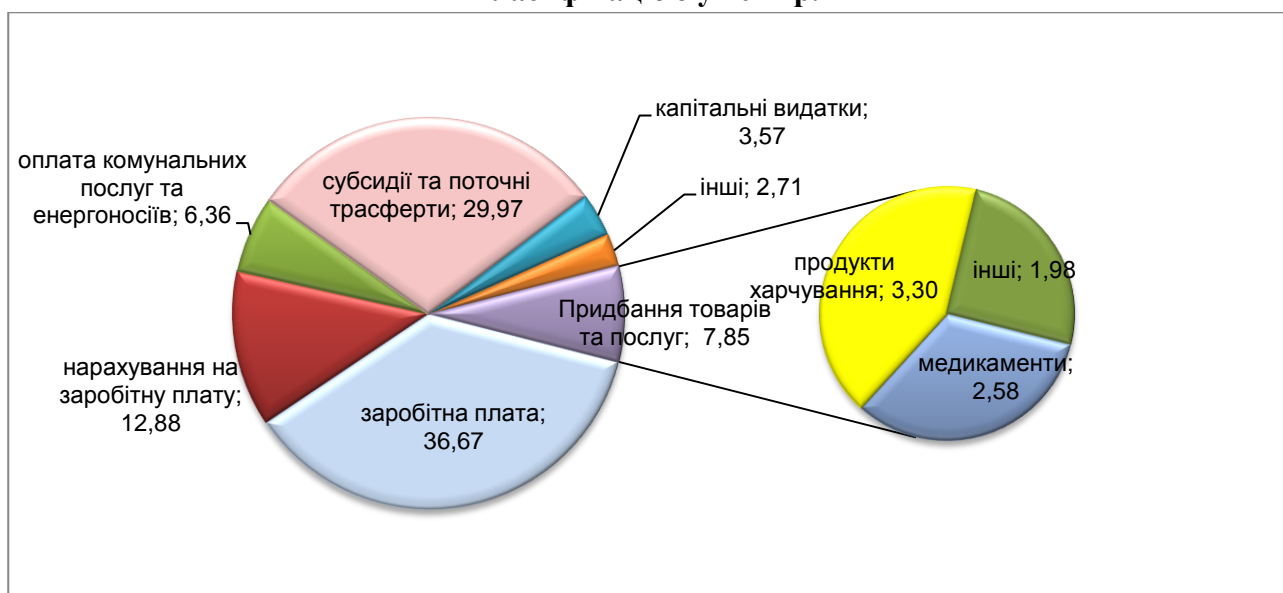

Рис. 39. Структура видатків місцевих бюджетів Львівщини за економічною класифікацією у 2012 р.

Порівняно з попереднім роком у 2012 р. в структурі видатків відбулись наступні зміни: зросла частка видатків на заробітну плату (на 1,64%), нарахування на заробітну плату (на 0,53%), оплату комунальних послуг (на 0,26%), субсидії та поточні трансферти (1,07%) та знизилась частка видатків на придбання товарів та послуг (на 2,21%), капітальні видатки (2,21%).

В розрізі бюджетів різних рівнів за економічною класифікацією статей видатків (табл. 6) найбільш значне зростання у 2012 р. проти 2011 р. зафіксоване за наступними статтями:

Таблиця 6

**Динаміка видатків місцевих бюджетів Львівської області,
за економічною класифікацією, 2011-2012 рр.**

<i>Показник</i>	<i>абсолютне відхилення, 2012/2011, тис. грн.</i>			<i>темпи росту, %</i>		
	<i>обласний бюджет</i>	<i>бюджети міст</i>	<i>бюджети районів</i>	<i>обласний бюджет</i>	<i>бюджети міст</i>	<i>бюджети районів</i>
<i>Економічна ознака</i>						
заробітна плата	139706,82	246397	360469	124,12	123,42	122,28
медикаменти	22943,421	-2031,9	-7847,4	116,63	91,68	80,16
харчування	1628,242	14352	5028,47	102,13	116,97	105,07
комунальні послуги та енергоносії	29670,09	40960,1	15660,5	128,28	116,98	106,02

в обласному бюджеті

- на оплату комунальних послуг та енергоносієв на 28,3%, що становить 29670,09 тис. грн.,
- заробітну плату на 24,1% (+139706,82 тис. грн. до 2011 р.)

містах області, сукупно

- на заробітну плату – 23,4% (до 1 298 570,95 тис. грн.);
- харчування (+16,97%)
- комунальні послуги та енергоносії (+40960,1 тис. грн.)

по районах області

- на заробітну плату – 22,3%.

Однак, у 2012 р. проти 2011 р. витрати на медикаменти (всього) у містах та районах області (сукупно) знизилась відповідно на 8,32% та 19,84%.

При цьому найсуттєвішим скорочення відмічалось у: м. Львові (-718,32 тис. грн., з них видатки загального фонду скоротились у порівнянні з 2011 р. на 617,14 тис. грн., спеціального фонду – 101,18 тис. грн.); м. Стрий (-254,96 тис. грн.); м. Червоноград (-811,64 тис. грн.).

В районах області в середньому зниження видатків на медикаменти становило -392,37 тис. грн.

Проте, загалом, відбулось збільшення обсягу видатків на медикаменти за рахунок зростання обсягу видатків за цим напрямком в обласному бюджеті, яке склало 22943,42 тис. грн.

АНАЛІЗ ЗАХИЩЕНИХ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У 2012 р. захищені видатки місцевих бюджетів Львівської області становили 9309 млн. грн. План захищених видатків 2012 р. було виконано на 98,13%, в тому числі – на 99,48% по оплаті праці бюджетних установ, на 99,07% по нарахуванням на заробітну плату, на 96,88% по медикаментам та перев’язувальним матеріалам, на 94,84% по продуктах харчування, на 93,20% по оплаті комунальних послуг та енергоносіїв, на 88,79% по дослідженнях і розробках державного і регіонального значення, на 59,30% по виплаті процентів за зобов’язаннями та на 98,74% по поточним трансфертам населення.

Проведений аналіз динаміки видатків на захищені статті показав їх позитивну динаміку: у 2012 р. порівняно з попереднім роком вони збільшились на 1383,11 млн. грн. (рис. 40). Темп зростання за цим показником у Львівській області за 2011/2012 рр. становив 117,45%.

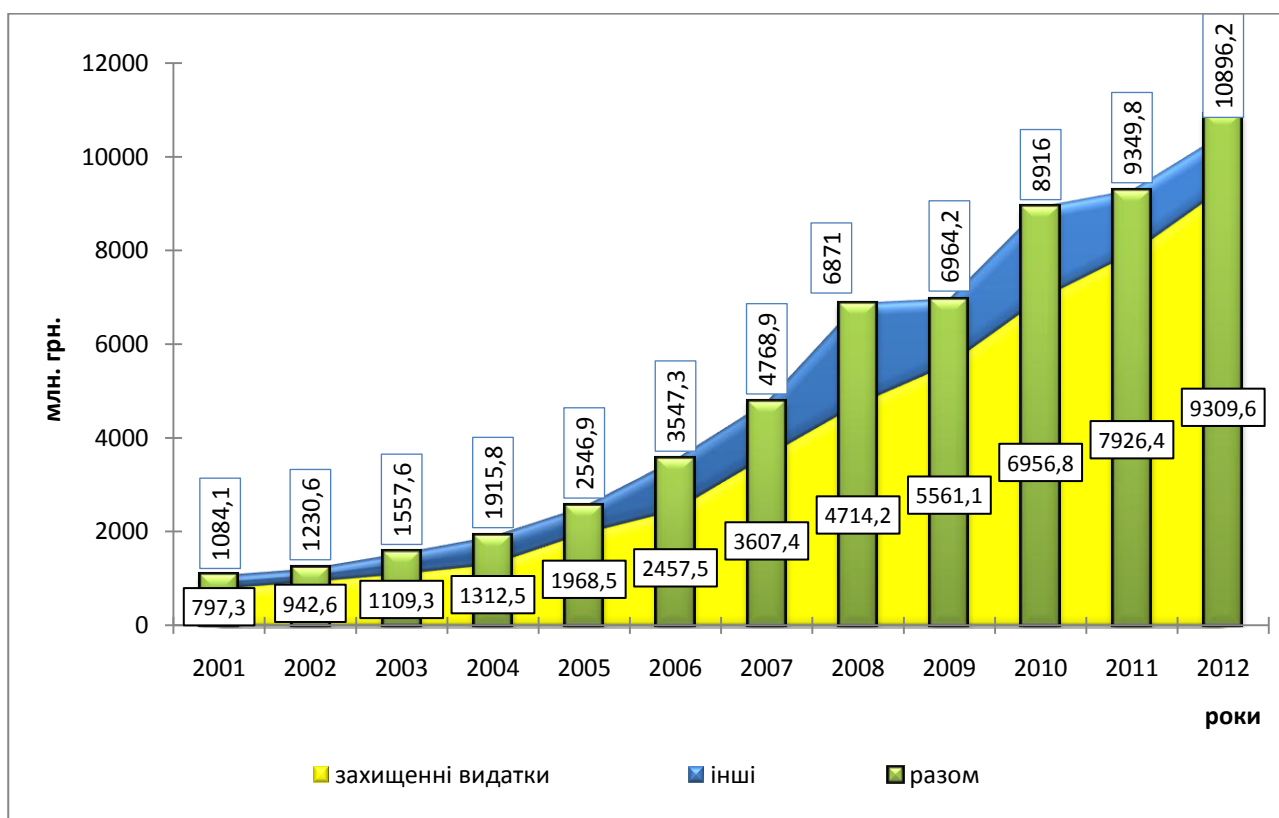

Рис. 40. Динаміка видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2001-2012 рр.

Проведений аналіз структури видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2001-2012 рр. показав, що за останні два роки співвідношення між захищеними та іншими статтями не змінювалось та становило 85,4% до 14,6% (рис. 41).

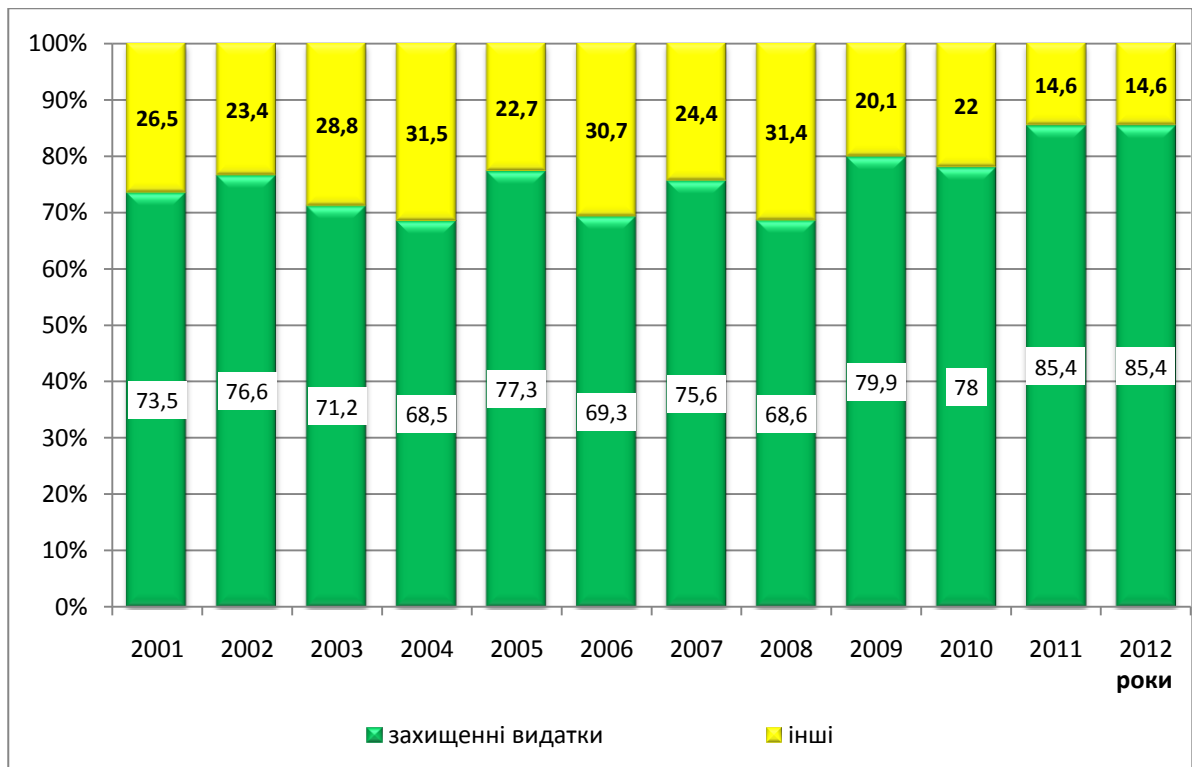

Рис. 41. Структура видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2001-2012 рр.

Загалом за проаналізований період спостерігалась позитивна динаміка зростання частки захищених видатків з 73,5% у 2001 р. до 85,4% у 2012 р. Це свідчить про зменшення фінансового ресурсу бюджету, який спрямовується на інші (незахищені) видатки та зменшення частки коштів, що можуть бути спрямовані у бюджет розвитку.

Аналіз структури видатків місцевих бюджетів Львівської області за функціональною ознакою дозволив з'ясувати, що 37,37% захищених видатків припадає на установи освіти, 29,22% на соціальний захист та соціальне забезпечення, 23,59% на установи охорони здоров'я (рис. 42).

Аналіз структури захищених видатків за економічною ознакою бюджетів Львівської області у 2012 р. дозволив з'ясувати, що основна частка видатків на захищені статті припадає на оплату праці бюджетних установ – 3963282 тис. грн. (42,60%) та на нарахування на заробітну плату 1392343 тис. грн. (15,5%), а також майже третину видатків – 28,6% (2658486 тис. грн.) складають поточні трансферти населенню. Видатки на медикаменти та перев'язувальні матеріали у 2012 р. склали 180726 тис. грн., продукти харчування – 219329 тис. грн., дослідження і розробки, видатки державного (регіонального) значення – 184807 тис. грн. (рис. 43).

Порівняно з попереднім 2011 р. в структурі видатків на захищені статті місцевих бюджетів відбулось зростання частки видатків на оплату праці бюджетних установ на 2% (40,6% у 2011 р.), нарахування на заробітну плату – на 1,2% (14,3% у 2011 р.).

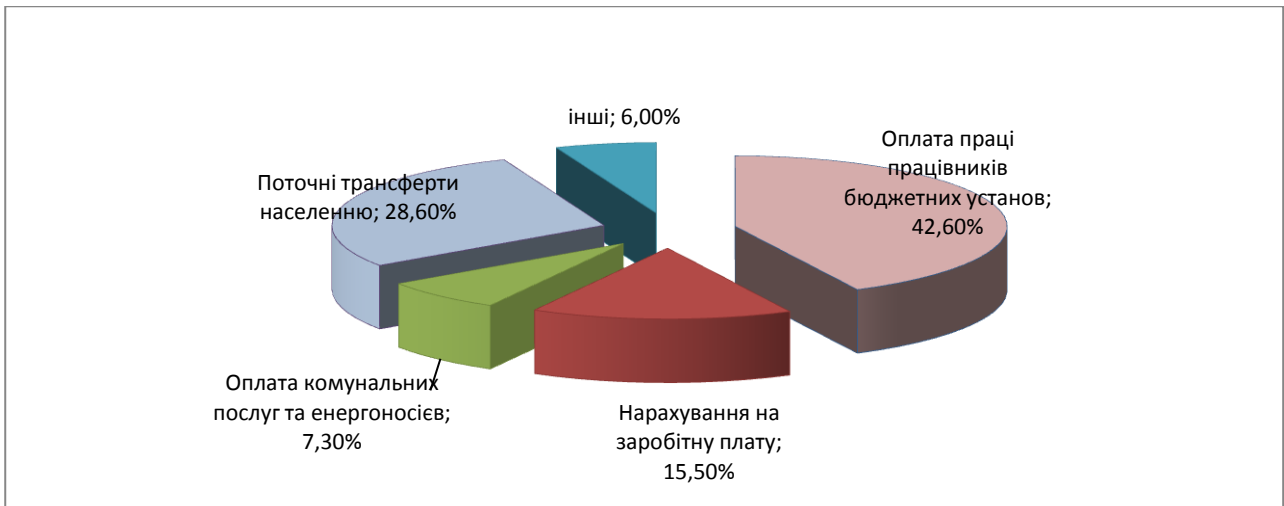

Рис. 42. Структура захищених видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р. за економічною класифікацією

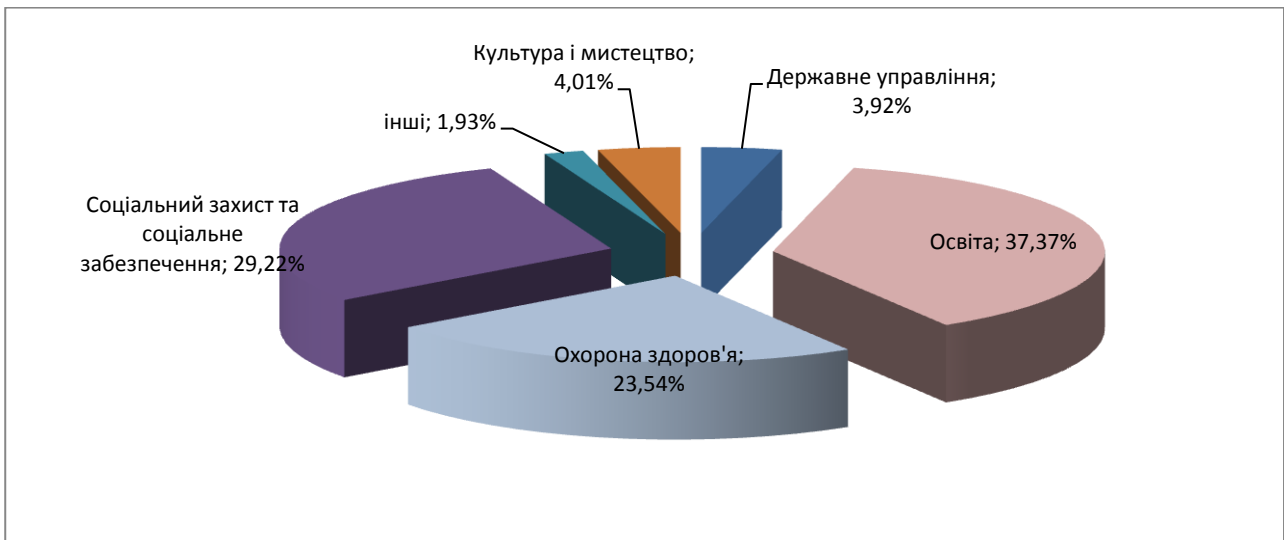

Рис. 43. Структура захищених видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р. за функціональною класифікацією

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Важливими показниками стану місцевих бюджетів області, які свідчать про ефективність використання бюджетних ресурсів, є показники дебіторської та кредиторської заборгованості.

За останні роки кредиторська заборгованість місцевих бюджетів зростала набагато вищими темпами, ніж дебіторська. Так, станом на 01.01.2013 р. кредиторська заборгованість місцевих бюджетів Львівської області за загальним фондом становила 150,4 млн. грн., тоді як дебіторська заборгованість – 14,65 млн. грн., за спеціальним фондом відповідно 136,1 млн. грн. та 1,46 млн. грн. (табл. 7).

Таблиця 7

Динаміка кредиторської заборгованості місцевих бюджетів Львівської області за загальним та спеціальними фондами

	на 01.01.2012 р.						на 01.01.2013 р.					
	кредиторська заборгованість, всього	частка у заг. видатках, %	кредиторська заборгованість, загал. фонд	частка у видатках загального фонду, %	кредиторська заборгованість, спец. фонд	частка у видатках спеціального фонду, %	кредиторська заборгованість, всього	частка у заг. видатках, %	кредиторська за боргованість, загал. фонд	частка у видатках загального фонду, %	кредиторська заборгованість, спец. фонд	частка у видатках спеціального фонду, %
Обласний бюджет	32583,35	1,83	15717,56	1,08	16865,79	5,16	60919,57	3,25	30019,21	1,72	30900,3	23,59
м.Львів	105625,61	5,12	80365,91	4,58	25259,70	8,13	77696,18	3,04	48983,24	2,16	28712,9	10,11
м.Борислав	3880,18	3,02	2276,61	1,99	1603,57	11,28	5323,37	3,36	2850,24	2,01	2473,13	14,43
м.Дрогобич	4299,99	1,56	3238,35	1,29	1061,64	4,40	10463,32	3,08	6159,80	1,97	4303,52	15,88
м.Моршин	363,56	1,58	198,06	0,94	165,50	8,29	608,93	2,04	272,46	1,00	336,47	12,95
м.Новий Розділ	743,07	0,90	251,80	0,33	491,27	7,07	1487,57	1,54	1049,24	1,14	438,33	9,81
м.Самбір	2057,00	2,31	1398,25	1,68	658,75	10,91	2170,99	1,95	1002,33	0,99	1168,66	11,77
м.Стрий	1937,17	1,11	1416,64	0,92	520,53	2,59	6536,55	3,05	5767,20	2,99	769,35	3,59
м.Трускавець	2576,74	2,98	1909,25	2,57	667,50	5,47	3796,17	3,59	1693,56	1,82	2102,61	16,38
м.Червоноград	3417,24	1,46	1550,29	0,76	1866,95	6,46	9239,82	3,26	7714,62	2,95	1525,20	6,90
Бродівський	2181,11	1,13	1050,67	0,58	1130,44	8,64	5923,89	2,49	2495,51	1,11	3428,38	25,62
Буський	1508,52	0,99	455,48	0,32	1053,04	10,63	4058,05	2,33	1020,49	0,61	3037,56	45,18
Городоцький	1680,77	0,87	680,74	0,38	1000,02	8,32	4178,91	1,87	2349,34	1,10	1829,57	17,77
Дрогобицький	1674,43	0,87	579,65	0,31	1094,78	15,63	3840,43	1,68	1222,90	0,55	2617,53	35,81
Жидачівський	3870,36	1,88	1732,45	0,88	2137,91	22,30	4580,91	1,86	2853,13	1,22	1727,78	14,15
Жовківський	4263,42	1,29	1942,70	0,63	2320,72	10,06	7831,66	2,02	3429,80	0,93	4401,87	21,10
Золочівський	4443,58	2,19	1291,44	0,68	3152,14	26,38	5091,16	2,12	1849,90	0,82	3241,25	23,47
Кам.-Бузький	2884,36	1,65	1090,57	0,67	1793,78	13,62	4801,73	2,22	1803,56	0,97	2998,17	10,18
Миколаївський	2069,25	1,04	865,28	0,51	1203,96	4,17	6871,04	3,17	2422,59	1,21	4448,45	25,99
Мостиський	1229,77	0,72	876,43	0,53	353,34	6,46	2659,68	1,27	1403,27	0,70	1256,41	13,43
Перемишлянський	1400,98	1,09	1113,37	0,91	287,61	4,29	2314,55	1,48	840,95	0,56	1473,59	21,64
Пустомитівський	8443,47	2,81	2201,76	0,83	6241,71	17,25	11221,41	3,30	2717,40	0,87	8504,01	30,31
Радехівський	1202,83	0,79	411,01	0,28	791,82	9,90	5143,12	2,86	2109,08	1,23	3034,04	35,75
Самбірський	1845,75	0,78	1332,94	0,58	512,81	5,85	4866,45	1,65	2713,88	0,96	2152,57	18,39
Сколівський	2058,64	1,01	777,62	0,40	1281,02	11,49	2316,44	0,96	933,37	0,40	1383,07	15,88
Сокальський	3621,86	1,31	1761,02	0,69	1860,84	7,87	6619,04	2,13	3083,84	1,05	3535,20	20,34
Ст.-Самбірський	2187,95	0,84	1520,18	0,62	667,76	4,47	5754,20	1,88	2814,73	0,96	2939,47	25,42
Стрийський	1456,01	0,81	379,82	0,23	1076,19	7,82	6604,26	3,23	3003,76	1,57	3600,50	27,02
Турківський	1862,68	0,88	1237,58	0,60	625,09	11,32	2756,68	1,05	1760,21	0,70	996,47	9,73
Яворівський	3933,33	1,05	1385,91	0,39	2547,41	12,27	10852,26	2,42	4096,36	0,96	6755,91	28,70
Видатки, всього	211302,97	2,28	131009,36	1,59	80293,60	7,75	286528,3	2,63	150435,9	1,49	136092	16,74

Загалом на 01.01.2013 р. за обома фондами кредиторська заборгованість місцевих бюджетів Львівської області склала 286,52 млн. грн., що на 75 млн. грн. більше, ніж попереднього року. Прострочена кредиторська заборгованість на 01.01.2013 р. склала 108,65 млн. грн., тобто більше третини. Основна частка кредиторської заборгованості припадає на обласний бюджет – 60,9 млн. грн., м. Львів – 77,6 млн. грн., м. Дрогобич – 10,4 млн. грн., м. Червоноград – 9,2 млн. грн., Пустомитівський – 11,2 млн. грн. та Яворівський райони – 10,8 млн. грн. Зростання обсягу кредиторської заборгованості зумовлено, в основному, неоплатою територіальними органами Державної казначейської служби платіжних доручень розпорядників коштів обласних бюджетів.

Найвищий рівень кредиторської заборгованості місцевих бюджетів Львівської області за загальним фондом був станом на 01.01.2011 р. – 155,3 млн. грн. Найбільше зростання відбувалось на протязі 2009-2010 рр. Натомість, у 2011 р. відбулось зниження кредиторської заборгованості місцевих бюджетів Львівської області за загальним фондом на 24,3 млн. грн.

У 2012 р. у порівнянні з попереднім, відбулось зростання частки кредиторської заборгованості у загальних видатках області. Так, якщо у 2011 р. вона становила 2,28% (зокрема 1,59% – частка кредиторської заборгованості у видатках загального фонду та 7,75% частка кредиторської заборгованості у видатках спеціального фонду), то у 2012 р. вона збільшилась на 0,35% та становила 2,63%. Зростання відбувалось, головним чином, за рахунок спеціального фонду (частка кредиторської заборгованості у видатках спеціального фонду у 2012 р. становила 6,74%).

По обласному бюджету відбулось зростання частки кредиторської заборгованості у загальних видатках області з 1,83% у 2011 р. до 3,25% у 2012 р. Натомість, зниження цього показника відбулось у м. Львів з 5,12% у 2011 р. до 3,04% у 2012 р., м. Самбір з 2,31% у 2011 р. до 1,95% у 2012 р., Сколівському районі з 1,01% у 2011 р. до 0,96% у 2012 р.

Аналіз структури кредиторської заборгованості бюджетних установ за загальним фондом показав, що за 2011-2012 рр. основна частка кредиторської заборгованості – це видатки на товари та послуги, відповідно, 91,5% у 2011 р. та 88,0% у 2012 р. (рис. 44, рис. 45). Однак, за останній рік відбулось зростання частки кредиторської заборгованості, що припадає на субсидії та поточні трансферти з 8,50% у 2011 р. до 12% у 2012 р. Так у 2011 р. вона становила 11028 тис. грн. та зросла за поточний рік до 18089 тис. грн. (на 7061 тис. грн. (164%). Більше 70% у субсидіях та поточних транспортах припадає на поточні трансферти населенню.

У 2012 р. порівняно з 2011 р. відбулось зростання частки кредиторської заборгованості місцевих бюджетів на комунальні послуги на 8,8% у структурі кредиторської заборгованості (з 8,3 % у 2011 р. до 17,1% у 2012 р.). Якщо у 2011 р. біля двадцяти відсотків кредиторської заборгованості місцевих бюджетів припадало на заробітну плату з нарахуваннями, то у 2012 р. частка кредиторської заборгованості, що припадала на заробітну плату з нарахуваннями, була меншою 1%. Натомість, відбулось зростання кредиторської заборгованості по видатках

державного та регіонального рівнів на дослідження та розробки. У 2012 р. вона становила 8,10% або 12211 тис. грн.

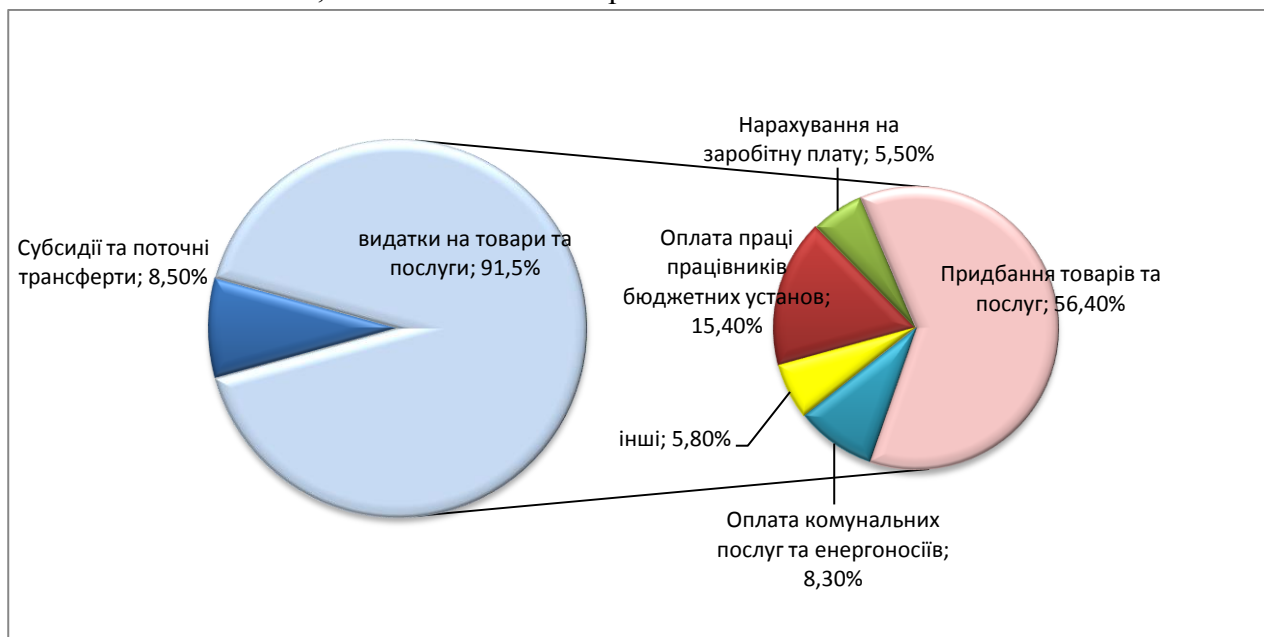

Рис. 44. Структура кредиторської заборгованості бюджетних установ за загальним фондом на 01.01.2012 р.

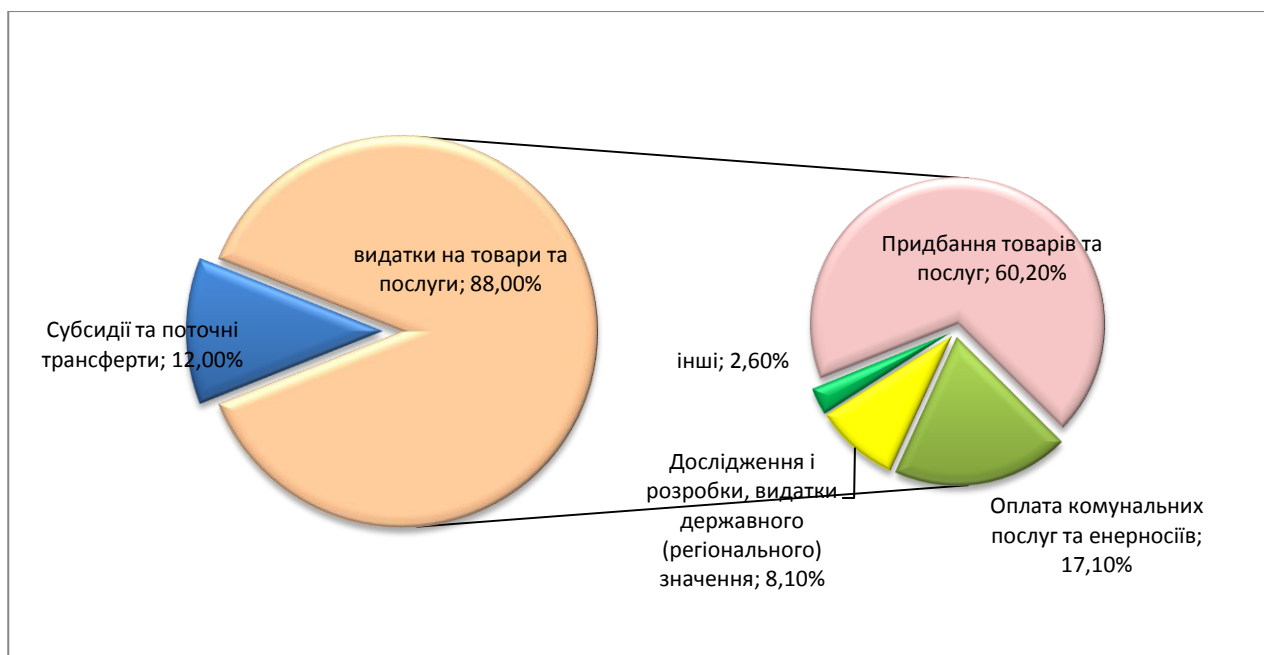

Рис. 45. Структура кредиторської заборгованості бюджетних установ за загальним фондом на 01.01.2013 р.

Згідно функціональної класифікації основна частка кредиторської заборгованості місцевих бюджетів за загальним фондом на 01.01.2013 р. припадає на установи освіти – 47718,3 тис. грн. з якої 17376,6 тис. грн., або 36,4% є простроченою кредиторською заборгованістю (рис. 46).

Кредиторська заборгованість за загальним фондом по установах охорони здоров'я на 01.01.2013 р. становила 26147 тис. грн., з яких 10408,5 тис. грн. є простроченою кредиторською заборгованістю (39,8%). Також значною є кредиторська заборгованість місцевих бюджетів перед підприємствами житлово-комунального господарства – 26134,4 тис. грн., з яких 15765,3 тис. грн. є простроченою заборгованістю (60,3%). Кредиторська заборгованість місцевих бюджетів перед установами соціального захисту та соціального забезпечення становила 17701,9 тис. грн., з якої 3195,1 тис. грн., або 18,1% є простроченою кредиторською заборгованістю.

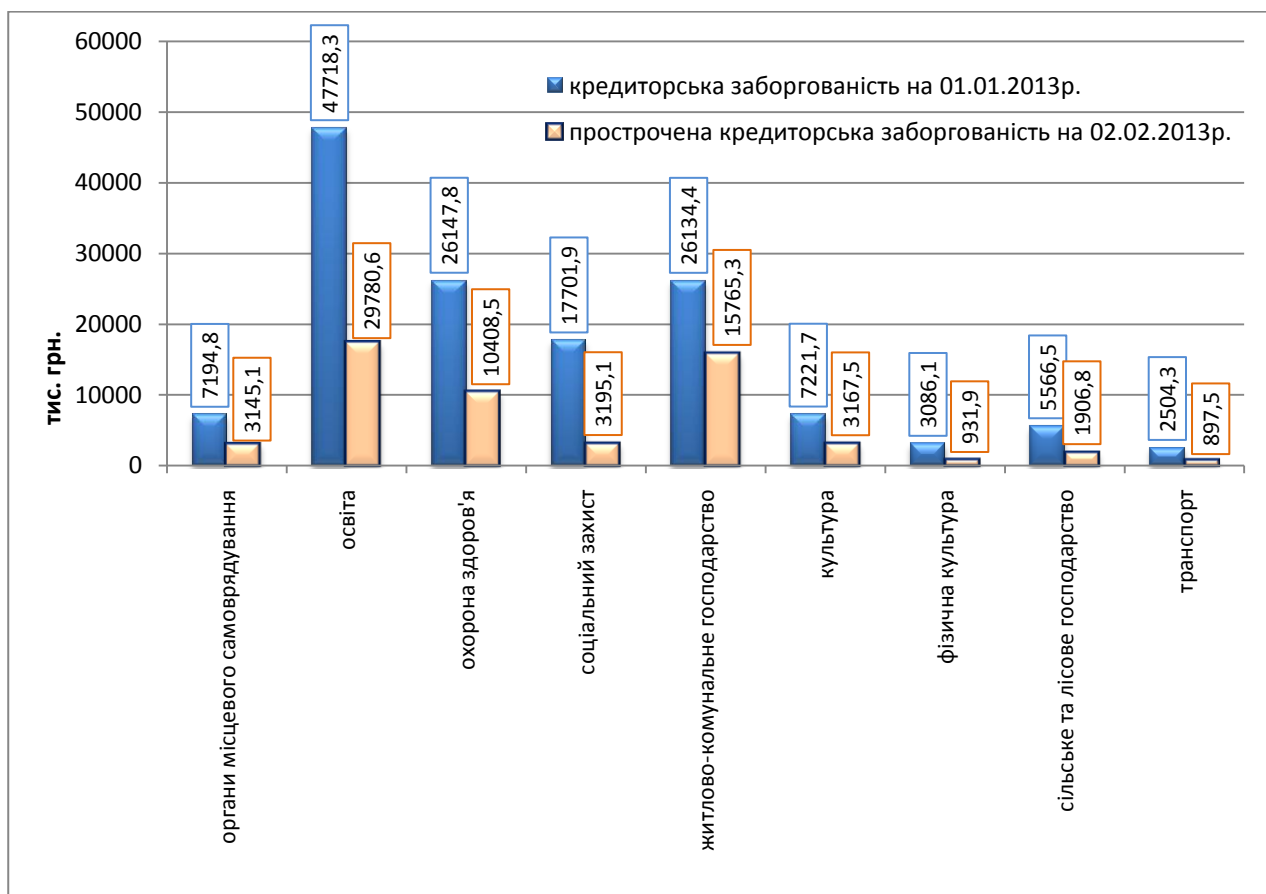

Рис. 46. Кредиторська заборгованість за загальним фондом станом на 01.01.2013 р. згідно функціональної класифікації

В структурі кредиторської заборгованості місцевих бюджетів Львівської області за спеціальним фондом у 2012 р. основна частка припадала на капітальні видатки – 102,14 млн. грн., (або 75%). З них 28,66 млн. грн. припадає на придбання обладнання та предметів довготривалого користування, 10,49 млн. грн. – на капітальне будівництво, 37,94 млн. грн. – на капітальний ремонт, 23,22 млн. грн. – на реконструкцію та реставрацію.

Зростання кредиторської заборгованості місцевих бюджетів Львівської області свідчить про низьку ефективність використання бюджетних ресурсів та потребує розробки заходів, спрямованих на попередження заборгованості та її негативного впливу на результати виконання місцевих бюджетів.

КАПІТАЛЬНІ ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Капітальні видатки місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р. становили 390,8 млн. грн., в тому числі 388,5 млн. грн. складала видатки спеціального фонду. Основна частка капітальних видатків припадала на обласний центр – 138,4 млн. грн.

У 2012 р. порівняно з попереднім роком загальний обсяг капітальних видатків спеціального фонду знизився на 72,5% (535,9 млн. грн. – капітальні видатки спеціального фонду у 2011 р.), що негативно позначилось на можливостях інвестиційного розвитку (рис. 47). Найвищими абсолютні обсяги капітальних видатків місцевих бюджетів Львівщини були у 2008 р. – 1070,9 млн. грн., а у 2004 р. спостерігалось найвище значення частки капітальних видатків у загальних видатках області – 18,8%.

Протягом трьох останніх років намітилась тенденція не лише до зниження абсолютних обсягів капітальних видатків місцевих бюджетів Львівської області, але і до стійкого зниження частки капітальних видатків у загальних видатках місцевих бюджетів. Так, якщо у 2010 р. вона становила 11,12%, то у 2012 р. вона знизилась більше як у 3 рази до 3,59%. Це значення було найнижчим за весь проаналізований період 2001-2012 рр.

Рис. 47. Динаміка капітальних видатків місцевих бюджетів області

Частка капітальних видатків у загальних видатках місцевих бюджетів у 2012 р. була вищою у містах області. Так, у м. Львові вона становила 5,42%, однак порівняно з попереднім роком знизилась на 2,56%. У інших містах області частка капітальних видатків у загальних видатках місцевих бюджетів у 2012 р.

порівняно з попереднім роком зроста. У м. Борислав вона склала 4,83% (приріст 0,21%), м. Дрогобич – 4,32% (приріст 0,62%), м. Моршин – 5,01% (приріст 2,76%), м. Самбір – 4,83% (приріст 0,60%), м. Стрий – 6,02% (приріст 1,36%), м. Трускавець – 8,69% (приріст 3,03%).

Розподіл районів за часткою капітальних видатків у загальних видатках бюджетів дозволив виділити три групи районів з високим, середнім та низьким рівнем (рис. 48). До першої групи з високим рівнем увійшли: Кам'янка-Бузький (5,72%) та Пустомитівський (6,16%) райони. До другої групи з середнім рівнем – Миколаївський – 4,51% та Стрийський райони – 3,04%. Решти райони мали низьку питому вагу капітальних видатків.

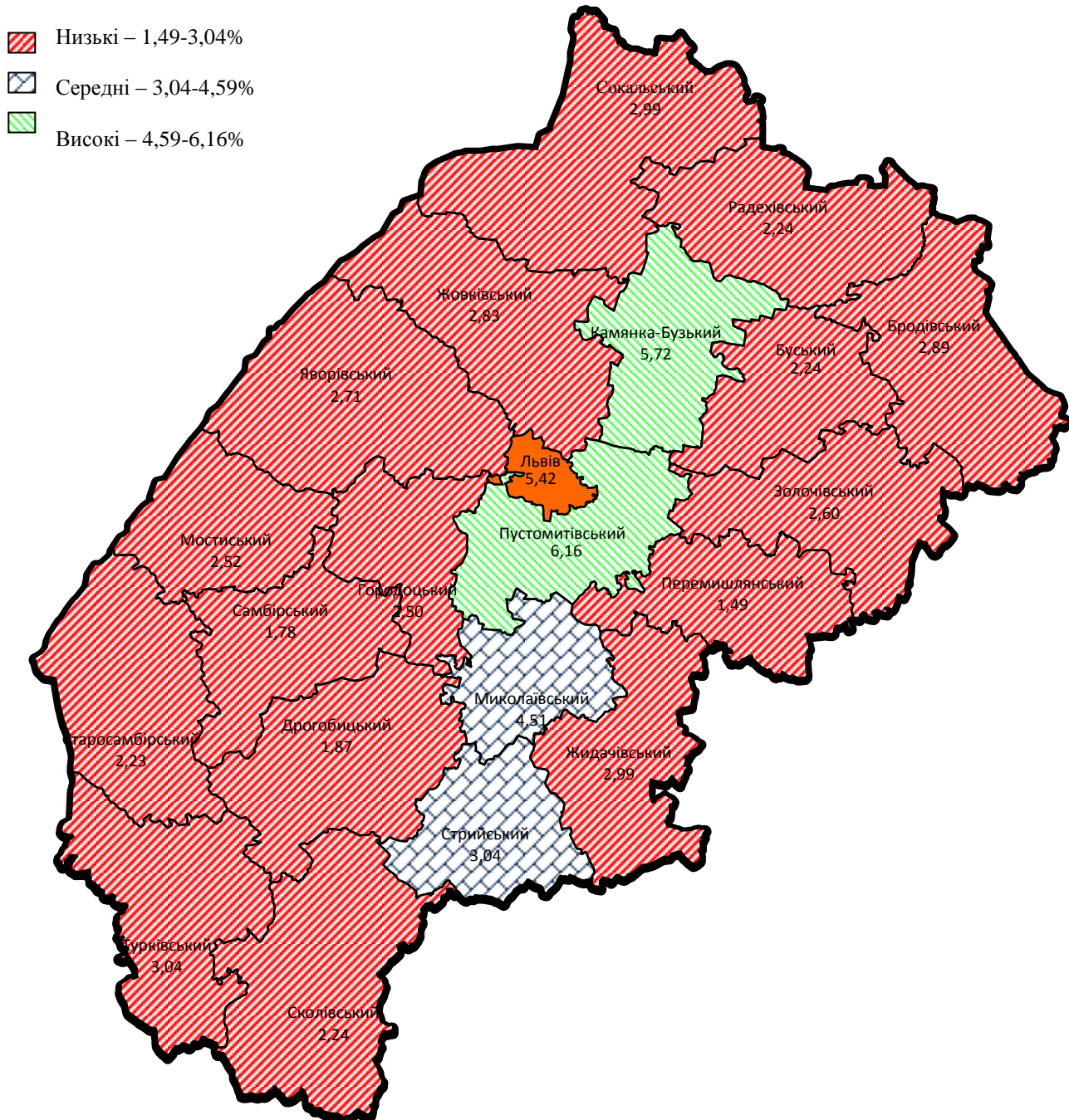

Рис. 48. Розподіл районів Львівської області за часткою капітальних видатків у видатках бюджетів у 2012 р.

У структурі капітальних видатків за 2012 р. основна частка припадала на капітальний ремонт (31,84%), реконструкцію та реставрацію (27,01%), капітальне будівництво (16,05%), придбання обладнання і предметів довгострокового користування (15,78%) (рис. 49).

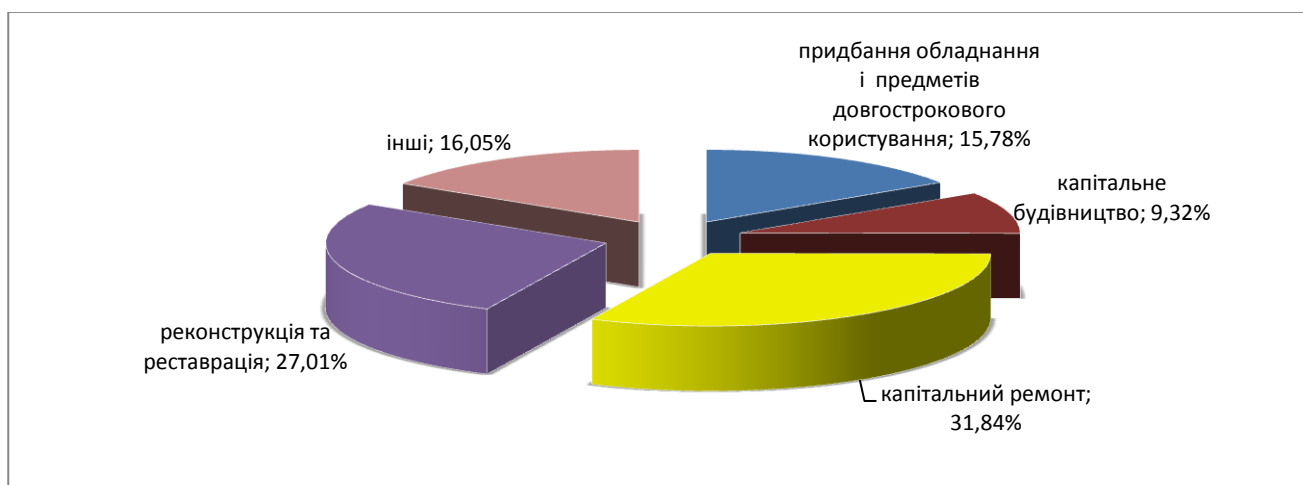

Рис. 49. Структура капітальних видатків спеціального фонду місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р.

Важливим показником капітального будівництва є вартість та кількість об'єктів незавершеного будівництва. В цілому у Львівській області на 1.01.2013 р. було зареєстровано 792 об'єкти незавершеного будівництва. У містах області було 94 незавершені об'єкти житлового та 140 незавершених об'єктів нежитлового будівництва. По районах області більшість об'єктів незавершеного будівництва належало до нежитлового фонду – 499 одиниць та 59 об'єктів житлового фонду.

Вартість незавершених об'єктів капітального будівництва в цілому по області на 01.01.2013 р. становила 2743,6 млн. грн., основна її частка – 743,9 млн. грн. припадала на м. Львів (рис. 50).

Можливості залучення бюджетних ресурсів у інвестиційні процеси регіону характеризуються таким показником як частка капітальних видатків місцевих бюджетів у капітальних інвестиціях області. У 2012 р. цей показник всього по Львівській області становив 3,50% та зменшився порівняно з минулим роком на 0,92% (табл. 8).

Слід зазначити, що істотні зміни відбулись і у структурі фінансування. Найбільше зниження частки капітальних видатків місцевих бюджетів в капітальних інвестиціях області було у галузі освіти – 13,41% (з 63,76% у 2011 р. до 50,35% у 2012 р.), будівництва – 8,03% (з 12,76% у 2011 р. до 4,73% у 2012 р.), охорони здоров'я та соціального захисту – 4,87% (з 17,66% у 2011 р. до 12,78% у 2012 р.).

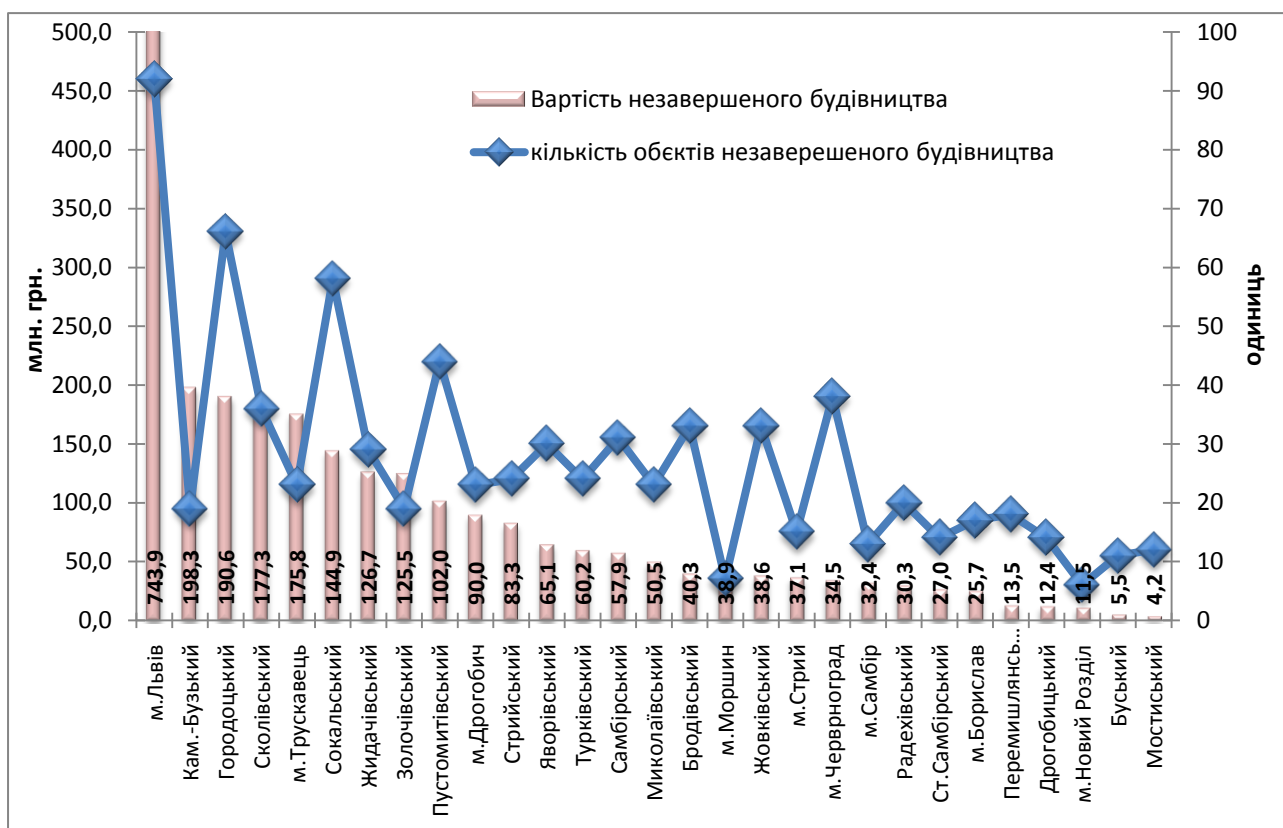

Рис. 50. Основні характеристики незавершеного будівництва у Львівській області на 01.01.2013 р.

Таблиця 8

Частка капітальних видатків місцевих бюджетів Львівської області у капітальних інвестиціях області

	капітальні інвестиції у Львівській області, тис. грн.		капітальні видатки місцевих бюджетів Львівської області, тис. грн.		частка капітальних видатків місцевих бюджетів в капітальних інвестиціях області, %		приріст частки (2012 до 2011 рр.), %
	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	
всього	12113954	11173321	535999	390816	4,42	3,50	-0,93
в.т.ч. державне управління	455986	310192	6252	6086	1,37	1,96	0,59
будівництво	1926094	2242733	245794	106098	12,76	4,73	-8,03
освіта	112365	108035	71643	54396	63,76	50,35	-13,41
охорона здоров'я та соціальний захист	298248	293789	52660	37551	17,66	12,78	-4,87

Зниження частки капітальних видатків місцевих бюджетів Львівської області у капітальних інвестиціях області є негативною тенденцією, що лише поглибило і так складну ситуацію, що склалась в інвестиційному розвитку області.

ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕРЕЖІ, ШТАТІВ І КОНТИНГЕНТІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Таблиця 9

Основні показники мережі, штатів, контингентів бюджетних установ Львівської області у 2011 р.

міста і райони	Чисельність бюджетних устано	Чисельність працівників в бюджетній сфері	Чисельність учнів	К-сть учнів на 1 мешканця	Чисельність малозабезпечених сімей, одиниць	Пільги багатодітним сім'ям на житлово комунальні послуги, к-сть одержувачів	Допомога по догляду за дитиною до 3 років, к-сть одержувачів	Допомога одиноким матерям, к-сть одержувачів	Субсидії населенню на відшкодування комунальних послуг, кількість одержувачів	Кількість ліжок на 10 тис.населення
Обласний	235	30891		-		-	-	-		33
м. Львів	384	29757	65459	8,61	475	9614	21979	5051	12160	42
м. Борислав	53	2173	3875	10,42	170	818	1233	433	1359	86
м. Дрогобич	84	5027	9379	9,50	70	1244	3955	829	1889	96
м. Моршин	10	427	538	8,82	5	96	136	26	97	280
м. Н.Розділ	34	1369	2864	10,05	146	590	821	314	1985	85
м. Самбір	38	1299	3719	10,63	117	648	1041	179	600	
м. Стрий	61	3031	6389	10,60	60	815	1976	438	1151	74
м. Трускавець	27	1453	1961	6,60	15	278	891	182	555	71
м. Червоноград	64	3659	8266	9,98	89	1540	2808	693	1535	78
Всього по містах	755	48194	102450	9,46	1147	15643	34840	8145	21331	54
Бродівський	268	3540	6866	11,35	340	2315	1927	434	961	68
Буський	201	2603	5115	11,00	421	1473	1628	472	763	59
Городоцький	235	3442	7283	10,48	72	864	3295	583	327	56
Дрогобицький	266	2843	6690	8,99	796	1695	2866	579	379	42
Жидачівський	317	3908	7470	10,42	313	2265	1987	621	1132	61
Жовківський	322	5367	11835	10,82	485	6000	6240	848	338	54
Золочівський	271	3587	7046	10,01	326	2558	2702	530	803	67
Кам.-Бузький	188	2844	6413	11,13	135	2160	1907	568	397	59
Миколаївський	179	2605	6630	10,46	346	1348	2596	433	815	41
Мостиський	274	2956	6836	11,91	809	2835	2273	689	367	55
Перемишлянський	237	2465	4332	10,72	351	1675	2347	447	529	67
Пустомитівський	297	4451	10300	9,16	118	3000	5963	799	415	28
Радехівський	218	2802	5510	11,31	105	1661	1498	575	359	63
Самбірський	298	4897	7298	10,47	663	2165	3300	702	393	70
Сколівський	221	2830	5529	11,71	496	1648	1960	562	236	46
Сокальський	317	4341	9555	10,20	322	3324	4198	878	969	62
Старосамбірський	356	4246	6790	8,68	706	2355	2070	528	626	62
Стрийський	252	3354	5689	9,16	82	1842	2100	382	243	47
Турківський	235	3028	6019	11,97	957	3471	2240	649	26	70
Яворівський	294	5852	14559	11,82	906	3452	5638	1145	1991	57
Всього по районах	5246	71960	147765	10,59	8749	48106	58735	12424	12069	57
ВСЬОГО	6 236	150912	250215	9,83	9896	63749	93575	20569	33400	89

Основні показники мережі, штатів, контингентів бюджетних установ Львівської області у 2012 р.

міста і райони	Чисельність бюджетних установ	Чисельність працівників в бюджетній сфері	Чисельність учнів	К-сть учнів на 1 мешканця	Чисельність малозабезпечених сімей, одиниць	Пільги багатодітним сім'ям на житлово комунальні послуги, к-сть одержувачів	Допомога по догляду за дитиною до 3 років, к-сть одержувачів	Допомога самотнім матерям, к-сть одержувачів	Субсидії населенню на відшкодування комунальних послуг, кількість одержувачів	Кількість ліжок на 10 тис.населення
Обласний	236	31022	-	-	-	-	-	-	-	33
м. Львів	374	29789	65595	8,63	630	11363	21626	5216	12176	40
м. Борислав	52	2146	3906	10,50	251	782	1169	469	1218	81
м. Дрогобич	85	5026	9399	9,52	96	1557	3128	887	1804	96
м. Моршин	10	436	562	9,21	5	102	146	31	83	280
м. Н.Розділ	34	1364	2857	10,02	206	660	799	318	2158	85
м. Самбір	37	1280	3731	10,66	173	842	1044	187	501	
м. Стрий	61	3018	6399	10,61	84	922	2004	462	1037	72
м. Трускавець	28	1438	1941	6,54	29	351	1239	187	548	71
м. Червоноград	64	3679	8138	9,83	136	1831	2777	677	1515	55
Всього по містах	745	48174	102528	9,50	1610	18410	33932	8434	21040	98
Бродівський	269	3525	6796	11,23	446	2575	2189	442	816	67
Буський	201	2586	5078	10,92	533	1428	1660	487	720	59
Городоцький	234	3469	7148	10,28	87	973	3381	621	227	56
Дрогобицький	266	2837	6569	8,83	902	1746	3027	638	367	42
Жидачівський	315	3887	7159	9,98	405	2675	1859	647	980	58
Жовківський	324	5359	11669	10,67	723	6940	6773	889	323	53
Золочівський	271	3601	6978	9,94	428	2575	2258	567	622	67
Кам.-Бузький	187	2885	6350	11,04	192	2392	1973	576	344	57
Миколаївський	181	2605	6522	10,29	521	1563	2962	445	807	41
Мостиський	270	3003	6536	11,39	810	2705	2192	716	277	52
Перемишлянський	240	2411	4200	10,40	447	1812	2556	470	442	66
Пустомитівський	297	4470	10462	9,31	147	3651	5551	823	300	28
Радехівський	217	2841	5508	11,31	157	1774	1744	467	429	60
Самбірський	297	4881	7150	10,26	979	2533	3435	708	314	70
Сколівський	220	2851	5356	11,35	597	271	1946	609	203	46
Сокальський	315	4470	9200	9,82	360	3436	4218	912	1032	62
Старосамбірський	356	4272	6638	8,49	848	1501	2749	507	597	61
Стрийський	252	3345	5612	9,04	94	2293	2165	379	234	47
Турківський	236	3056	5789	11,51	994	1127	2167	582	25	70
Яворівський	296	5899	15098	12,25	1294	3892	4984	1207	1987	57
Всього по районах	5244	72250	145818	10,42	10964	47862	59789	12692	11046	56
ВСЬОГО	5989	151445	248346	9,76	12574	66272	93721	21126	32086	88

Темпи зростання видатків місцевих бюджетів Львівської області у галузях соціально-культурної сфери (2012/2011 рр.)

Назва адміністративно-територіальної одиниці (бюджету)	освіта	охорона здоров'я	соціальний захист та соціальне забезпечення	культура	міське самоврядування
	%	%	%	%	%
Обласний	113,62	119,30	137,26	109,59	105,88
м.Львів	127,65	121,05	114,38	118,75	88,56
м.Борислав	116,55	130,00	117,02	115,66	107,41
м.Дрогобич	122,63	123,42	111,29	121,78	109,44
м.Моршин	127,84	127,56	114,96	122,03	112,84
м.Н.Розділ	123,03	122,87	111,48	135,09	114,61
м.Самбір	119,23	0,00	114,48	120,46	109,14
м.Стрий	120,91	118,57	106,77	123,82	112,11
м.Трускавець	120,39	128,15	123,66	116,99	104,90
м.Червоноград	118,16	118,38	113,41	117,98	106,88
Разом по містах	124,93	121,68	113,84	119,75	96,66
Бродівський	124,38	121,69	118,60	131,89	107,36
Буський	117,56	116,72	118,76	106,62	100,68
Городоцький	119,94	124,95	114,68	122,64	105,18
Дрогобицький	118,45	120,85	123,20	118,53	101,88
Жидачівський	121,46	120,98	114,89	131,44	110,70
Жовківський	115,16	115,02	125,15	111,47	102,22
Золочівський	118,96	115,86	116,95	117,57	107,08
Кам.-Бузький	120,18	112,12	115,15	117,60	103,41
Миколаївський	120,96	116,60	115,61	124,49	108,32
Мостиський	123,22	128,89	119,82	127,13	112,06
Перемишлянський	122,04	129,38	122,19	127,91	102,63
Пустомитівський	122,64	113,85	116,48	119,46	104,28
Радехівський	120,23	119,65	120,28	124,85	103,71
Самбірський	123,72	132,15	118,03	127,41	107,98
Сколівський	120,83	116,05	122,91	122,65	105,15
Сокальський	110,26	113,84	115,57	112,98	103,29
Старосамбірський	115,61	122,23	119,28	123,40	105,27
Стрийський	117,46	122,25	110,03	118,51	102,52
Турківський	125,25	127,63	121,23	119,73	98,73
Яворівський	117,74	110,89	122,50	125,58	106,70
Разом по районах	109,52	119,66	119,01	121,05	104,89
ВСЬОГО	119,77	120,14	117,89	118,43	101,25

ВИДАТКИ НА ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Підвищення ефективності управління видатками місцевих бюджетів потребує розробки заходів з оптимізації чисельності видатків на утримання органів місцевого самоврядування. Аналіз кількісного складу органів місцевого самоврядування Львівської області показав, що у 2012 р. кількість органів

місцевого самоврядування збільшилась на одну одиницю порівняно з попереднім роком, з 825 до 826 одиниць (табл. 12).

Таблиця 12

Дані про кількість органів місцевого самоврядування Львівської області за 2001-2013 рр. за видами бюджетів

Роки	Всього	Обласний бюджет	Бюджети міст обласного значення	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні бюджети	Сільські бюджети
2001	800	2	75	20	37	35	631
2002	826	2	101	20	37	35	631
2003	828	2	103	20	37	35	631
2004	838	2	115	20	35	35	631
2005	846	2	123	20	35	35	631
2006	848	2	125	20	35	34	632
2007*	822	2	99	20	35	34	632
2008	822	2	99	20	35	34	632
2009	822	2	99	20	35	34	632
2010	821	2	98	20	35	34	632
2011	825	2	102	20	35	34	632
2012	826	2	103	20	35	34	632
2013 (план)	826	2	103	20	35	34	632

Позитивним моментом забезпечення ефективності управління видатками органів місцевого самоврядування стало зменшення загальної кількості зайнятих посад з 6783,2 у 2011 р. до 6771,2 у 2012 р. Збільшення кількості зайнятих посад спостерігалось лише у сільських радах (табл. 13).

Таблиця 13

Фактично зайняті посади в органах місцевого самоврядування у Львівській області за 1991, 2001-2013 роки, одиниць

Роки	Всього	Обласні й бюджет	Бюджети міст обласного значення	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні бюджети	Сільські бюджети
1991	6 182,5	999,5	1 189,0	1524*	226,5	221,5	2 022,0
2001	4 597,5	93,0	1 577,5	272,0	392,8	232,5	2 029,8
2002	5 512,0	98,0	1 815,5	320,0	445,5	265,0	2 568,0
2003	6 026,0	104,0	1 922,5	341,5	526,0	284,0	2 848,0
2004	6 423,0	122,0	2 167,5	385,5	470,5	290,0	2 987,5
2005	6 499,8	120,0	2 191,0	390,0	476,5	296,8	3 025,5
2006	6 529,3	133,0	2 168,8	402,0	483,0	284,8	3 057,8
2007	6 653,5	138,0	2 237,3	402,5	492,5	286,3	3 097,0
2008	6 749,5	139,0	2 304,3	406,0	487,3	286,8	3 126,3
2009	6 730,8	144,0	2 281,8	401,0	487,3	280,8	3 136,0
2010	6 898,8	153,0	2 357,3	419,5	506,8	288,8	3 173,5
2011	6 783,2	132,0	2 245,2	394,0	514,5	287,5	3 210,0
2012	6 771,2	130,0	2 205,7	384,7	513,0	287,2	3 250,5
2013 (план)	6 948,2	132,0	2 314,5	397,0	523,2	297,7	3 283,7

* - У 1991 р. враховано чисельність облвиконкому з відділами й управліннями та райвиконкомів із відділами й управліннями, які протягом 2001-2013 рр. фінансуються за рахунок коштів державного бюджету.

На утримання органів місцевого самоврядування з консолідованого бюджету Львівської області у 2012 р. було виділено 391449,9 тис. грн. загального та 11526,6 тис. грн. спеціального фонду. У 2011 р. ці цифри становили, відповідно, – 384702,8 тис. грн. та 13298,0 тис. грн.

На утримання органів місцевого самоврядування (апарат обласної ради та управління майном спільної власності Львівської обласної ради) у 2012 р. використано 14559,1 тис. грн. або 94,3 % до річних призначень з урахуванням змін. Із них за загальним фондом – 13380,6 тис. грн. або 96,1%, з яких 303 тис. грн. на погашення кредиторської заборгованості за 2011 р., за спеціальним фондом – 1178,5 тис. грн. або 78 %.

Порівняно з 2011 р. видатки на утримання апарату обласної ради зросли на 808 тис. грн. (темп зростання 105,9%) (рис. 51). У 2012 р. відбулося зниження видатків на отримання органів місцевого самоврядування у м. Львові (обсяг видатків на отримання органів державного управління у 2012 р. склав 92596 тис. грн., що на 11960 тис. грн. менше, ніж в у попередньому 2011 р.).

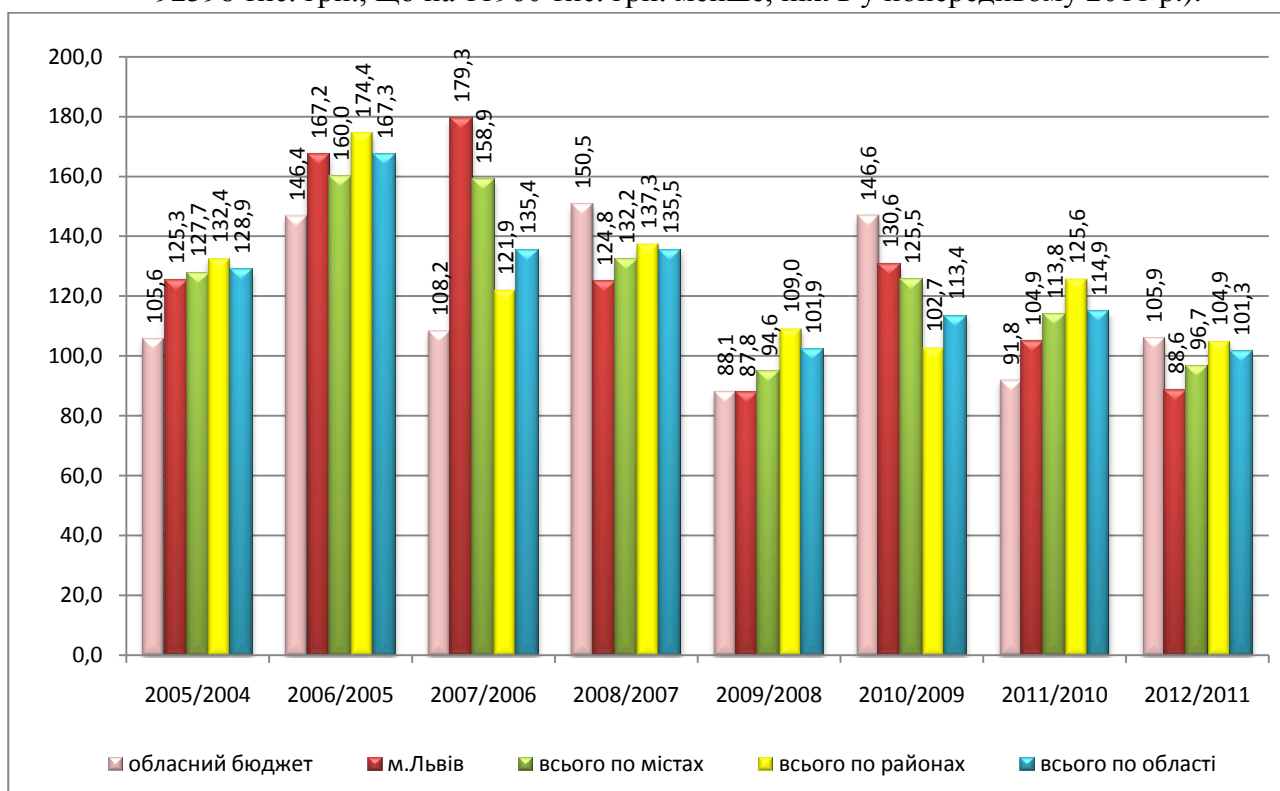

Рис. 51. Темпи зростання обсягів видатків на утримання органів місцевого самоврядування у Львівській області, 2005-2012 рр.

ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Видатки міських бюджетів Львівщини на освіту у 2012 р. склали 3699549 тис. грн., що на 610743,0 грн. більше попереднього року (темп зростання 119,7%).

Видатки на освіту загального фонду консолідованого бюджету Львівської області зросли у 2012 р. по відношенню до 2011 р. на 21,2% (620434,9 тис. грн.). Проте, видатки спеціального фонду зменшились на 9691,29 тис. грн.

Зростання витрат на освіту у міських бюджетах Львівської області відповідає загальнодержавній тенденції: за офіційними даними видатки на освіту зросли (2012 / 2011 рр.) за державним бюджетом на 11,1% до 30243,2 млн. грн., у

тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 12,2% до 19966,6 млн. грн.

Слід зазначити, що у відсотковому вираженні виконання запланованих видатків на освіту в середньому в містах обласного значення в 2012 р. відносно 2011 р. залишилось практично незмінним та становило 97,7% у 2011 р. та 97,8% у 2012 р. Проте, в абсолютному вираженні в середньому по містах у 2012 р. виконання збільшилось на 25080,4 тис. грн. (або на 124,9%) відносно 2011 р.

Щодо районів області, то ситуація виглядає наступним чином: видатки на освіту в середньому по районах області зросли на 14849,8 тис. грн., зростання у 2012 р. проти 2011 р. становило у відсотковому виразі 119,3%.

У структурі видатків на освіту у 2012 р. основну частку складають видатки на заробітну плату (54,5%), нарахування на заробітну плату (19,25%), видатки на комунальні послуги та енергоносії (9,49%) (рис. 52; рис. 53). Порівняно з попереднім роком частка видатків за цими статтями збільшилась. Натомість зменшилась частка видатків на харчування з 6,14% у 2011 р. до 5,69% у 2012 р.

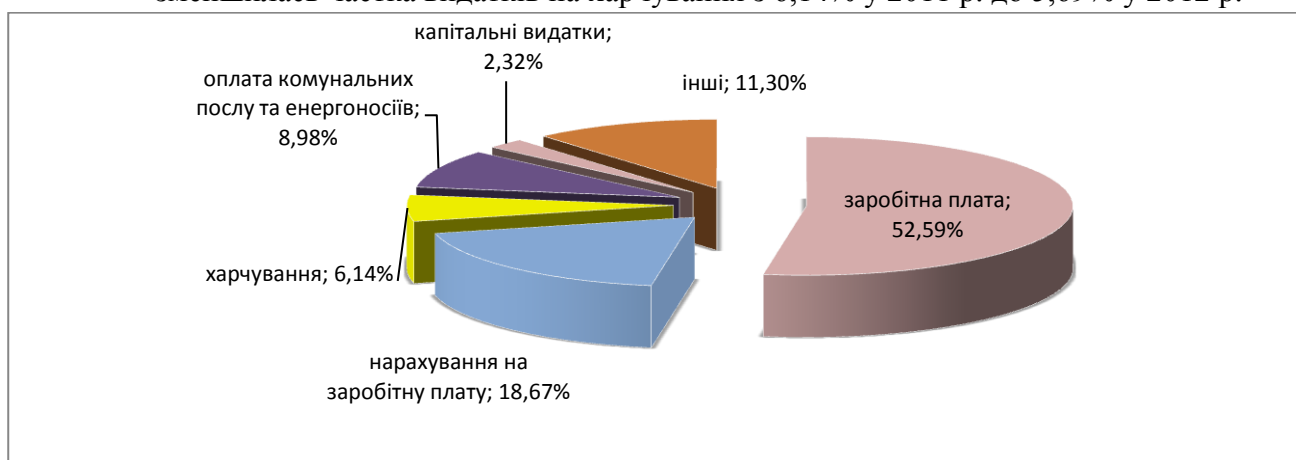

Рис. 52. Структура видатків установ освіти Львівської області (за економічною класифікацією), 2011 р.

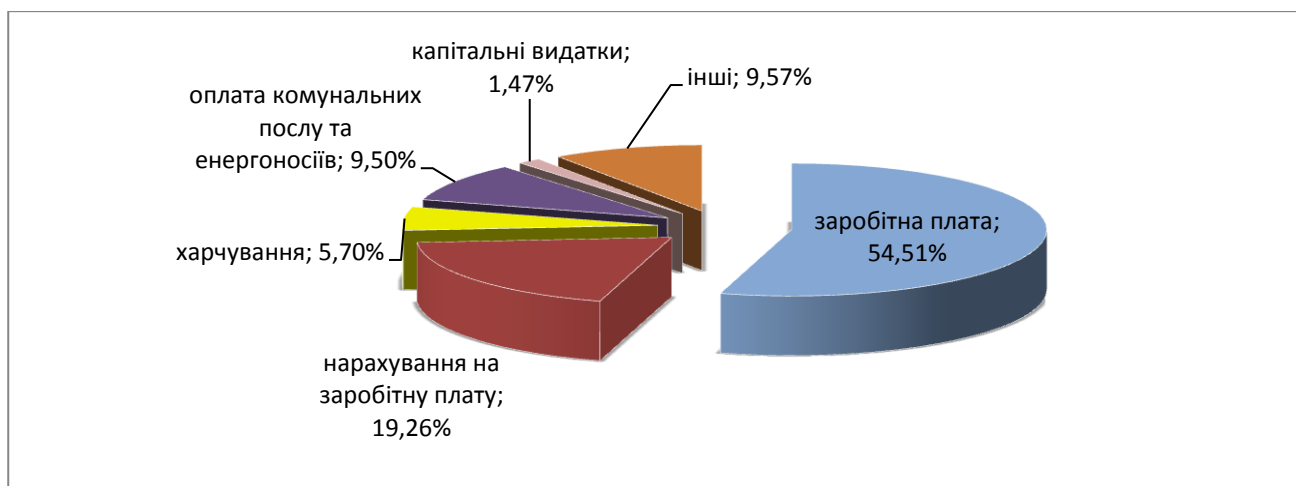

Рис. 53. Структура видатків установ освіти Львівської області (за економічною класифікацією), 2012 р.

Видатки місцевих бюджетів слід розглядати в контексті динаміки показників, що характеризують контингент установ, учнів, кількість класів та штатну чисельність загальноосвітніх шкіл.

За рахунок коштів місцевих бюджетів області у 2012 р. утримувалось 2185 установ освіти, в яких зайнято близько 75,2 тисяч працюючих. Основну частку установ освіти склали загальноосвітні школи – 1357 одиниць, що на 12 одиниць менше попереднього року (табл. 14, табл. 15). З них 114 закладів знаходились у м. Львові, 87 закладів у Старосамбірському районі, 76 закладів – у Яворівському, 75 закладів у Жидачівському районах.

За період 1991-2012 рр. зростання чисельності учнів, кількості класів та штатної чисельності загальноосвітніх шкіл відбувалось до 2001 р. У наступні роки спостерігалось зниження за всіма показниками.

У 2012 р. чисельність учнів Львівщини склала 248346 учнів, що на 1869 учнів менше, ніж у попередньому році року (табл. 16). Також відбулось зменшення кількості класів з 13478 у 2011 р. до 13345 класів у 2012 р.

Таблиця 16

**Чисельність учнів та класів загальноосвітніх закладів Львівської області
у 2011-2013 рр.**

n/n	Назва міст і районів	Кількість класів, всього		Чисельність учнів, всього		Середня наповнюваність класів, вього		відхилення до 2012-2011 н.р.
		фактично у 2011-2012 н.р.	сформова на на 2012-2013 н.р.	фактично у 2011-2012 н.р.	сформова на на 2012-2013 н.р.	фактично у 2011-2012 н.р.	сформова на на 2012-2013 н.р.	
1	м. Львів	2532	2521	65459	65595	25,9	26,0	0,2
2	м. Борислав	163	160	3875	3906	23,8	24,4	0,6
3	м. Дрогобич	378	376	9379	9399	24,8	25,0	0,2
4	м. Моршин	24	25	538	562	22,4	22,5	0,1
5	м. Новий Розділ	121	121	2864	2857	23,7	23,6	-0,1
6	м. Самбір	151	150	3719	3731	24,6	24,9	0,2
7	м. Стрий	254	249	6389	6399	25,2	25,7	0,5
8	м. Трускавець	77	76	1961	1941	25,5	25,5	0,1
9	м. Червоноград	313	304	8266	8138	26,4	26,8	0,4
Всього по містах		4013	3982	102450	102528	25,5	25,7	0,2
10	Бродівський	396	390	6866	6796	17,3	17,4	0,1
11	Буський	322	321	5115	5078	15,9	15,8	-0,1
12	Городоцький	442	437	7283	7148	16,5	16,4	-0,1
13	Дрогобицький	433	431	6690	6569	15,5	15,2	-0,2
14	Жидачівський	490	471	7470	7159	15,2	15,2	0,0
15	Жовківський	704	698	11835	11669	16,8	16,7	-0,1
16	Золочівський	459	460	7046	6978	15,4	15,2	-0,2
17	Кам-Бузький	361	358	6413	6350	17,8	17,7	0,0
18	Миколаївський	409	403	6630	6522	16,2	16,2	0,0
19	Мостиський	442	425	6836	6536	15,5	15,4	-0,1
20	Перемишлянський	320	311	4332	4200	13,5	13,5	0,0
21	Пустомитівський	609	616	10300	10462	16,9	17,0	0,1
22	Радехівський	353	349	5510	5508	15,6	15,8	0,2
23	Самбірський	546	534	7298	7150	13,4	13,4	0,0
24	Сколівський	387	386	5529	5356	14,3	13,9	-0,4
25	Сокальський	541	530	9555	9200	17,7	17,4	-0,3
26	Старосамбірський	575	554	6790	6638	11,8	12,0	0,2
27	Стрийський	417	414	5689	5612	13,6	13,6	-0,1
28	Турківський	467	456	6019	5789	12,9	12,7	-0,2
29	Яворівський	792	819	14559	15098	18,4	18,4	0,1
По районах		9465	9363	147765	145818	15,6	15,6	0,0
Всього по області		13478	13345	250215	248346	18,6	18,6	0,0

Дані щодо кількості загальноосвітніх шкіл у 2011-2012 навчальному році

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Загальна кількість шкіл						Школи з малою чисельністю учнів				Навчально-виховні комплекси			
		всього, в т.ч.	I ступеня	I-II ступенів	II-III ступенів (гімназії)	III ступеня (ліцеї)	I-III ступенів	всього, в т.ч.	I ступеня до 10 учнів	I-II ступенів до 50 учнів	I-III ступенів до 100 учнів	всього, в т.ч.	НВК I ступеня	НВК I-II ступенів	НВК I-III ступенів
1	м.Львів	117	11	3	7	5	91	0				16	6	1	9
2	м.Борислав	10		2	1		7	0				1		1	
3	м.Дрогобич	19	1	1	1	1	15	0				0			
4	м. Моршин	1					1	0				1			1
5	м. Новий Розділ	5					5	0				1			1
6	м.Самбір	9	1		1		7	0				0			
7	м.Стрий	13	2				11	0				2	1		1
8	м.Трускавець	3					3	0				1			1
9	м.Червоноград	15	1		1		13	0				3			3
10	Бродівський	56	18	22	1		15	14	7	6	1	3		3	
11	Буський	44	12	16			16	10	5	3	2	10		4	6
12	Городоцький	52	7	24			21	15	4	10	1	6		2	4
13	Дрогобицький	61	18	24			19	13	9	4		4		2	2
14	Жидачівський	78	16	39			23	29	7	18	4	11		7	4
15	Жовківський	76	19	28			29	11	6	4	1	2			2
16	Золочівський	54	13	18		1	22	17	7	7	3	6		2	4
17	Кам.-Бузький	41	11	16			14	8	6	2		14	1	8	5
18	Миколаївський	37	4	13	1		19	5	2	1	2	2			2
19	Мостиський	57	10	31		1	15	8		8		2			2
20	Перемишлянський	59	16	32			11	32	6	23	3	4		3	1
21	Пустомитівський	66	10	26			30	18	4	13	1	7		2	5
22	Радехівський	43	6	19		1	17	6		5	1	3	3		
23	Самбірський	66	18	19	1		28	12	3	5	4	5			5
24	Сколівський	53	10	27	1		15	13	3	7	3	9	2	3	4
25	Сокальський	68	18	22	1		27	3	1	1	1	20	6	4	10
26	Старосамбірський	87	26	44			17	26	9	15	2	3		2	1
27	Стрийський	55	13	23			19	8	3	5		8		3	5
28	Турківський	49	4	30			15	8	1	6	1	4			4
29	Яворівський	75	16	27	1		31	6	1	4	1	6	1	1	4
	Всього	1369	281	506	17	9	556	262	84	147	31	154	20	48	86

Дані щодо кількості загальноосвітніх шкіл у 2012-2013 навчальному році

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Загальна кількість шкіл						Школи з малою чисельністю учнів				Навчально-виховні комплекси			
		всього, в т.ч.	I ступеня	I-II ступенів	II-III ступенів (гімназії)	III ступеня (ліцеї)	I-III ступенів	всього, в т.ч.	I ступеня до 10 учнів	I-II ступенів до 50 учнів	I-III ступенів до 100 учнів	Всього, в т.ч.	НВК I ступеня	НВК I-II ступенів	НВК I-III ступенів
1	м.Львів	114	11	3	7	5	88	1			1	16	6	1	9
2	м.Борислав	10		2	1		7	1			1	1		1	
3	м.Дрогобич	19	1	2	1	1	14	0				0			
4	м. Моршин	1					1	0				1			1
5	м. Новий Розділ	5					5	0				1			1
6	м.Самбір	9	1		1		7	0				1			1
7	м.Стрий	13	2				11	0				2	1		1
8	м.Трускавець	3					3	0				1			1
9	м.Червоноград	15	1		1		13	0				3			3
10	Бродівський	56	19	21	1		15	18	11	7	0	4		4	
11	Буський	44	12	16			16	12	5	4	3	12		6	6
12	Городоцький	52	7	24			21	14	3	10	1	6		2	4
13	Дрогобицький	61	18	24			19	15	9	5	1	8		4	4
14	Жидачівський	75	15	37			23	28	6	17	5	12		6	6
15	Жовківський	75	18	28			29	12	5	6	1	2			2
16	Золочівський	53	12	17		1	23	18	6	9	3	6		2	4
17	Кам.-Бузький	40	10	16			14	9	5	4		14	1	8	5
18	Миколаївський	37	5	12	1		19	5	3		2	4			4
19	Мостиський	55	8	31		1	15	10		10		6		3	3
20	Перемишлянський	58	15	32			11	36	9	24	3	4		3	1
21	Пустомитівський	66	10	26			30	20	5	13	2	9		3	6
22	Радехівський	43	6	19		1	17	9		6	3	8	3	3	2
23	Самбірський	66	18	19	1		28	14	4	6	4	5			5
24	Сколівський	53	10	27	1		15	17	5	7	5	9	2	3	4
25	Сокальський	67	17	22	1		27	9	4	3	2	17	6	4	7
26	Старосамбірський	87	26	44			17	32	13	17	2	7		2	5
27	Стрийський	55	13	23			19	10	5	5		8		3	5
28	Турківський	49	4	30			15	9	1	7	1	19		8	11
29	Яворівський	76	16	28	1		31	8	3	4	1,0	13	1	4	8
	Всього	1357	275	503	17	9	553	307	102	164	41	199	20	70	109

Середня наповнюваність класів у області в 2012 р. становила 18,59 учнів на клас. У м. Львові наповнюваність класів становила 25,95 учнів на клас і дещо зросла порівняно з попереднім роком (у 2011р. – 25,85 учнів на клас).

Вище середнього рівня наповнюваність класів була у всіх містах області, зокрема, у м. Львові – 25,95, м. Червонограді – 26,37, м. Стрию – 25,59 учнів на клас. Найнижчою наповнюваність класів була у Старосамбірському (11,98 учнів на клас), Турківському (12,7 учнів на клас), Перемишлянському районах (13,69 учнів на клас) (рис. 54).

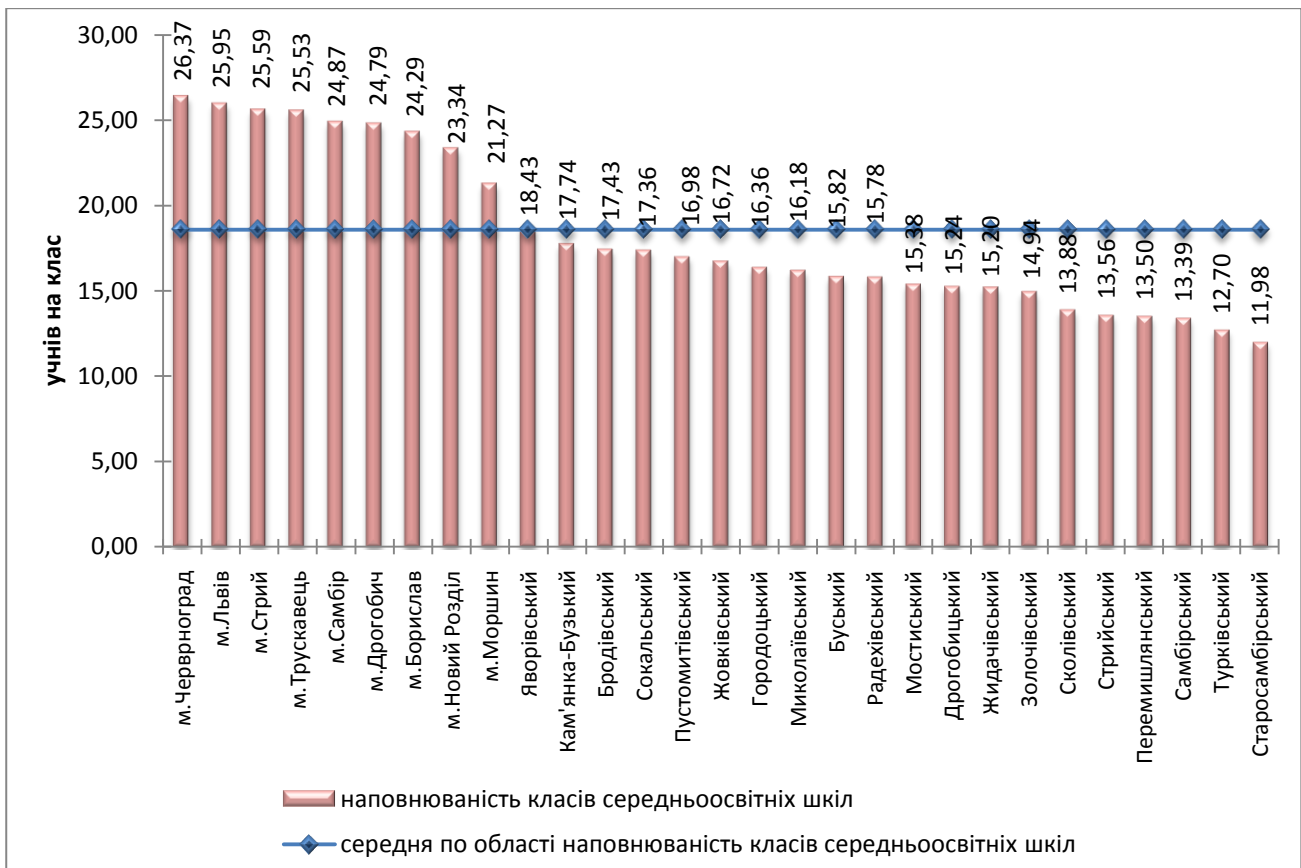

Рис. 54. Наповнюваність класів середньоосвітніх шкіл у Львівській області у 2012 р.

Важливим показником, що характеризує ефективність видатків бюджетів області на освіту, є видатки на одного учня порівняно з середніми (рис. 55).

У 2012 р. видатки з місцевих бюджетів на одного учня усього по області склали 8757,05 грн., та зросли порівняно з попереднім роком на 123,34%. У м. Львів цей показник змінювався з 5365,3 грн. у 2011 р. до 6960,9 грн. у 2012 р.

Середні по містах видатки місцевих бюджетів Львівської області на одного учня у 2012 р. склали 7053,77 грн. та зросли порівняно з попереднім роком на 120,60%. Середні по районах видатки на одного учня були вищими, ніж по містах, та склали 10328,21 грн., та зросли на 122,71%.

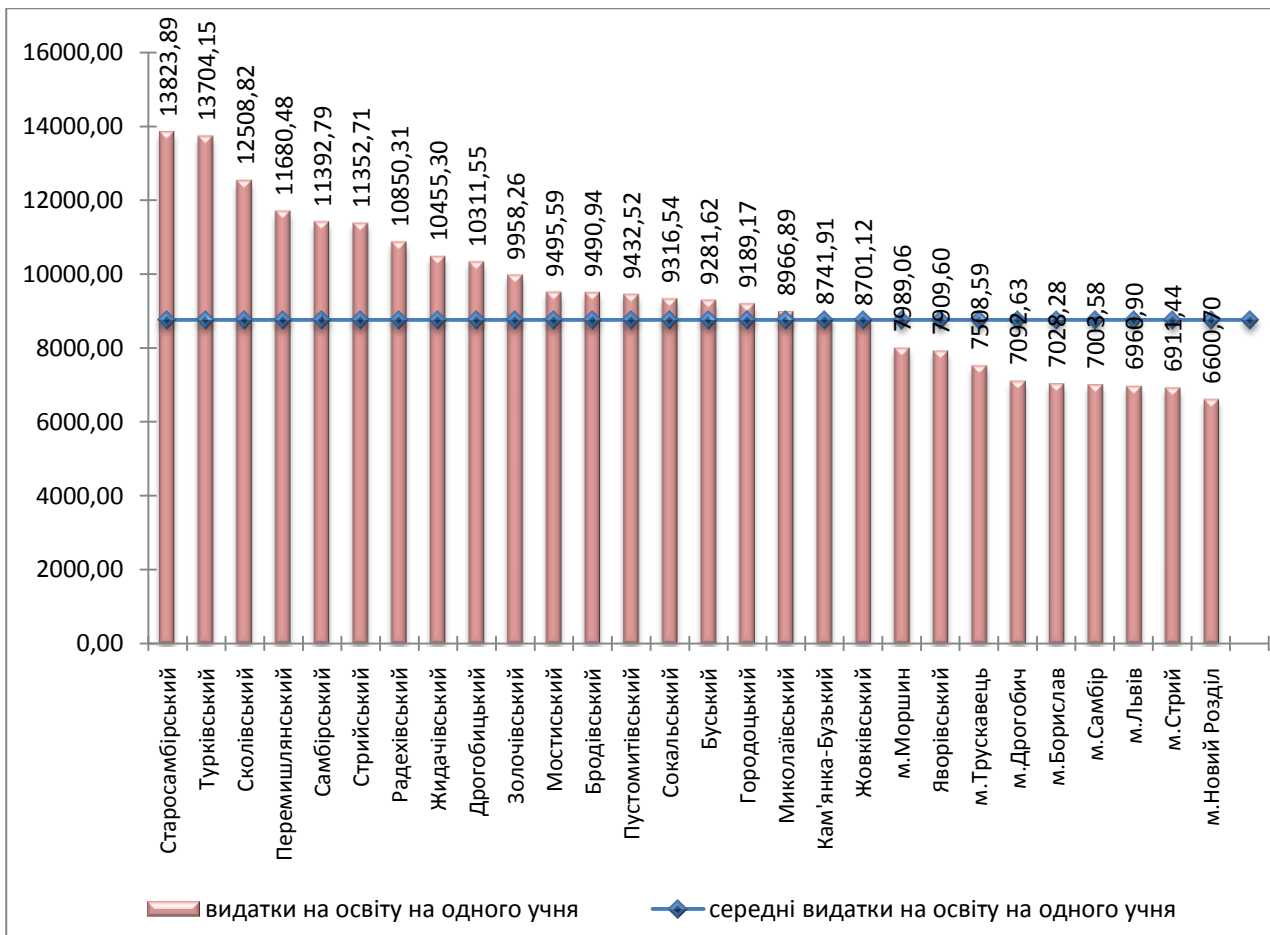

Рис. 55. Видатки місцевих бюджетів на одного учня у Львівській області у 2012 р.

Нижче середнього по області видатки на одного учня були у всіх містах та Яворівському районі. Найнижчими вони були у м. Червонограді – 6388,77 грн.

Найвищими видатки на одного учня були у таких районах як Турківський – 13704,15 грн., Старосамбірський – 13823,89 грн., Сколівський – 12508,82 грн., тобто у районах, що мають статус гірських територій та у яких особливо виражений соціальний характер видатків бюджетів.

У 2012 р. порівняно з попереднім роком в цілому по області незмінними залишились показники кількості педставок на одного учня (0,10) та кількості педставок на один клас (1,88) (табл. 17). Позитивною була тенденція збільшення чисельності учнів на 1 педставку – 9,85 до 9,88. У м. Львів кількість педставок на одного учня становила 0,08, кількість педставок на один клас – 2,06, чисельність учнів на одну педставку – 12,66.

Відношення чисельності учнів до вчителів у загальноосвітніх школах України є приблизно в двічі нижчим, ніж у високорозвинених країнах. Для прикладу, у Франції на одного вчителя припадає приблизно 19 учнів, у Німеччині – 18 учнів, у Словаччині – 17 учнів.

Середня заробітна плата працівників освіти у 2012 р. збільшилась в середньому на 22% порівняно з 2011 р. і склала 2345,0 грн., а порівняно з 2000 р. зросла більше як у 10 разів. У м. Львів середньомісячна зарплата у 2012 р. склала 2273 грн. Вищими темпами середньомісячна зарплата у 2012 р. порівняно з

попереднім роком зростала у районах області (27%). У містах області темп зростання середньомісячної зарплати склав 22%.

Таблиця 17

Дані щодо формування мережі, штатів та контингентів загальноосвітніх закладів Львівської області у 2011-2013 рр.

	Кількість педставок на 1 учня		Кількість педставок на 1 клас		Чисельність учнів на 1 педставку	
	фактично у 2011-2012 н.р.	сформовано на 2012-2013 н.р.	фактично у 2011-2012 н.р.	сформовано на 2012-2013 н.р.	фактично у 2011-2012 н.р.	сформовано на 2012-2013 н.р.
м. Львів	0,08	0,08	2,06	2,06	12,58	12,66
м. Борислав	0,09	0,08	2,05	2,05	11,60	11,91
м. Дрогобич	0,08	0,08	1,97	1,97	12,61	12,70
м. Моршин	0,08	0,08	1,83	1,86	12,23	12,09
м. Новий Розділ	0,09	0,09	2,02	2,02	11,71	11,66
м. Самбір	0,08	0,08	2,02	2,03	12,19	12,23
м. Стрий	0,08	0,08	2,09	2,09	12,05	12,31
м. Трускавець	0,08	0,08	2,04	2,04	12,49	12,52
м. Червоноград	0,08	0,07	2,07	1,91	12,78	14,03
По містах	0,08	0,08	2,05	2,03	12,48	12,66
Бродівський	0,11	0,11	1,94	1,96	8,95	8,91
Буський	0,11	0,11	1,80	1,80	8,84	8,78
Городоцький	0,11	0,11	1,79	1,82	9,23	8,97
Дрогобицький	0,13	0,13	1,94	1,94	7,97	7,87
Жидачівський	0,13	0,13	1,93	1,93	7,91	7,88
Жовківський	0,10	0,11	1,76	1,77	9,53	9,46
Золочівський	0,11	0,11	1,68	1,67	9,16	9,07
Кам-Бузький	0,10	0,10	1,79	1,79	9,94	9,92
Миколаївський	0,11	0,11	1,79	1,79	9,08	9,03
Мостиський	0,12	0,12	1,79	1,82	8,63	8,47
Перемишлянський	0,15	0,15	1,98	1,99	6,83	6,79
Пустомитівський	0,11	0,10	1,78	1,75	9,48	9,71
Радехівський	0,12	0,12	1,84	1,85	8,46	8,54
Самбірський	0,13	0,13	1,71	1,71	7,81	7,81
Сколівський	0,13	0,13	1,84	1,83	7,78	7,59
Сокальський	0,11	0,11	1,88	1,89	9,41	9,18
Старо-Самбірський	0,15	0,15	1,80	1,84	6,56	6,52
Стрийський	0,13	0,13	1,78	1,79	7,66	7,58
Турківський	0,13	0,14	1,73	1,73	7,46	7,33
Яворівський	0,10	0,10	1,85	1,85	9,92	9,96
По районах	0,12	0,12	1,82	1,82	8,60	8,55
Всього по області	0,10	0,10	1,88	1,88	9,85	9,88

Найвищою середньомісячна заробітна плата працівників закладів освіти була у м. Моршині (2505,0 грн.), Дрогобицькому (2529,0 грн.), Сколівському (2914,0 грн.), Турківському районах (2825,0 грн.). Найнижчою у Жидачівському (2219,0 грн.) Яворівському (2262,0 грн.) районах, м. Трускавець (2242,0 грн.).

Проблемою області є те, що місцеві бюджети змушені утримувати широкую мережу закладів, що надають послуги в галузі освіти, незважаючи на їх неповне завантаження.

У середньому навчальні заклади області завантажені лише на 58,3%, а саме, у містах обласного значення – 71,8%, районах – 51,6%. Найнижча завантаженість навчальних закладів серед міст обласного значення спостерігається у м. Бориславі, м. Дрогобичі, м. Моршині, м. Новому Роздолі та м. Трускавці, серед районів – Жидачівському, Миколаївському, Радеківському, Перемишлянському, Сколівському, Сокальському та Старосамбірському.

Слід зазначити, що приміщення 128 шкіл області завантажені не більше як на 20%. Так, завантаженими у Бродівському районі є 12 загальноосвітніх навчальних закладів із 56, Жидачівському – 9 із 75; Перемишлянському – 31 із 58, Сколівському – 10 із 53.

У Перемишлянському районі загальноосвітні навчальні заклади I-III ступенів завантажені на 45%, I-II ступенів – 18,1% та I ступеня – 13,8%. Зокрема, у навчальних закладах I-II ступенів сіл Серники за наявності 11 класних кімнат в одному класі-комплекті навчається 8 учнів та 6 учнів – за індивідуальною формою навчання; Подусільна (12 класних кімнат) – 6 учнів та 5 учнів відповідно, Смереківка (14 класних кімнат) – 7 учнів та 6 учнів; Лопушна (8 класних кімнат) – 2 учні та 8 учнів, Під'ярків (8 класних кімнат) – 7 учнів та 6 учнів. У навчальних закладах I ступеня за наявності 4 класних кімнат сформовано по 1 класу-комплекту на 12 учнів у селі Мерещів, 5 учнів у селі Утіховичі, 7 учнів у селі Лоні за наявності 10 класних кімнатах. У НВК „Соколівська загальноосвітня школа I-III ступенів” Буського району сформовано 8 класів-комплектів за наявності 26 класних кімнат, Корчинському загальноосвітньому навчальному закладі I-III ступенів Сколівського району сформовано 10 класів-комплектів за наявності 30 класних кімнат, технологічному ліцеї м. Львова – 3 класи та 13 класних кімнат. Планова потужність зазначених вище шкіл з урахуванням санітарної норми на одного учня використовується менше, ніж на 10%.

Бориславський загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів №6 завантажений на 35,8%, ще 5 навчальних закладів міста – від 38 до 57%. Збільшення наповнюваності хоча б до 27 учнів на клас та відмова від утримання вільних приміщень загальноосвітніх навчальних закладів міста (понад 40%) дало б понад 2,5 млн. грн. економії бюджетних коштів у рік.

Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів № 18 м. Стебника завантажений лише на 14%, заклади освіти м. Дрогобича завантажені на 56,6%. За умови дотримання наповнюваності, наближеної до граничної, та суттєвого покращення показника завантаження у міському бюджеті можна зекономити понад 5,1 млн. грн.

Школи м. Нового Роздолу завантажені лише на 47,1%. Збільшенням наповнюваності хоча б до 27 учнів на клас та відмовою від утримання вільних приміщень загальноосвітніх навчальних закладів міста (понад 50%) можна зекономити більше 2,3 млн. грн. Аналогічно, приведення наповнюваності загальноосвітньої школи №9 (завантажена на 31,8%) та гімназії (завантажена на 46%) у м. Самборі до граничної дало б можливість зекономити близько 1 млн. грн.

Згідно з санітарними нормами площа класної кімнати повинна становити не менше 2,4 квадратних метри на одного учня. Фактично в середньому по області на одного учня припадає 4,3 кв. метра, що значно більше норми. У містах Трускавці, Самборі та Дрогобичі на одного учня припадає по 3,7 кв. метра; Новому Роздолі – 3,9 кв. метра, Бориславі – 4,9 кв. метра, районах Жидачівському – 10,1 кв. метра, Золочівському та Перемишлянському – по 6,8 кв. метра, Старосамбірському – 6,4 кв. метра, Сколівському – 6,2 кв. метра, Турківському – 5,6 кв. метра, Бродівському – 5,4 кв. метра, Дрогобицькому, Самбірському та Сокальському – по 5 кв. метрів, Стрийському – 4,9 кв. метра, Буському та Радеківському – по 4,8 кв. метра, Пустомитівському – 4,7 кв. метра, Мостиському – 4,5 кв. метра, Жовківському та Миколаївському – по 4,1 кв. метра, Городецькому – 3,6 кв. метра.

Фінансово обтяжливим для місцевих бюджетів є малокомплектні школи. Адже утримання одного учня малокомплектної школи із 40-50 учнями складає близько 20000 грн. Проте, у 2012-2013 рр. загальна кількість малокомплектних шкіл у Львівській області склала 307 одиниць, що становило 22,6 % від загальної кількості шкіл (табл. 18). Середня чисельність учнів у таких школах становила 32 учні. У області знаходиться 102 школи першого ступеня з кількістю учнів до 10 осіб (середня чисельність учнів шкіл – 6,8 осіб), з яких 13 шкіл знаходяться у Старосамбірському районі. Серед районів області найбільша кількість малокомплектних шкіл зосереджена у Старосамбірському – 32 одиниці, Перемишлянському – 36 одиниць, Жидачівському – 28 одиниць, Пустомитівському районах – 20 одиниць.

З метою оптимізації мережі закладів освіти Львівської області у 2013 р. та вирішення проблеми незабезпеченості коштами на 2013 р. було проведено розрахунок кількості посад, які необхідно зменшити (табл. 19). В цілому по області це 4975 одиниць, або 8 % до загальної чисельності посад в закладах освіти, що дозволило б зекономити 136431,6 тис. грн.

Оптимізація малокомплектних шкіл (ліквідація, реорганізація шляхом приєднання) – це реальна економія коштів місцевих і державного бюджетів. Успішна оптимізація мережі загальноосвітніх шкіл можлива за таких умов: прийняття відповідного рішення місцевими радами, наявності у місті сучасної базової школи, необхідної кількості шкільних автобусів для організації довозу учнів, належного утримання місцевих доріг тощо.

Слід відмітити, що реалізація в області програми „Шкільний автобус” не дала очікуваних результатів. На її виконання з місцевих бюджетів області протягом 2003-2011 років виділено понад 21,6 млн. грн., що дало можливість придбати 134 автобуси. Одночасно, з державного бюджету та за рахунок коштів Світового банку отримано ще 102 автобуси. Проте, у Миколаївському районі функціонує ще 5 малокомплектних шкіл, хоч району передано 8 автобусів, Жовківському та Буському районах – по 12 шкіл (20 автобусів та 10 автобусів), Золочівському та Бродівському – по 18 шкіл (22 автобуси та 13 автобусів), Жидачівському – 28 шкіл (15 автобусів), Сколівському – 17 шкіл (14 автобусів), Сокальському, Радеківському, Кам’янка-Бузькому та Турківському районах – по 9

Таблиця 18

Дані щодо чисельності учнів у малокомплектних школах Львівської області у 2012-2013 навчальному році

Назва адміністративно-територіальної одиниці	К-ть шкільних автобусів станом на 01.01.2012р.	Всього малокомплектних шкіл					в тому числі											
							I ступеня до 10 учнів			I-II ступенів до 50 учнів			I-III ступенів до 100 учнів			I-II ступенів до 40 учнів		
		кількість установ	у % до загальної кількості шкіл	чисельність учнів	середня чисельність учнів у школі	кількість установ	чисельність учнів	середня чисельність учнів у школі	кількість установ	чисельність учнів	середня чисельність учнів у школі	кількість установ	чисельність учнів	середня чисельність учнів у школі	кількість установ	чисельність учнів	середня чисельність учнів у школі	
м. Львів		1	0,9	83								1	83					
м. Борислав		1	10,0	108								1	108					
м. Дрогобич		0	0,0	0														
м. Моршин		0	0,0	0														
м. Новий Розділ		0	0,0	0														
м. Самбір		0	0,0	0														
м. Стрий		0	0,0	0														
м. Трускавець		0	0,0	0														
м. Червоноград	1	0	0,0	0														
Бродівський	13	18	32,1	375	21	11	78	7,1	7	297	42,4	0	0		3	109	36,3	
Буський	10	12	27,3	449	37	5	32	6,4	4	164	41,0	3	253	84,3	2	70	35,0	
Городоцький	8	14	26,9	430	31	3	25	8,3	10	330	33,0	1	75	75,0	8	244	30,5	
Дрогобицький	9	15	24,6	321	21	9	55	6,1	5	173	34,6	1	93	93,0	3	80	26,7	
Жидачівський	15	28	37,3	928	33	6	43	7,2	17	492	28,9	5	393	78,6	14	347	24,8	
Жовківський	20	12	16,0	353	29	5	33	6,6	6	233	38,8	1	87	87,0	4	140	35,0	
Золочівський	22	18	34,0	653	36	6	44	7,3	9	362	40,2	3	247	82,3	5	180	36,0	
Кам.-Бузький	10	9	22,5	206	23	5	35	7,0	4	171	42,8				2	73	36,5	
Миколаївський	8	5	13,5	201	40	3	14	4,7				2	187	93,5				
Мостиський	11	10	18,2	331	33				10	331	33,1				8	234	29,3	
Перемишлянський	6	36	62,1	1023	28	9	67	7,4	24	736	30,7	3	220	73,3	18	490	27,2	
Пустомитівський	11	20	30,3	616	31	5	32	6,4	13	405	31,2	2	179	89,5	8	179	22,4	
Радехівський	11	9	20,9	444	49				6	183	30,5	3	261	87,0	5	133	26,6	
Самбірський	8	14	21,2	632	45	4	31	7,8	6	252	42,0	4	349	87,3	2	67	33,5	
Сколівський	14	17	32,1	708	42	5	41	8,2	7	243	34,7	5	424	84,8	6	200	33,3	
Сокальський	24	9	13,4	327	36	4	10	2,5	3	138	46,0	2	179	89,5	1	38	38,0	
Старосамбірський	8	32	36,8	869	27	13	89	6,8	17	664	39,1	2	116	58,0	7	215	30,7	
Стрийський	6	10	18,2	232	23	5	38	7,6	5	194	38,8				2	61	30,5	
Турківський	10	9	18,4	376	42	1	6	6,0	7	272	38,9	1	98	98,0	4	135	33,8	
Яворівський	11	8	10,5	269	34	3	25	8,3	4	148	37,0	1,0	96,0	96,0	2	61	30,5	
Всього	236	307	22,6	9934	32	102	698	6,8	164	5788	35,3	41	3448	84,1	104	3056	29,4	

шкіл (24 автобуси, 11 автобусів та по 10 автобусів), Мостиському та Стрийському районах – по 10 шкіл (10 автобусів та 6 автобусів), Яворівському – 8 шкіл (11 автобусів), Старосамбірському – 32 школи (8 автобусів), Городоцькому та Самбірському районах – по 14 шкіл (по 8 автобусів), Дрогобицькому районі – 15 шкіл (9 автобусів) та Пустомитівському районі – 20 шкіл (11 автобусів). При цьому середня наповнюваність класів у загальноосвітніх навчальних закладах цих районів зменшилася у 2012-2013 навчальному році в порівнянні з 1999-2000 навчальним роком від 8 до 2 учнів.

Таблиця 19

Розрахунок оптимізації мережі галузі освіти Львівської області у 2013 р.

	Незабезпеченість коштами на 2013 рік всього, тис. грн.	Середньомісячна заробітна плата з нарахуваннями на 01.06.2013 р., грн.	Чисельність працівників у галузі освіти, всього	Кількість посад, які необхідно зменшити (в межах розрахункового показника)	Відсоток до загальної чисельності	Сума зекономлених коштів, тис. грн.
м. Львів	0	2009,8	14371	0	0	0
м. Борислав	4925,0	2040,5	1022	201	19,7	5253,4
м. Дрогобич	14452,1	2294,1	2050	525	25,6	15415,6
м. Моршин	331,2	2072,2	121,5	13	11,0	353,2
м. Новий Розділ	4978,4	2139,2	606,5	194	32,0	5310,3
м. Самбір	12637,3	2123,6	931,5	496	53,2	13479,7
м. Стрий	9529,5	2142,5	1533,5	371	24,2	10164,8
м. Трускавець	3946,9	1956,7	620,5	168	27,1	4210,0
м. Червоноград	1513,7	2450,1	1463	51	3,5	1614,6
Всього по містах	52 314,0	2081,1	22 720	2 019,5	8,9	55 801,6
Бродівський	5775,7	1897,7	1965	254	12,9	6160,7
Буський	993,8	2067,7	1313,5	40	3,0	1060,1
Городоцький	1522,5	2077,3	1802		3,4	1623,9
Дрогобицький	971,5	2634,8	1616	31	1,9	1036,3
Жидачівський	9286,3	2190,3	2154,5	353	16,4	9905,4
Жовківський	0,0	2049,2	3141	0	0,0	0,0
Золочівський	4830,8	1914,7	1869,5	210	11,2	5152,9
Кам'янка-Бузький	1111,2	2012,2	1698	46	2,7	1185,2
Миколаївський	0,0	2350,7	1488,5	0	0,0	0,0
Мостиський	1312,6	2130,8	1660	51	3,1	1400,1
Перемишлянський	3960,9	2263,6	1233	146	11,8	4225,0
Пустомитівський	3547,6	2125,0	2577	139	5,4	3784,2
Радехівський	6052,7	2058,7	1664,5	245	14,7	6456,2
Самбірський	17448,9	1984,6	2184	733	33,5	18612,1
Сколівський	3167,0	2830,5	1624,5	93	5,7	3378,2
Сокальський	2717,5	2103,6	2498	108	4,3	2898,7
Старосамбірський	406,8	2598,7	2281	13	0,6	433,9
Стрийський	5553,1	2053,5	1715,5	225	13,1	5923,4
Турківський	6835,6	2805,1	1644,5	203	12,3	7291,3
Яворівський	96,0	2029,2	3390,5	4	0,1	102,4
Всього по районах	75 590,6	2187,7	39 521	2 955	7,5	80630,0
Всього по області	127 904,6	2148,8	62 240	4 975	8,0	136431,6

Іншою проблемою є те, що поряд з існуванням малокомплектних шкіл в області будуються нові школи без урахування демографічної ситуації відповідного регіону. Такий порядок визначення об'єктів нового будівництва у галузі освіти призводить до появи нових шкіл, потужність яких значно перевищує чисельність дітей, що навчаються та проживають у відповідних населених пунктах. Так, збудовані загальноосвітні навчальні заклади I-II ступенів у селах Новосілки та Кізілів Буського району здані в експлуатацію потужністю 162 та 116 учнів відповідно, де навчається 75 та 53 учні, а дітей до 6 років проживає 48 та 53 особи відповідно.

Школу потужністю 196 учнівських місць збудовано у селі Модричі Дрогобицького району, навчається 111 учнів, а проживає 92 дитини до шести років; у селі Новий Кропивник потужність школи 200 учнів, навчається 131 учень та проживає 106 дітей до 6 років.

У селі Піддністрияни Жидачівського району школа розрахована на 264 учні, навчається 89 учнів, а проживає 74 дитини віком до 6 років.

У селі Горпин Кам'янка-Бузького району школа розрахована на 198 учнів, навчається 75 учнів, а проживає 48 дітей віком до 6 років.

Школа у селі Миколаїв Пустомитівського району розрахована на 160 учнівських місць, де навчається 15 учнів і проживає 20 дітей віком до 6 років. Аналогічна ситуація у селі Виннички – введено в дію школу на 240 учнівських місць, навчається 129 учнів, а проживає 56 дітей віком до 6 років; у селі Горбачі в школі на 140 учнівських місць навчається 86 учнів та проживає 17 дітей віком до 6 років. У селі Завадка Сколівського району потужність школи 393 учні, навчається 96 учнів та проживає 72 дитини віком до 6 років.

Для участі у конкурсі інвестиційних програм, що можуть реалізовуватись у 2013 році, включена школа у с. Кореличі Перемишлянського району потужністю 192 учні, проте фактично навчається 75 учнів, а дітей віком до 6 років – 55 осіб; у с. Кути Стрийського району будується соціально-культурний центр з початковою школою на 32 учнівські місця, однак сьогодні 15 учнів шкільним автобусом довозять до Лисятицького загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів (відстань – 4 км).

Підсумовуючи слід зазначити, що у 2012 р. порівняно з попереднім відбувалось зростання видатків з місцевих бюджетів області на освіту, темп зростання яких становив 119,7%.

У структурі видатків на освіту у 2012 р. майже 70% видатків – це видатки на заробітну плату з нарахуваннями. Порівняно з попереднім роком частка видатків за цими статтями збільшилась. Натомість зменшилась частка видатків на харчування.

Однак, установами освіти області не в повній мірі використовуються можливості для ефективного та раціонального використання бюджетних коштів, виділених на їх утримання. Це пов'язано з необхідністю оптимізації мережі освітніх закладів.

Важливою проблемою підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів є низька наповнюваність класів та існування малокомплектних шкіл. Однак, видатки на їх утримання не зменшуються, а навпаки, через корегуючі

коефіцієнти розрахункових формул школи стають фінансовообтяжливими для місцевих бюджетів. Крім того, малокомплектні школи непривабливі для молодих педагогів. Через нестачу кадрів педагоги-пенсіонери змушені викладати учням по декілька предметів, що негативно впливає на якість навчання.

Одним з напрямків вирішення проблеми була реалізація в області програми „Шкільний автобус”, однак на сьогоднішній день вона не дала очікуваних результатів.

Вирішення існуючих проблем вимагає посилення роботи з проведення заходів по удосконаленню та оптимізації мережі установ освіти, збільшення до нормативу наповнюваності класів, чисельності учнів на 1 педагога. А також необхідно підвищити відповідальність керівників установ освіти за раціональне та ефективне витрачання бюджетних коштів.

ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У 2012 р. видатки місцевих бюджетів на утримання установ галузі охорони здоров'я склали 2376033 тис. грн., що на 398344 тис. грн. більше попереднього року (темп зростання 120,14%).

Слід зазначити, що протягом 2011-2012 рр. виконання статей видатків на охорону здоров'я становило відповідно: обласного бюджету – 98,96% та 100,84%; бюджету міст області в середньому – 98,2% та 125,87%; бюджетів районів – 98,13% та 116,38%. В середньому по містах обласного підпорядкування виконання запланованих показників становило 98,0% та 98,4% відповідно, районах – 98,5% та 98,8%. У розрізі фондів структуру видатків, спрямованих на охорону здоров'я, представлено на рис. 56.

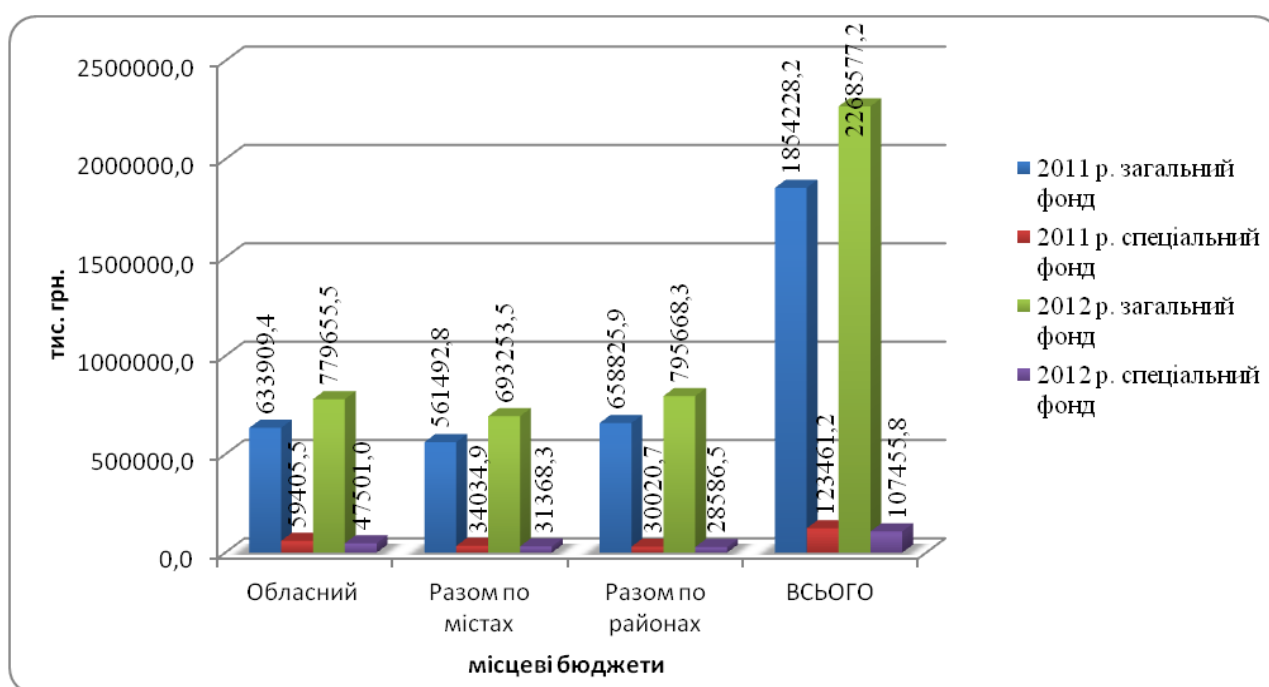

Рис. 56. Видатки на охорону здоров'я місцевих бюджетів Львівської області, в розрізі фондів, 2011-2012 рр., тис. грн.

Основну частку у видатках на охорону здоров'я місцевих бюджетів Львівської області займають – лікарні 1319814,5 тис. грн. (темп зростання 119,9%), спеціалізовані лікарні – 475055,9 тис. грн. (темп зростання 119,4%), поліклініки – 192961,3 тис. грн. (темп зростання 125,7%) (табл. 20).

Таблиця 20

Структура видатків на установи охорони здоров'я, 2011-2012 рр.

<i>Показник</i>	<i>2011 р.</i>	<i>2012 р.</i>	<i>Відхилення</i>	
			<i>абсолютне, 2012 / 2011, тис. грн.</i>	<i>темпи росту, %</i>
Установи охорони здоров'я				
Лікарні	1101159,4	1319814,5	218655,11	119,9
Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади	397704,9	475055,9	77350,979	119,4
Пологові будинки	24429,2	29602,1	5172,9152	121,2
Санаторії для хворих туберкульозом	14871,9	18442,9	3571,0393	124,0
Санаторії для дітей та підлітків (нетуберкульозні)	1210,3	1457,9	247,6059	120,5
Будинки дитини	13413,8	15875,4	2461,6098	118,4
Станції переливання крові	11214,8	13427,8	2213,0495	119,7
Станції швидкої та невідкладної медично-допомоги	47480,2	61141,6	13661,461	128,8
Поліклініки і амбулаторії	153487,8	192961,3	39473,494	125,7
Спеціалізовані поліклініки	32690,8	35618,9	2928,0502	109,0
Загальні і спеціалізовані стоматологічні поліклініки	35528,6	41451,6	5922,9871	116,7
Фельдшерсько-акушерські пункти	43645,0	55855,3	12210,354	128,0
Центри здоров'я і заходи у сфері санітарної освіти	586,9	713,9	127,06611	121,7
Медико-соціальні експертні комісії	6620,5	8136,7	1516,2631	122,9
Інші заходи по охороні здоров'я	56822,3	64728,3	7905,9419	113,9

Середні видатки на охорону здоров'я на одного мешканця області у 2012 р. склали 935,11 грн. (892,82 грн. загального та 42,29 грн. спеціального фондів), що на 157,93 грн. більше попереднього року (темп зростання 120,32%) (рис. 57).

Найвищий середній показник видатків на одного мешканця у 2012 р. у м. Моршині склав 1359,51 грн. Для решти міст та районів області цей показник був нижчим, ніж середній по області.

Найвищими темпи зростання видатків у 2012 р. були у Перемишлянському (130,35%), Мостиському (128,89%), Турківському районах (127,63%).

Середні по містах видатки на охорону здоров'я на одного мешканця склали у 2012 р. 757,01 грн. Аналогічний показник по районах області склав 601,83 грн.

У 2012 р. порівняно з попереднім роком кількість бюджетних установ галузі охорони здоров'я зменшилась на одну одиницю (табл. 21). Кількість штатних одиниць склала на кінець 2012 р. 53802, що на 148 одиниць більше, ніж у 2011 р. Також у 2012 р. відбулось стрімке зростання середньої заробітної плати до 1887,6 грн. Порівняно з попереднім роком темп зростання склав 129,3%.

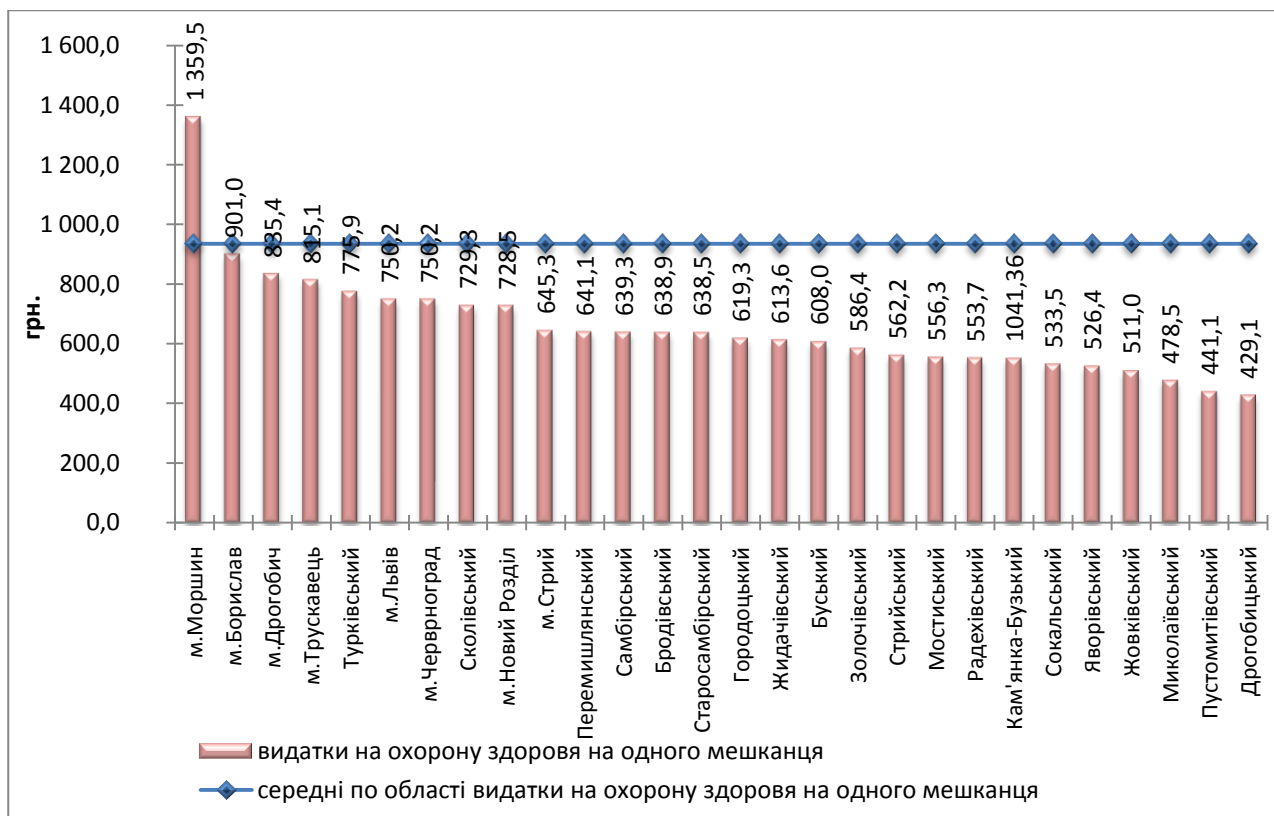

Рис. 57. Видатки місцевих бюджетів Львівської області на охорону здоров'я на одного мешканця у 2012 р.

Таблиця 21

Кількість бюджетних установ, штатних одиниць та середня заробітна плата установ охорони здоров'я у Львівській області

	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Кількість бюджетних установ, од.	1405	1404	1403	1402	1401	1400	1399
Середньорічна чисельність фактично зайнятих, од.	53171	53356	53761	53821	53754	53654	53802
Середньомісячна заробітна плата, грн.	586,0	771,0	1017,0	1138,0	1304,4	1459,8	1887,6
ФОП, тис. грн.	373898,5	493649,7	656099,2	734979,6	841402,2	9398889,4	1218738,1

В структурі видатків місцевих бюджетів Львівщини на охорону здоров'я найбільшу частку займає оплата праці працівників галузі: 55,2% у 2012 р. (рис. 58, рис. 59).

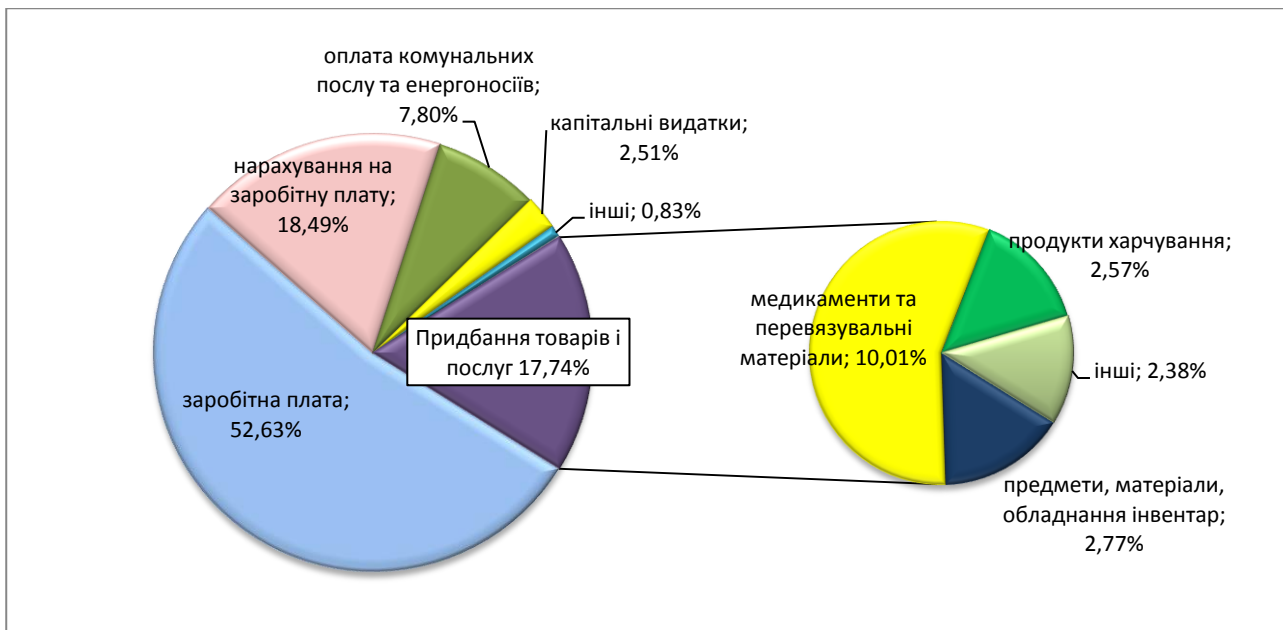

Рис. 58. Структура видатків установ охорони здоров'я Львівської області у 2011 р., %

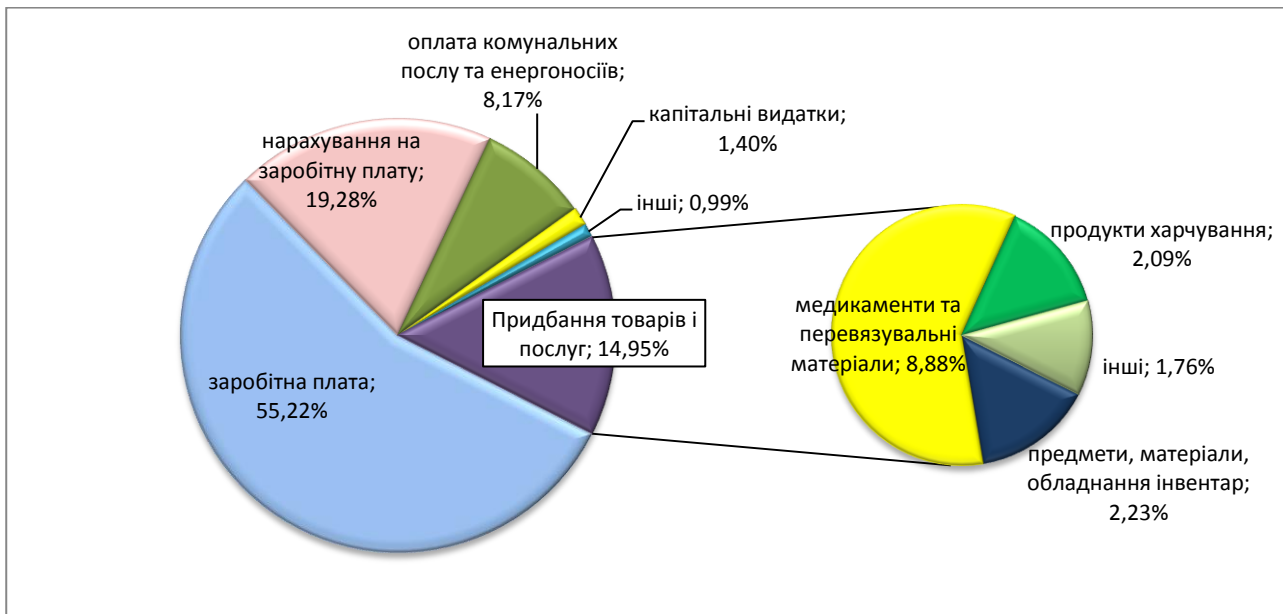

Рис. 59. Структура видатків установ охорони здоров'я Львівської області у 2012 р., %

У 2012 р. порівняно з попереднім в структурі видатків збільшилась частка наступних виплат: на заробітну плату з 52,63% у 2011 р. до 55,2% у 2012 р., на нарахування на заробітну плату з 18,49% у 2011 р. до 19,28% у 2012 р., на оплату комунальних послуг та енергоносіїв з 7,80% у 2011 р. до 8,17% у 2012 р. Натомість зменшилась частка видатків на медикаменти із 10,01% до 8,88% та продукти харчування – з 2,57% до 2,09%.

Важливим напрямком підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів є оптимізація мережі закладів галузі. Окремі показники діяльності установ охорони здоров'я у Львівській області за 2011-2013 рр. представлені в табл. 22.

Окремі показники діяльності установ охорони здоров'я у Львівській області за 2011-2013 рр.

Назва міст і районів	Кількість штатних посад, од.			Кількість штатних посад на 10 тис. населення, од.			Кількість ліжок у звичайних стаціонарах, од.			Кількість ліжок на 10 тис. населення, од.		
	2011	2012	2013 (план)	2011	2012	2013 (план)	2011	2012	2013 (план)	2011	2012	2013 (план)
Обласний бюджет	15 691,0	15 691,0	18 236,0	62	62	72	8 391,0	8 345,0	8 345,0	33	33	33
м. Львів	11 979,0	11 979,0	10 741,0	158	158	142	3 190,0	3 060,0	3 060,0	42	40	40
м. Борислав	814,0	815,0	752,0	219	219	202	319,0	300,0	300,0	86	81	81
м. Дрогобич	2 291,0	2 291,0	2 182,0	233	233	222	945,0	945,0	945,0	96	96	96
м. Моршин	218,0	218,0	218,0	359	359	359	170,0	170,0	170,0	280	280	280
м. Новий Розділ	544,0	544,0	525,0	189	189	183	245,0	245,0	240,0	85	85	83
м. Самбір							0,0					
м. Стрий	1 020,0	1 018,0	1 018,0	170	169	169	445,0	435,0	435,0	74	72	72
м. Трускавець	522,0	522,0	490,0	176	176	165	210,0	210,0	210,0	71	71	71
м. Червоноград	1 673,0	1 673,0	1 585,0	202	202	192	645,0	636,0	654,0	78	77	79
Всього по містах	19 061,0	19 060,0	17 511,0	168	168	154	6 169,0	6 001,0	6 014,0	54	55	53
Бродівський	1 044,0	1 042,0	993,0	174	173	165	409,0	405,0	405,0	68	67	67
Буський	780,0	780,0	743,0	168	168	160	275,0	275,0	270,0	59	59	58
Городоцький	1 107,0	1 107,0	1 064,0	160	160	153	385,0	385,0	385,0	56	56	56
Дрогобицький	706,0	706,0	664,0	95	95	89	310,0	310,0	310,0	42	42	42
Жидачівський	1 084,0	1 082,0	1 023,0	152	152	144	433,0	415,0	415,0	61	58	58
Жовківський	1 361,0	1 361,0	1 320,0	125	125	121	590,0	580,0	580,0	54	53	53
Золочівський	1 061,0	1 061,0	1 028,0	152	152	147	470,0	470,0	470,0	67	67	67
Кам.-Бузький	731,0	727,0	690,0	127	127	120	340,0	325,0	310,0	59	57	54
Миколаївський	662,0	662,0	644,0	105	105	102	260,0	260,0	260,0	41	41	41
Мостиський	792,0	801,0	759,0	138	140	132	316,0	301,0	301,0	55	52	52
Перемишлянський	665,0	666,0	633,0	166	166	158	268,0	263,0	263,0	67	66	66
Пустомитівський	1 023,0	1 025,0	964,0	91	91	85	320,0	320,0	320,0	28	28	28
Радехівський	637,0	637,0	613,0	131	131	126	305,0	290,0	290,0	63	60	60
Самбірський	1 904,0	1 904,0	1 823,0	182	182	174	730,0	730,0	730,0	70	70	70
Сколівський	711,0	729,0	661,0	150	154	139	220,0	220,0	220,0	46	46	46
Сокальський	1 317,0	1 316,0	1 253,0	141	141	134	585,0	585,0	585,0	62	62	62
Старосамбірський	1 249,0	1 249,0	1 191,0	160	160	152	487,0	475,0	468,0	62	61	60
Стрийський	942,0	942,0	833,0	152	152	134	290,0	290,0	290,0	47	47	47
Турківський	836,0	846,0	803,0	166	168	160	350,0	350,0	350,0	70	70	70
Яворівський	1 662,0	1 663,0	1 610,0	134	134	130	710,0	710,0	710,0	57	57	57
Всього по районах	20 274,0	20 306,0	19 312,0	144	145	137	8 053,0	7 959,0	7 932,0	57	55	56
ВСЬОГО	55 026,0	55 057,0	55 059,0	217	217	217	22 613,0	22 305,0	22 291,0	89	88	88

В цілому по області кількість лікарняних ліжок на 10 тис. населення у 2012 р. становила – 88, що значно більше нормативного значення (76 ліжок на 10 тис. населення). Найвищою вона є у м. Моршині 280 (ліжок), що пов'язано з курортним статусом міста та малою кількістю постійного населення. Для усіх міст області та більшості районів цей показник є вищим нормативного значення. Нижчим встановлених нормативів він є для Дрогобицького, Миколаївського, Пустомитівського, Сколівського та Стрийського районів. Проте, у 2012 р. відбулось скорочення загальної кількості лікарняних ліжок з 22613 у 2011 р. до 22305 ліжок у 2012 р. Приведення ліжкової мережі до нормативу дасть можливість вивільнений фінансовий ресурс спрямувати на медикаменти та харчування.

Проведення розрахунків щодо можливості вивільнення додаткових фінансових ресурсів за рахунок скорочення мережі понаднормативних ліжок у 2013 р. показало, що скорочення по області 1532 лікарняних ліжок дозволить вивільнити додаткового фінансового ресурсу на суму 619870,8 тис. грн. (табл. 23). Проведення оптимізації мережі з метою подолання незабезпеченості фондом оплати праці у 2013 р. (81901,1 тис. грн. по області) передбачає скорочення 8% (або 1069 лікарняних ліжок) та 9% (або 3250 медичних працівників).

Кількість штатних посад в установах охорони здоров'я області на 10 тис. населення у 2012 р. порівняно з попереднім залишилась незмінною та становила 217 одиниць. Вище середнього по області він був у м. Дрогобичі – 233 одиниці, м. Моршині – 359 одиниць, м. Бориславі – 219 одиниць.

У області, як і в цілому по країні, існує ситуація недостатньої забезпеченості кадрами на рівні первинної ланки. В першу чергу, мова йде про сільські населені пункти, де поліклінічна та стаціонарна допомога є віддаленою більше як на 30 км.

Так, у 2012 р. середні видатки на медикаменти на одного хворого в день в цілому у Львівській області становили 16,8 грн. та зросли, порівняно з попереднім роком, на 1,7 грн. Найнижчими вони були у м. Моршині – 0,8 грн. в день, найвищими у Пустомитівському районі 50,1 грн. в день (табл. 24).

Також у 2012 р. порівняно з попереднім періодом, в цілому по області, відбулось незначне зростання середніх видатків на харчування на 1 хворого в день з 6,0 грн. в день у 2011 р. до 6,4 грн. у 2012 р.

Середні видатки на харчування на одного хворого в день у 2012 р. з обласного бюджету становили 9,4 грн. всього по містах – 4,8 грн., всього по районах області – 4,4 грн.

Підсумовуючи вище викладене слід зазначити, що, у 2012 р. порівняно з попереднім роком, в галузі охорони здоров'я було зростання видатків місцевих бюджетів на розвиток закладів охорони здоров'я. В структурі видатків основна частка припадала на зарплату з нарахуваннями.

**Розрахунок окремих показників оптимізації мережі закладів охорони здоров'я
Львівської області у 2013 р.**

	Понаднормативні ліжка (без загальнообласних та мікрайонних), од.	Планові видатки на утримання наявної ліжкової мережі у 2013 р., тис. грн.		Прогнозні видатки на утримання нормативної ліжкової мережі, тис. грн.	Вивільнений розрахунковий фінансовий ресурс від приведення ліжкового фонду до нормативу, тис. грн.	Незабезпеченість фондом оплати праці за даними експертизи 2013 р.	Скорочення мережі з метою забезпечення фондом оплати праці (в межах розрахункового показника)			
		План на 2013 рік	Середні видатки на 1-не ліжко в рік				ліжка (з розрахунку середніх видатків на 1-не ліжко в рік за плановими показниками 2013 р.)		чисельність працівників (з розрахунку зарплата з нарахуванням на працівника 2088,0 грн. в місяць)	
							од.	%	чол.	%
м.Львів		285440,5	93,3	285440,5	0,0					
м.Борислав	88	25 816,9	86,1	0,0	25 816,9	4 749,8	55	18	188	25
м.Дрогобич		49 938,5	52,8	0,0	49 938,5	14 043,3	266	28	557	26
м.Моршин	70	7 453,5	43,8	1 315,3	6 138,2	191,1	4	3	8	3
м.Н.Розділ		18 376,0	76,6	0,0	18 376,0	1 887,4	25	10	75	14
м.Самбір	0			0,0	0,0				0	
м.Стрий		35 749,7	82,2	0,0	35 749,7	0,0	0	0	0	0
м.Трускавець	5	19 056,3	90,7	0,0	19 056,3	2 013,5	22	11	80	16
м.Червоноград	174	54 166,1	82,8	0,0	54 166,1	269,1	3	0	11	1
Всього по містах	336	495997,6	82,5	286755,9	209241,7	23154,3	281	5	919	5
Бродівський	110	24 592,7	60,7	0,0	24 592,7	7 194,0	118	29	285	29
Буський	28	21 502,1	79,6	0,0	21 502,1	522,4	7	2	21	3
Городоцький	45	28 481,9	74,0	0,0	28 481,9	6 109,5	83	21	242	23
Дрогобицький	0	22 679,6	73,2	22 679,6	0,0	0,0	0	0	0	0
Жидачівський	66	31 360,4	75,6	0,0	31 360,4	6 055,0	80	19	240	23
Жовківський	45	42 925,8	74,0	0,0	42 925,8	0,0	0	0	0	0
Золочівський	127	28 054,1	59,7	0,0	28 054,1	4 422,4	74	16	175	17
Кам.-Бузький		24 329,0	78,5	0,0	24 329,0	435,2	6	2	17	3
Миколаївський	0	22 134,8	85,1	22 134,8	0,0	0,0	0	0	0	0
Мостиський	20	21 474,4	71,3	0,0	21 474,4	2 163,7	30	10	86	11
Перемишлянський	67	18 639,6	70,9	0,0	18 639,6	2 702,7	38	14	107	17
Пустомитівський	0	29 723,5	92,9	29 723,5	0,0	0,0	0	0	0	0
Радехівський	52	19 293,3	66,5	0,0	19 293,3	0,0	0	0	0	0
Самбірський	218	42 458,5	58,2	0,0	42 458,5	14 660,7	252	35	582	32
Сколівський	0	24 728,8	112,4	24 728,8	0,0	963,9	9	4	38	6
Сокальський	126	38 674,3	66,1	0,0	38 674,3	0,0	0	0	0	0
Старосамбірський	85	34 949,0	74,7	0,0	34 949,0	655,7	9	2	26	2
Стрийський		17 935,3	61,8	17 935,3	0,0	5 717,6	92	32	227	27
Турківський	104	26 216,3	74,9	0,0	26 216,3	7 144,1	95	27	283	35
Яворівський	104	52 415,0	73,8	44 737,3	7 677,7		0	0	0	0
Всього по районах	1196	572568,4	72,2	161939,3	410629,1	58746,8	814	10	2331	12
Всього по містах і районах	1532	1068566	76,6	448695,2	619870,8	81901,1	1069	8	3250	9

**Деякі показники утримання установ охорони здоров'я у Львівській області
за 2011-2013 рр.**

Назва міст і районів	Середні видатки на медикаменти на 1 хворого в день, грн			Середні видатки на харчування на 1 хворого в день, грн		
	2011	2012	2013 (план)	2011	2012	2013 (план)
Обласний бюджет	23,0	28,8	28,6	8,0	9,4	9,2
м.Львів	10,2	13,6	14,2	6,4	6,7	7,3
м.Борислав	1,7	1,5	4,1	1,5	2,1	2,6
м.Дрогобич	3,7	5,2	3,8	2,0	1,4	1,7
м.Моршин	1,4	0,8	1,0	5,4	4,1	4,6
м.Н.Розділ	7,0	7,2	9,0	3,4	3,3	4,2
м.Самбір						
м.Стрий	7,4	5,8	5,3	4,4	4,2	4,5
м.Трускавець	10,9	11,7	11,9	7,1	8,4	8,8
м.Червоноград	12,1	7,1	6,6	3,2	2,0	2,0
Всього по містах	8,4	9,7	9,9	4,8	4,8	5,2
Бродівський	5,4	4,1	3,9	4,4	4,0	4,4
Буський	14,2	7,9	5,2	5,2	3,8	3,1
Городоцький	6,7	9,2	11,4	7,1	7,9	8,4
Дрогобицький	14,0	9,5	5,5	3,5	4,1	3,8
Жидачівський	5,0	5,0	6,7	3,4	3,3	4,0
Жовківський	14,0	10,4	4,9	6,3	6,2	3,8
Золочівський	9,5	9,0	7,3	4,2	4,2	4,2
Кам.-Бузький	17,5	14,3	14,3	5,5	5,2	4,7
Миколаївський	17,4	17,6	17,1	5,3	5,5	5,6
Мостиський	5,5	5,2	5,3	4,5	4,3	5,1
Перемишлянський	6,0	6,1	6,2	2,2	2,9	3,0
Пустомитівський	41,8	50,1	52,8	9,2	8,6	11,8
Радехівський	9,3	4,4	2,8	6,2	5,3	3,5
Самбірський	1,3	1,6	1,8	1,0	1,2	1,4
Сколівський	15,2	14,2	10,8	4,6	3,2	4,0
Сокальський	17,8	13,3	0,5	3,7	3,2	2,7
Старосамбірський	7,4	7,4	7,7	4,4	4,0	4,8
Стрийський	6,4	5,6	2,5	3,2	3,8	1,5
Турківський	6,7	7,1	6,8	3,6	3,5	3,1
Яворівський	19,9	8,1	6,7	7,9	5,3	3,3
Всього по районах	11,8	9,8	8,0	4,7	4,4	4,1
ВСЬОГО	15,1	16,8	16,3	6,0	6,4	6,3

Важливою проблемою галузі охорони здоров'я є її недофінансування та низька ефективність мережі (невідповідність показників нормативним значенням). З однієї сторони, існує надмірна кількість лікарняних ліжок, штатних посад у містах, а з іншої, первинній ланці сільських населених пунктів катастрофічно не вистачає кадрів.

З метою підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів на розвиток закладів охорони здоров'я необхідним є проведення заходів, пов'язаних з оптимізацією мережі. Для цього необхідно змінити принципи визначення нормативів забезпеченості закладів охорони здоров'я насамперед штатними одиницями, лікарняними ліжками.

ВИДАТКИ ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2012 р. видатки місцевих бюджетів на утримання галузі соціального захисту та соціального забезпечення склали 2759388 тис. грн., що на 418801 тис. грн. більше попереднього року (темп зростання 117,89%).

В обласному бюджеті видатки, спрямовані на соціальний захист та соціальне забезпечення, у 2012 р. проти 2011 р. зросли на 137,3%, що склало 33964,2 тис. грн. Щодо видатків по містах обласного значення, то в середньому зростання становило 114,2%, або 12700,9 тис. грн.

В розрізі фондів структура видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення представлено на рис. 60.

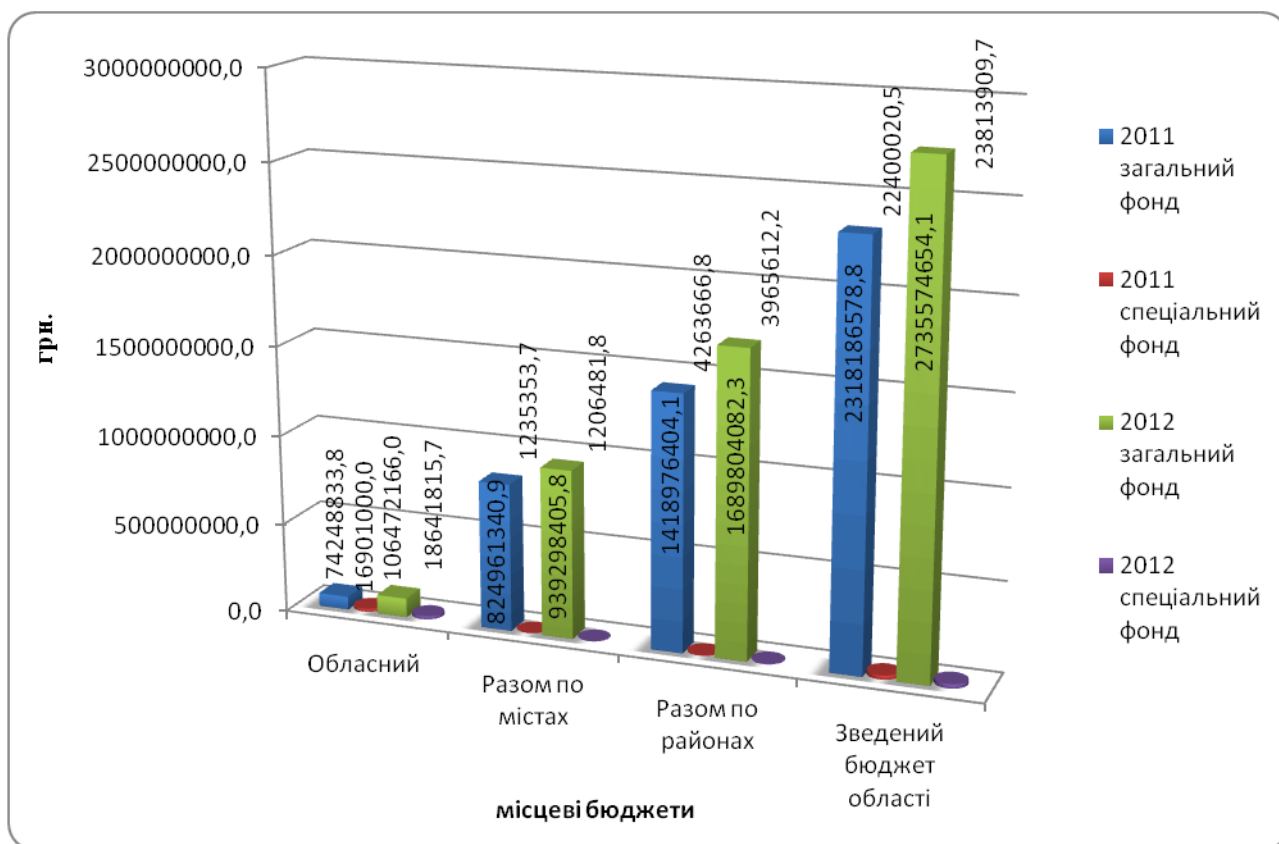

Рис. 60. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в розрізі фондів, 2011-2012 рр., грн.

Середній по області обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця у 2012 р. склав 1085,9 грн, що на 166,20 грн. більше попереднього року (темп зростання 118,1%) (рис. 61).

Вище середнього по області видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця у 2012 р. були у м. Борислав – 1141,70 грн., м. Новий Розділ – 1119,13 грн., та у 15 районах області. Найвищим цей показник був у Турківському районі – 2022,73 грн., що на 354,19 грн. більше, ніж у

попередньому році. У Сколівському районі обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця у 2012 р. склав 1834,07 грн., що на 335,0 грн. більше, ніж у попередньому році.

Це пов'язано, в першу чергу, з тим, що за минулий рік жителі Старосамбірського, Турківського та Сколівського районів Львівської області згідно із Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» одержали надбавок до основної заробітної плати та пенсій з державного бюджету на загальну суму 184,9 млн. грн.

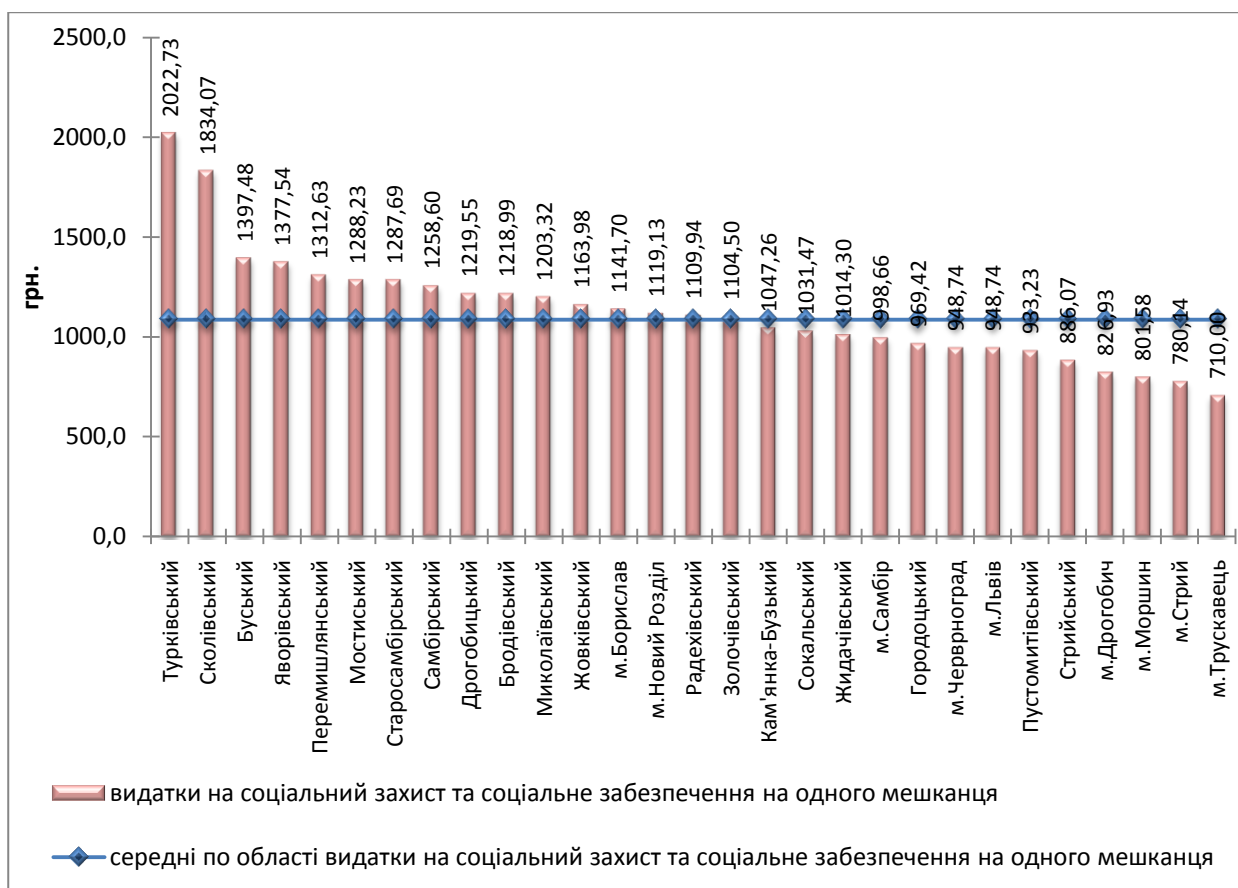

Рис. 61. Видатки місцевих бюджетів Львівської області на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця у 2012 р.

Найнижчими видатки місцевих бюджетів Львівської області на соціальний захист та соціальне забезпечення на одного мешканця у 2012 р. були у м. Трускавець (710,00 грн.), м. Стрий (780,14 грн.), м. Львів (789,49 грн.), м. Моршин (801,58 грн.).

Найвищими у 2012 р. порівняно з попереднім роком темпи зростання видатків місцевих бюджетів Львівської області на галузь в розрахунку на одного мешканця були у м. Трускавець (124,1%), Дрогобицькому (123,0%), Жовківському (125,3%), Перемишлянському (123,1%), Сколівському (122,4%), Яворівському районах (122,1%). Найнижчими темпи зростання цього показника були у м. Стрий – 106,9% та Стрийському районі – 110,0%.

Структуру видатків установ соціального захисту та соціального забезпечення населення Львівської області представлено на рис. 62 та рис. 63.

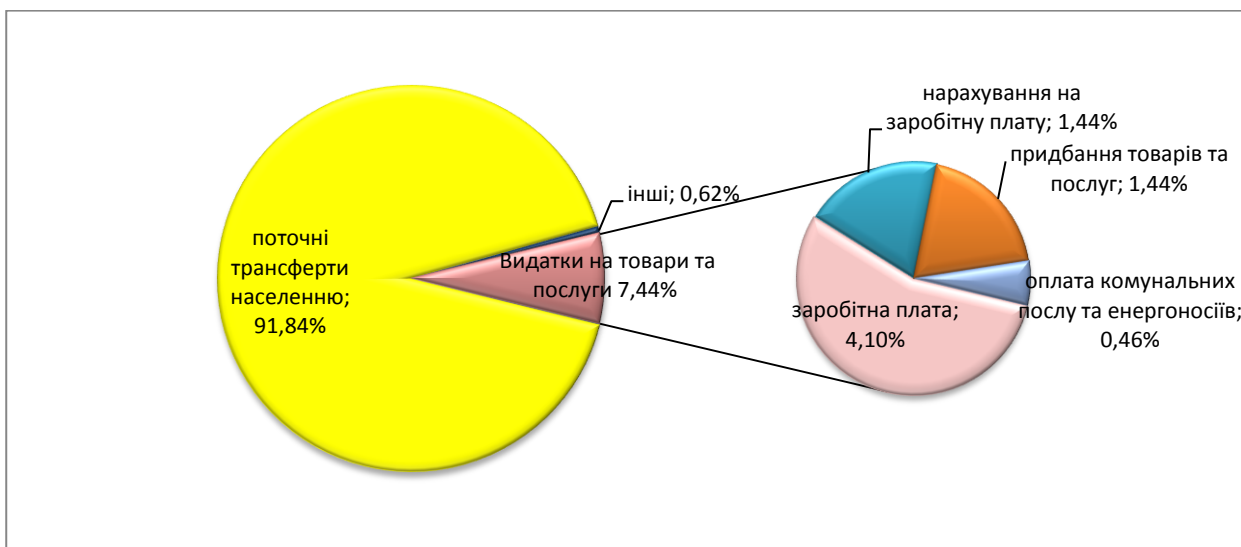

Рис. 62. Структура видатків галузі соціального захисту та соціального забезпечення населення Львівської області, 2011 р., %

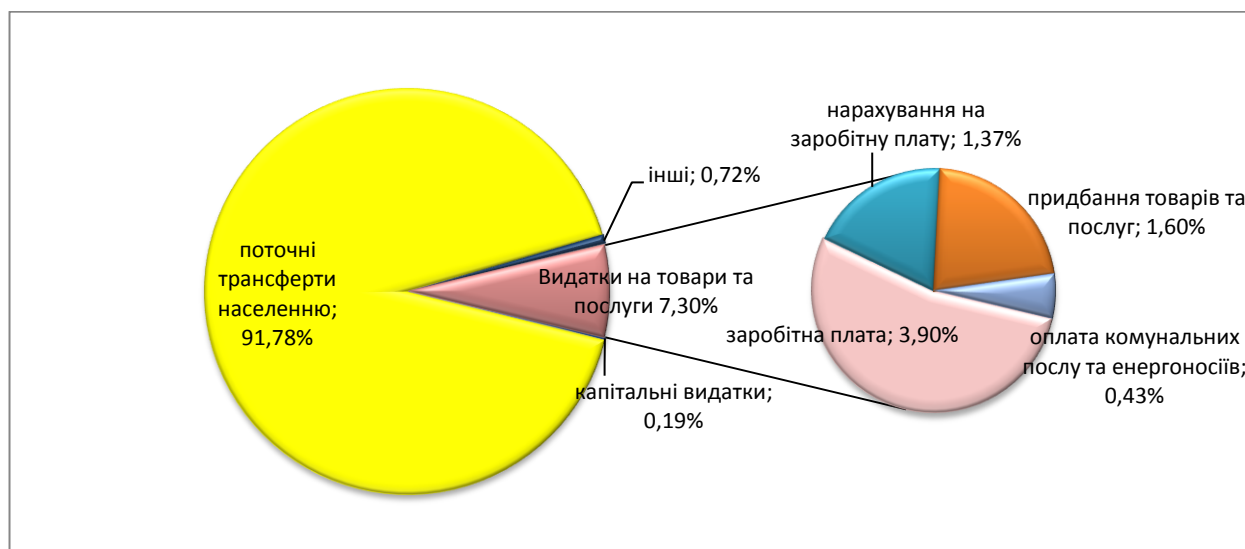

Рис. 63. Структура видатків галузі соціального захисту та соціального забезпечення населення Львівської області, 2012 р., %

Найбільша частка в структурі видатків на соціальний захист припадає на поточні трансферти населенню. Її динаміка залишалася практично незмінною протягом 2011-2012 рр.: 91,8% від загальної суми видатків на галузь. У структурі видатків установ соціального захисту та соціального забезпечення населення у 2012 р. порівняно з попереднім роком зменшились видатки на заробітну плату – з 4,10% до 3,90% , нарахування на заробтну плату – з 1,44% до 1,37%, оплату комунальних послуг – з 0,46% до 0,43%.

У 2012 р. кількість сімей області, що отримали допомогу як малозабезпечені сім'ї, склала 12574 одиниць, що на 2678 більше показника попереднього року (табл. 25).

Видатки місцевих бюджетів Львівської області на допомогу малозабезпеченим сім'ям у 2011-2012 рр.

	кількість сімей, що отримали допомогу				середній розмір допомоги малозабезпеченим				частка малозабезпечених сімей	частка малозабезпечених сімей
	кількість сімей		Відхилення 2012/2011		грн.		Відхилення 2012/2011			
	2011	2012	абс.	%	2011	2012	абс.	%		
Всього по області	9896	12574	2678	127,1	1068,0	1515,0	447,0	141,9	1,21	1,58
м. Львів	475	630	155	132,6	762,0	1217,0	455,0	159,7	0,19	0,25
м. Борислава	170	251	81	147,6	689,0	1113,0	424,0	161,5	1,47	2,16
м. Дрогобич	70	96	26	137,1	904,0	1367,0	463,0	151,2	0,24	0,33
м. Моршин	5	5	0	100,0	737,0	1237,0	500,0	167,8	0,31	0,29
м. Н. Розділ	146	206	60	141,1	659,0	990,0	331,0	150,2	1,46	2,06
м. Самбір	117	173	56	147,9	819,0	1216,0	397,0	148,5	1,02	1,50
м. Стрий	60	84	24	140,0	796,0	1253,0	457,0	157,4	0,31	0,43
м. Трускавець	15	29	14	193,3	998,0	1125,0	127,0	112,7	0,19	0,37
м. Червоноград	89	136	47	152,8	640,0	857,0	217,0	133,9	0,31	0,49
Бродівський	340	446	106	131,2	1123,0	1872,0	749,0	166,7	1,19	2,01
Буський	421	533	112	126,6	1156,0	1606,0	450,0	138,9	2,46	3,14
Городоцький	72	87	15	120,8	826,0	1383,0	557,0	167,4	0,33	0,42
Дрогобицький	796	902	106	113,3	743,0	1212,0	469,0	163,1	3,37	4,23
Жидачівський	313	405	92	129,4	899,0	1232,0	333,0	137,0	1,34	1,73
Жовківський	485	723	238	149,1	1108,0	1826,0	718,0	164,8	1,33	1,99
Золочівський	326	428	102	131,3	834,0	1298,0	464,0	155,6	1,52	1,99
Кам'янка-Бузький	135	192	57	142,2	984,0	1500,0	516,0	152,4	0,89	1,07
Миколаївський	346	521	175	150,6	913,0	1270,0	357,0	139,1	2,10	3,16
Мостиський	809	810	1	100,1	832,0	1318,0	486,0	158,4	3,68	5,13
Перемишлянський	351	447	96	127,4	1078,0	1641,0	563,0	152,2	2,21	2,81
Пустомитівський	118	147	29	124,6	944,0	1597,0	653,0	169,2	0,31	0,45
Радехівський	105	157	52	149,5	1159,0	1481,0	322,0	127,8	0,71	1,03
Самбірський	663	979	316	147,7	918,0	1109,0	191,0	120,8	2,90	4,62
Сколівський	496	597	101	120,4	1578,0	2199,0	621,0	139,4	3,37	4,06
Сокальський	322	360	38	111,8	1226,0	1892,0	666,0	154,3	1,29	1,50
Старосамбірський	706	848	142	120,1	1033,0	1559,0	526,0	150,9	2,97	3,56
Стрийський	82	94	12	114,6	832,0	1412,0	580,0	169,7	0,44	0,51
Турківський	957	994	37	103,9	1482,0	1864,0	382,0	125,8	6,06	6,29
Яворівський	906	1294	388	142,8	1394,0	1792,0	398,0	128,6	2,50	3,98

Середній розмір допомоги у 2012 р. склав 1515,0 грн., що на 447 грн. більше попереднього року. Найбільша кількість сімей та найбільший розмір допомоги малозабезпеченим були у районах, що мають статус гірських територій. Зокрема, у Турківському районі допомогу отримали 994 сім'ї, а її середній розмір склав 1864,0 грн.; у Сколівському районі, відповідно, 597 сімей та 2199 грн. У м. Львів у 2012 р. допомогу малозабезпеченим отримало 630 сімей, її середній розмір становив 1217,0 грн.

В цілому по області частка малозабезпечених сімей зростає з 1,21% у 2011 р. до 1,58% у 2012 р. Найменшою частка малозабезпечених сімей по відношенню до загальної кількості сімей була у м. Львів – 0,25%, однак порівняно з попереднім

роком вона зросла на 0,06%. Найвищою частка малозабезпечених сімей була у Турківському – 6,29%, Самбірському – 4,62%, Мостиському 5,13%, Дрогобицькому – 4,23%, Сколівському районах – 4,06%.

Групування районів області за рівнем (або кількістю) малозабезпечених сімей дозволило віднести до районів з високою часткою Мостиський, Самбірський та Турківські райони (рис. 64). Сім районів було віднесено до районів із середнім рівнем малозабезпечених сімей – це Яворівський, Буський, Перемишлянський, Миколаївський, Дрогобицький, Старосамбірський, Сколівський райони. Решта районів мають порівняно невелику частку малозабезпечених сімей.

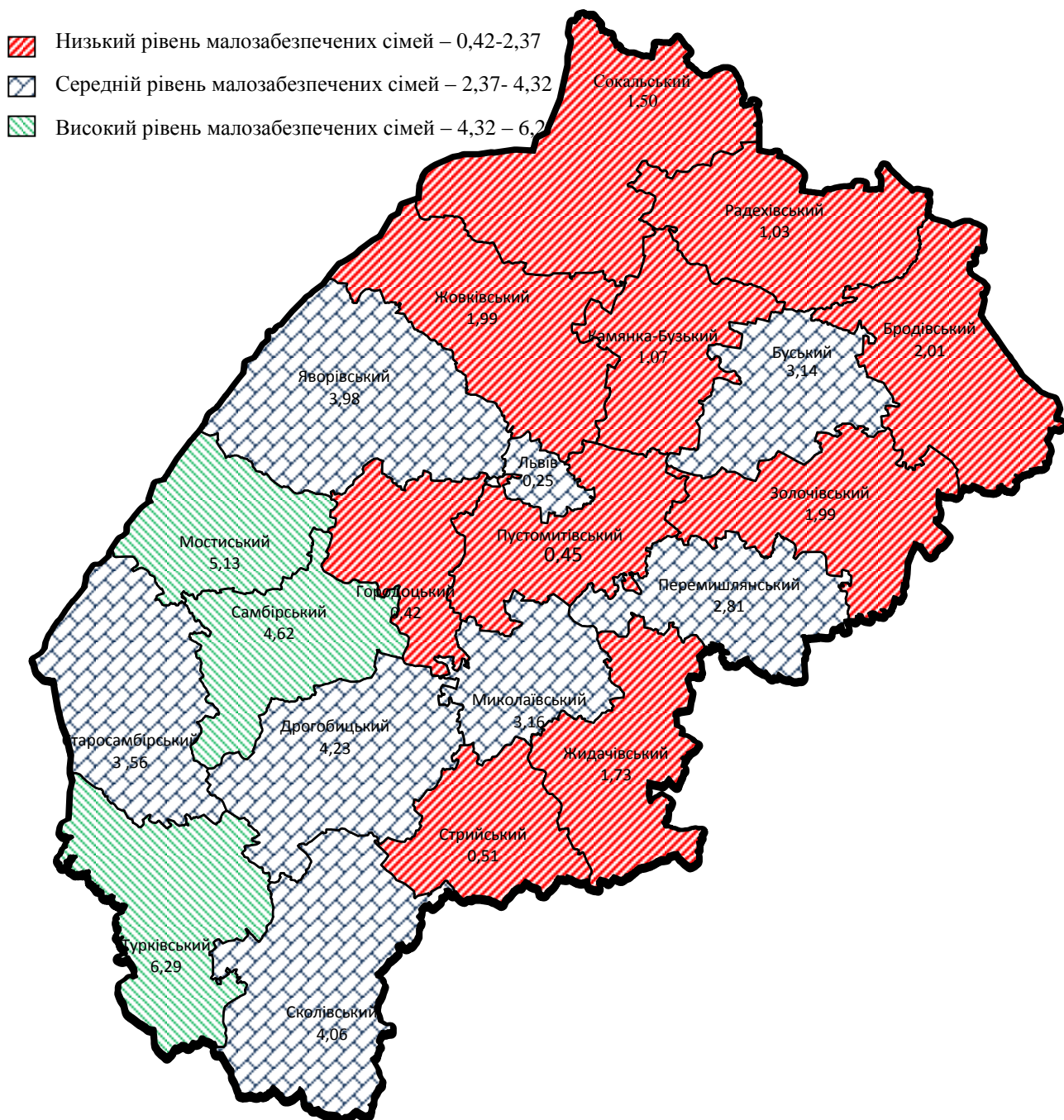

Рис. 64. Розподіл районів Львівської області за часткою малозабезпечених сімей у 2012 р.

У 2012 р. в цілому по області 32086 господарств отримали субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, що на 1314 господарств менше, ніж у попередньому році (табл. 26). Середній розмір субсидій склав 226,0 грн., що на 17,0 грн. більше, ніж у попередньому році. У м. Львові у 2012 р., порівняно з попереднім, кількість господарств, що отримали субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, зросла на 16 одиниць, а середній розмір субсидій – на 31 грн.

У 2012 р., частка домогосподарств, що отримували субсидії, в цілому по Львівській області, становила – 3,1% та знизилась порівняно з попереднім роком на 0,1%. Найвищим цей показник був у м. Новий Розділ – 18,1%, м. Борислав – 7,9%. Найменше субсидій отримували домогосподарства Турківського (0,1%), Пустомитівського (0,6%), Жовківського (0,7%), Городоцького районів (0,8%).

У 2012 р. у порівнянні з попереднім роком, зростання частки домогосподарств, що отримували субсидії спостерігалось у м. Новий Розділ (107,6%), м. Львів (100,4%), Радехівському (119,7%), Сокальському районах (106,6%).

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що у 2012 р. порівняно з попереднім видатки місцевих бюджетів на утримання галузі соціального захисту та соціального забезпечення зросли сукупно на 117,89%. В структурі видатків майже 92 % займають поточні трансферти населенню.

У 2012 р. зросла частка малозабезпечених сімей з 1,21% у 2011 р. до 1,58% у 2012 р. Найвища кількість малозабезпечених сімей була у Турківському, Сколівському, Самбірському, Дрогобицькому районах.

Незважаючи на те, що кількість домогосподарств Львівщини, що у 2012 р. отримували субсидії, зменшилась, середній розмір субсидій зріс. Найбільша частка домогосподарств, що отримують субсидії, була зосереджена у містах області – м. Н. Розділ, м. Борислав, м. Львів.

Видатки місцевих бюджетів Львівської області на субсидії населенню на оплату житлово-комунальних послуг у 2011-2012 рр.

	кількість домогосподарств, що отримують субсидії				середній розмір субсидії				частка домогосподарств, що отримує субсидії в заг. кількості домогосподарств			
	одиниць		Відхилення 2012/2011		грн.		Відхилення 2012/2011		грн.		Відхилення 2012/2011	
	2011	2012	абс.	%	2011	2012	абс.	%	2011	2012	абс.	%
Всього по області	33400	32086	-1314	96,1	209,0	226,0	17,0	108,1	3,2	3,1	-0,1	96,2
м. Львів	12160	12176	16	100,1	149,0	180,0	31,0	120,8	3,9	3,9	0,0	100,4
м. Борислав	1359	1218	-141	89,6	194,0	223,0	29,0	114,9	8,8	7,9	-0,9	89,9
м. Дрогобич	1889	1804	-85	95,5	227,0	225,0	-2,0	99,1	4,6	4,5	-0,2	96,1
м. Моршин	97	83	-14	85,6	235,0	240,0	5,0	102,1	3,8	3,3	-0,6	85,6
м. Н.Розділ	1985	2158	173	108,7	287,0	259,0	-28,0	90,2	16,9	18,1	1,3	107,6
м. Самбір	600	501	-99	83,5	220,0	225,0	5,0	102,3	4,1	3,5	-0,7	83,5
м. Стрий	1151	1037	-114	90,1	178,0	205,0	27,0	115,2	4,6	4,2	-0,5	90,2
м. Трускавець	555	548	-7	98,7	150,0	229,0	79,0	152,7	4,5	4,5	0,0	99,1
м. Червоноград	1535	1515	-20	98,7	196,0	207,0	11,0	105,6	4,5	4,4	-0,1	98,8
Бродівський	961	816	-145	84,9	206,0	204,0	-2,0	99,0	3,8	3,3	-0,6	85,3
Буський	763	720	-43	94,4	269,0	277,0	8,0	103,0	4,0	3,8	-0,2	94,6
Городоцький	327	227	-100	69,4	156,0	235,0	79,0	150,6	1,1	0,8	-0,3	69,6
Дрогобицький	379	367	-12	96,8	364,0	357,0	-7,0	98,1	1,2	1,2	0,0	96,7
Жидачівський	1132	980	-152	86,6	318,0	239,0	-79,0	75,2	3,8	3,3	-0,5	87,3
Жовківський	338	323	-15	95,6	259,0	244,0	-15,0	94,2	0,7	0,7	0,0	95,6
Золочівський	803	622	-181	77,5	215,0	274,0	59,0	127,4	2,8	2,2	-0,6	77,7
Кам'янка-Бузький	397	344	-53	86,6	190,0	216,0	26,0	113,7	1,7	1,5	-0,2	86,8
Миколаївський	815	807	-8	99,0	318,0	347,0	29,0	109,1	3,1	3,1	0,0	99,2
Мостиський	367	277	-90	75,5	126,0	213,0	87,0	169,0	1,5	1,2	-0,4	75,5
Перемишлянський	529	442	-87	83,6	240,0	267,0	27,0	111,3	3,2	2,7	-0,5	84,2
Пустомитівський	415	300	-115	72,3	221,0	339,0	118,0	153,4	0,9	0,6	-0,3	72,0
Радехівський	359	429	70	119,5	274,0	239,0	-35,0	87,2	1,8	2,1	0,4	119,7
Самбірський	393	314	-79	79,9	310,0	322,0	12,0	103,9	1,4	1,1	-0,3	80,1
Сколівський	236	203	-33	86,0	154,0	152,0	-2,0	98,7	1,2	1,0	-0,2	85,7
Сокальський	969	1032	63	106,5	140,0	225,0	85,0	160,7	2,5	2,7	0,2	106,6
Старосамбірський	626	597	-29	95,4	325,0	329,0	4,0	101,2	1,9	1,8	-0,1	95,4
Стрийський	243	234	-9	96,3	300,0	301,0	1,0	100,3	0,9	0,9	0,0	96,3
Турківський	26	25	-1	96,2	12,0	21,0	9,0	175,0	0,1	0,1	0,0	96,2
Яворівський	1991	1987	-4	99,8	281,0	319,0	38,0	113,5	3,9	3,9	0,0	99,5

ВИДАТКИ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА

У 2012 р. видатки місцевих бюджетів на утримання закладів культури та мистецтва склали 466538,4 тис. грн., що на 72615 тис. грн. більше попереднього року (темп зростання 118,4%). У м. Львів видатки на утримання галузі культури склали 74691,6 тис. грн., що на 11794,9 тис. грн. більше, ніж у 2011 р. (темп зростання 118,7%).

У 2012 році культуру та мистецтво було профінансовано із зведеного (консолідованого) бюджету України на загальну суму 8,9 млрд. грн., у тому числі з державного бюджету – 2,182 млрд. грн., з місцевих бюджетів – 6,7 млрд. грн.

Розподіл видатків на культуру та мистецтво консолідованого бюджету Львівської області представлено в табл. 27.

Таблиця 27

Розподіл видатків на культуру та мистецтво консолідованого бюджету Львівської області, 2011-2012 рр., тис. грн.

<i>Структура видатків</i>	<i>2011 р.</i>	<i>2012 р.</i>	<i>Абсолютне відхилення 2012/2011</i>	<i>Темпи росту, %</i>
Театри	18384,3	21474,8	3090,5	116,81
Філармонії, музичні колективи і ансамблі та інші мистецькі заклади та заходи	29650,2	30736,3	1086,1	103,66
Бібліотеки	90500,9	104821,2	14320,3	115,82
Музеї і виставки	36454,8	40822,5	4367,7	111,98
Заповідники	2345,3	2844,6	499,3	121,29
Палаци і будинки культури, клуби та інші заклади клубного типу	82960,3	98522,2	15561,9	118,76
Школи естетичного виховання дітей	121652,6	154377,7	32725,1	126,90
Кінематографія	1309,7	1469,0	159,3	112,16
Інші культурно-освітні заклади та заходи	10533,3	11440,1	906,7	108,61

Розрахунки дозволяють констатувати, що в цілому по галузі відбулось зростання обсягу видатків. Найбільше зростання відбулось у видатках на школи естетичного виховання дітей (126,9% відносно 2011 р.).

Середній по області обсяг видатків на культуру на одного мешканця у 2012 р. склав 183,60 грн. (173,4 грн. загального та 10,2 грн. спеціального фондів), що на 28,80 грн. більше попереднього року (темп зростання 118,60%). У м. Львів цей показник у 2012 р. склав 98,52 грн., що на 15,77 грн. більше попереднього року (рис. 65). Слід зазначити, що саме в обласному центрі видатки на культуру на одного мешканця у 2012 р. були найнижчими по області. Вище середнього по області видатки на галузь в розрахунку на одного мешканця у 2012 р. були у м. Моршин 337,65 грн., м. Трускавець – 212,71 грн., м. Стрий – 185,28 грн., Жидачівському – 200,65 грн., Перемишлянському – 218,98 грн., Сколівському – 255,13 грн., Стрийському – 233,42 грн., Турківському – 207,38 грн. районах.

Середні по містах видатки на культуру на одного мешканця склали у 2012 р. 175,48 грн. Аналогічний показник по районах області склав 179,85 грн.

Видатки на культуру на одного мешканця за рахунок власних коштів у 2012 р. в середньому по області склали 5,54 грн. та зросли порівняно з попереднім роком на 0,60 грн. Найнижчими вони були у обласному центрі – 5,30 грн. Найвищим цей показник був у м. Моршин 168,99 грн. проти 102,91 грн. у 2011 р.,

що пов'язано, в першу чергу, з статусом курортного міста та низькою кількістю постійно проживаючого населення.

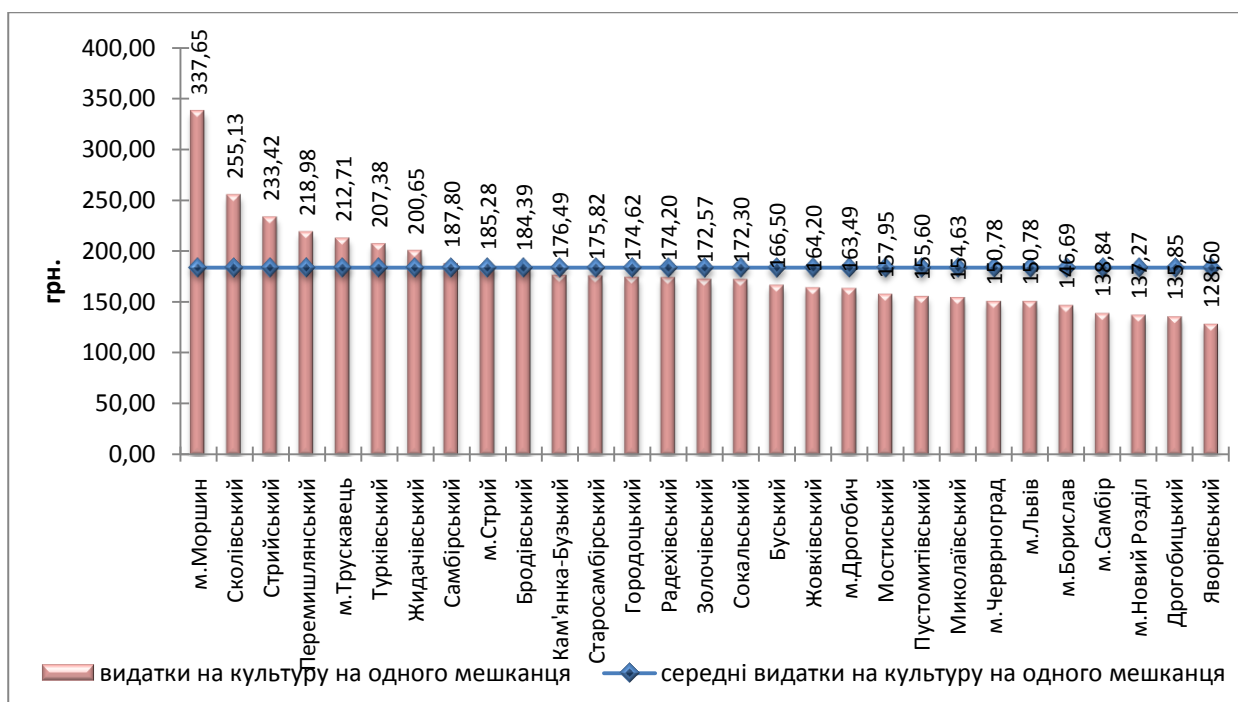

Рис. 65. Видатки місцевих бюджетів Львівської області на культуру та мистецтво в розрахунку на одного мешканця у 2012 р.

Середні по містах видатки на культуру на одного мешканця за рахунок власних надходжень склали у 2012 р. 43,56 грн. Аналогічний показник по районах області був значно нижчим та склав 18,38 грн.

У 2012 р. порівняно з попереднім роком кількість бюджетних установ галузі зменшилась на дві одиниці (табл. 28).

Таблиця 28

Про кількість бюджетних установ, штатні одиниці та середню заробітну плату закладів культури у Львівській області

	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Кількість закладів, од.	1614	1558	1572	1580	1583	1582	1580
Штатні одиниці, од.	11 118	11 260,5	11 143,5	11 179	11 292	11292	11261
Середньомісячна заробітна плата, грн.	584,5	695,9	1 098,5	1 340,1	1 643,7	1831,00	2275,00
ФОП, тис. грн.	77981,65	94034,18	146893,6	179771,7	215039,7	239860,2	307425,3

Кількість штатних одиниць склала на кінець 2012 р. 11261 одиниці, що на 31 одиницю менше, ніж у 2011 р. Також у 2012 р. відбулось стрімке зростання середньої заробітної плати – до 2275,7 грн. Порівняно з попереднім роком темп зростання склав 124,3%.

В структурі видатків на галузь за економічною класифікацією протягом 2011-2012 рр. (рис. 66 та рис. 67) найсуттєвішу частку займали видатки на товари та послуги (82,5% та 84,9% відповідно).

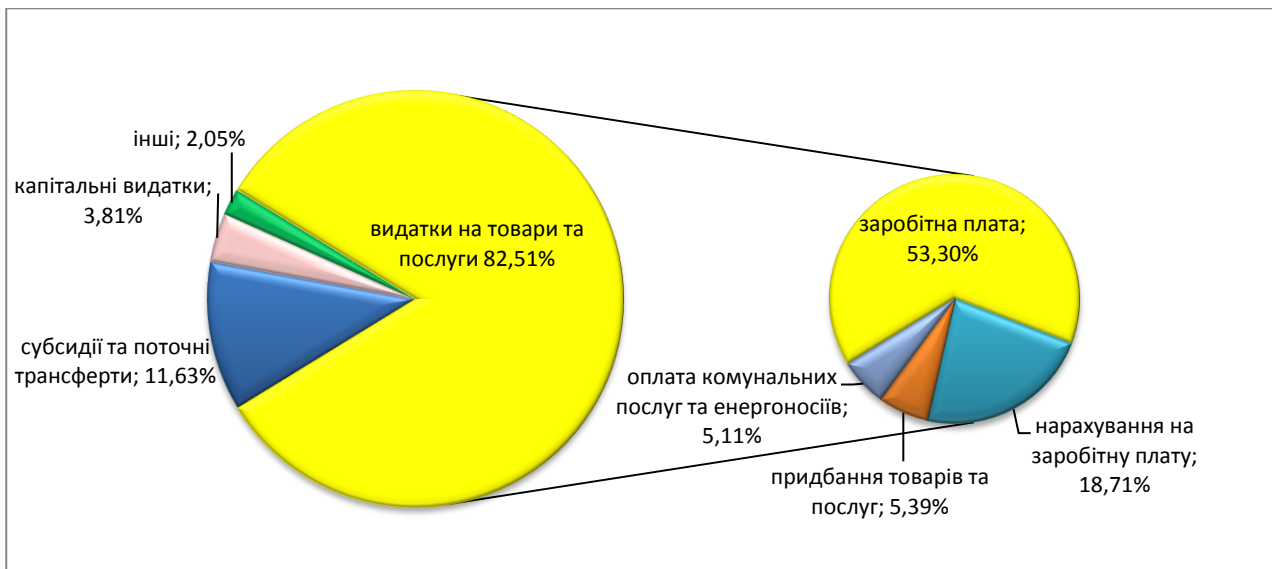

Рис. 66. Структура видатків установ культури та мистецтва Львівської області, 2011 р., %

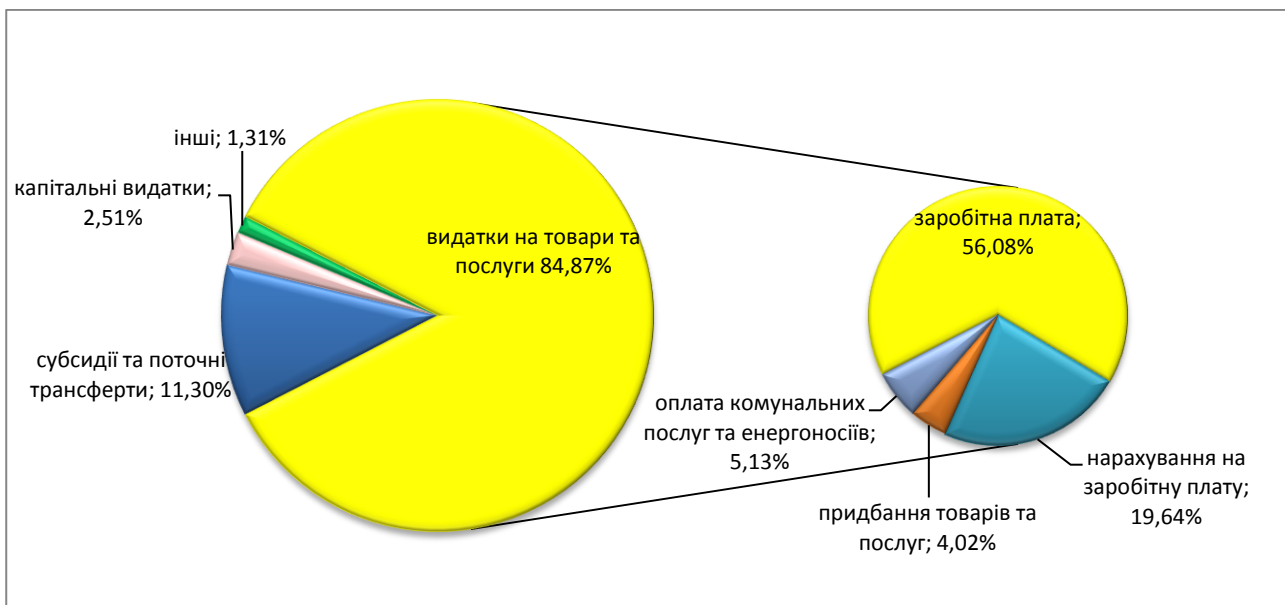

Рис. 67. Структура видатків установ культури та мистецтва Львівської області, 2012 р., %

У 2012 р. порівняно з попереднім роком збільшилися видатки галузі на заробітну плату з 53,30% у 2011 р. до 56,08% у 2012 р., нарахування на заробітну плату з 18,71% у 2011 р. до 19,64% у 2012 р., натомість зменшилися капітальні видатки з 3,81% у 2011 р. до 2,51% у 2012 р.

У 2012 р. приріст видатків місцевих бюджетів Львівської області відбувався по всіх закладах галузі культури та мистецтва (табл. 29). Найвищим цей показник був у школах естетичного виховання (128,02%), в палацах та будинках культури (120,26%), музеях (120,16%). Натомість зростання штатної чисельної відбувалось у палацах та будинках культури, школах естетичного виховання та інших культурно освітніх закладах. У театрах та концертних установах з статусом академічних, бібліотеках, музеях зростання видатків відбувалось при скороченні штатної чисельності працюючих.

Показники приросту видатків місцевих бюджетів Львівської області у 2012 р. в галузі культури і мистецтва

	штатні одиниці			видатки без кап. вкладень, грн.			видатки за рахунок бюджету			видатки за рахунок власних доходів		
	2011 р.	2012 р.	приріст, %	2011 р.	2012 р.	приріст, %	2011 р.	2012 р.	приріст, %	2011 р.	2012 р.	приріст, %
театри зі статусом академічних	474	467	98,52	22493936	26285473	116,86	18346117	21321963	116,22	4147819	4963510	119,67
концертні установи зі статусом академічних	702	691,5	98,50	26456279	30638335	115,81	23270904	26400185	113,45	3185375	4238120	133,05
бібліотеки	2506	2460	98,16	88456524	105867797	119,68	86320260	104100125	120,60	2136264	1767672	82,75
музеї	849	842,5	99,23	35013121	42071457	120,16	32502986	37481643	115,32	2510135	4589814	182,85
заповідники	42	42	100,00	2392927	2737154	114,39	2137411	2234848	104,56	255516	502311	196,59
палаці і будинки культури	2960,5	2987	100,90	83688816	100643936	120,26	72555570	87935289	121,20	11133246	12708647	114,15
школи естетичного виховання	3515,5	3522	100,18	121013181	154930903	128,03	113840350	147023039	129,15	7172831	7907864	110,25
інші культурно-освітні заклади	199,5	203	101,75	10774014	11751130	109,07	10355168	11322026	109,34	418846	429104	102,45

Суттєве зростання видатків за рахунок власних надходжень спостерігалось в усіх закладах, окрім бібліотек. Найбільш суттєвими приріст видатків за рахунок власних надходжень був у заповідниках (196,56%) та музеях (182,85%).

Отже, у 2012 р. видатки в галузі культури та мистецтва зросли на 118,4%. Слід зазначити, що видатки зросли по всіх напрямках, однак в театрах та концертних установах зі статусом академічних, бібліотеках, музеях вони зростали при одночасному скороченні штатних одиниць.

ВИДАТКИ ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У 2012 р. видатки місцевих бюджетів на утримання та розвиток житлово-комунального господарства склали 535131,1 тис. грн., з яких 425629,3 тис. грн. загального та 109501,7 тис. грн. спеціального фонду, що на 227961,5 тис. грн. більше попереднього року (темп зростання 174,2%) (табл. 30).

Таблиця 30

Використання коштів на утримання й розвиток житлово-комунального господарства у Львівській області, 2011-2012 рр.

	Використання коштів на утримання ЖКГ, 2011 р.			Використання коштів на утримання ЖКГ, 2012 р.			Темп зростання 2012/2011 рр.
	всього	загальний фонд	спеціальний фонд	всього	загальний фонд	спеціальний фонд	
м. Львів	171115,37	107387,94	63727,42	299858,12	256169,06	43689,06	1,75
м. Борислав	6342,62	3309,47	3033,15	14498,91	9902,16	4596,74	2,29
м. Дрогобич	15415,00	7248,06	8166,94	29274,61	22498,42	6776,18	1,90
м. Моршин	1780,75	1271,65	509,10	2910,89	2907,30	3,59	1,63
м. Новий Розділ	4421,61	608,85	3812,77	3872,83	3438,12	434,71	0,88
м. Самбір	3263,48	2703,20	560,28	10605,41	7701,56	2903,85	3,25
м. Стрий	12009,36	6278,03	5731,33	21192,29	19310,28	1882,01	1,76
м. Трускавець	8587,80	4109,75	4478,04	8731,12	8428,43	302,69	1,02
м. Червоноград	17974,05	4981,66	12992,39	36196,35	29181,22	7015,13	2,01
Бродівський	4879,30	2189,77	2689,53	9233,23	7994,10	1239,13	1,89
Буський	2589,23	1813,89	775,34	2569,53	2081,39	488,15	0,99
Городоцький	3456,95	1432,31	2024,64	2570,15	1596,77	973,38	0,74
Дрогобицький	672,24	367,57	304,67	698,22	260,07	438,15	1,04
Жидачівський	2956,60	2187,63	768,97	3803,63	3308,85	494,78	1,29
Жовківський	5172,74	3877,21	1295,53	11128,93	8674,54	2454,39	2,15
Золочівський	3678,58	1407,83	2270,75	6586,77	3713,58	2873,19	1,79
Кам.-Бузький	2653,39	1649,69	1003,70	14994,29	1407,39	13586,90	5,65
Миколаївський	8936,46	4852,69	4083,78	8922,52	5683,53	3238,99	1,00
Мостиський	2141,94	1978,76	163,18	3380,30	2162,33	1217,97	1,58
Перемишлянський	1546,49	1008,47	538,02	2664,18	1388,04	1276,14	1,72
Пустомитівський	4928,96	4184,33	744,63	5585,43	4972,58	612,86	1,13
Радехівський	2920,38	2309,15	611,23	1665,72	1095,96	569,75	0,57
Самбірський	507,69	185,26	322,44	885,45	285,64	599,81	1,74
Сколівський	2163,13	1924,77	238,36	3370,03	2766,37	603,66	1,56
Сокальський	5804,07	3199,86	2604,20	9658,07	6282,65	3375,43	1,66
Ст.-Самбірський	2269,87	1366,28	903,59	3421,22	2434,71	986,51	1,51
Стрийський	1096,54	371,07	725,46	839,20	337,61	501,60	0,77
Турківський	903,43	636,49	266,94	1306,51	684,57	621,94	1,45
Яворівський	6981,44	4435,60	2545,83	14707,13	8962,11	5745,02	2,11
Всього	307169,48	179277,27	127892,21	535131,06	425629,34	109501,72	1,74

У м. Львові видатки на утримання галузі житлово-комунального господарства у 2012 р. склали 299858,1 тис. грн. (з яких 256169,06 тис. грн. загального та 43689,06 тис. грн. спеціального фонду), що на 128742,7 тис. грн. більше, ніж у 2011 р. (темп зростання 175,2%).

Середні по області видатки на одного мешканця на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2012 р. склали 210,60 грн., що на 89,90 грн. більше попереднього року (темп зростання 174,48%). У м. Львові видатки на одного мешканця на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2012 р. склали 395,54 грн., що на 170,39 грн. більше попереднього року (табл. 31).

Таблиця 31

Видатки на одного мешканця на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у Львівській області у 2011-2012 рр.

	Видатки на одного мешканця		абсолютне відхилення, грн.	відносне відхилення, %
	2011 р.	2012 р.		
м.Львів	225,15	395,54	170,39	175,68
м.Борислав	8,35	19,13	10,78	229,17
м.Дрогобич	20,28	38,62	18,33	190,39
м.Моршин	2,34	3,84	1,50	163,87
м.Новий Розділ	5,82	5,11	-0,71	87,81
м.Самбір	4,29	13,99	9,70	325,79
м.Стрий	15,80	27,95	12,15	176,91
м.Трускавець	11,30	11,52	0,22	101,92
м.Червоноград	23,65	5,11	-18,54	21,60
Бродівський	6,42	12,18	5,76	189,71
Буський	3,41	3,39	-0,02	99,49
Городоцький	4,55	3,39	-1,16	74,53
Дрогобицький	0,88	0,92	0,04	104,12
Жидачівський	3,89	5,02	1,13	128,97
Жовківський	6,81	14,68	7,87	215,69
Золочівський	4,84	8,69	3,85	179,51
Кам.-Бузький	3,49	19,78	16,29	566,52
Миколаївський	11,76	11,77	0,01	100,09
Мостиський	2,82	4,46	1,64	158,21
Перемишлянський	2,03	3,51	1,48	172,70
Пустомитівський	6,49	7,37	0,88	113,60
Радехівський	3,84	2,20	-1,65	57,18
Самбірський	0,67	1,17	0,50	174,84
Сколівський	2,85	4,45	1,60	156,18
Сокальський	7,64	12,74	5,10	166,82
Ст.-Самбірський	2,99	4,51	1,53	151,10
Стрийський	1,44	1,11	-0,34	76,72
Турківський	1,19	1,72	0,53	144,98
Яворівський	9,19	19,40	10,21	211,19
всього по області	120,7	210,60	89,90	174,48

Зниження видатків на одного мешканця на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2012 р. порівняно з попереднім відбулось у м. Новий Розділ (87,81%), м. Червоноград (21,60%), Буському (99,48%), Городоцькому (74,53%), Радехівському (57,18%), Стрийському районах (76,72%).

У структурі видатків місцевих бюджетів на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2012 р. основна частка видатків припадала на субсидії та поточні трансферти 71,72% (рис. 68, рис. 69). Порівняно з попереднім роком їх частка зросла на 25,42%.

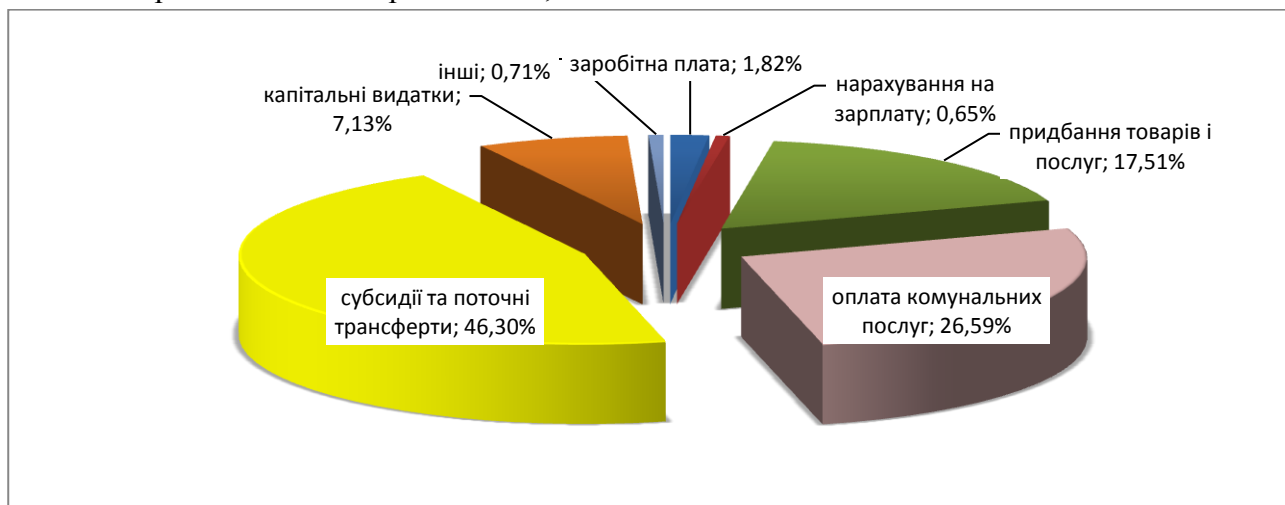

Рис. 68. Структура використання коштів місцевих бюджетів на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2011 р.

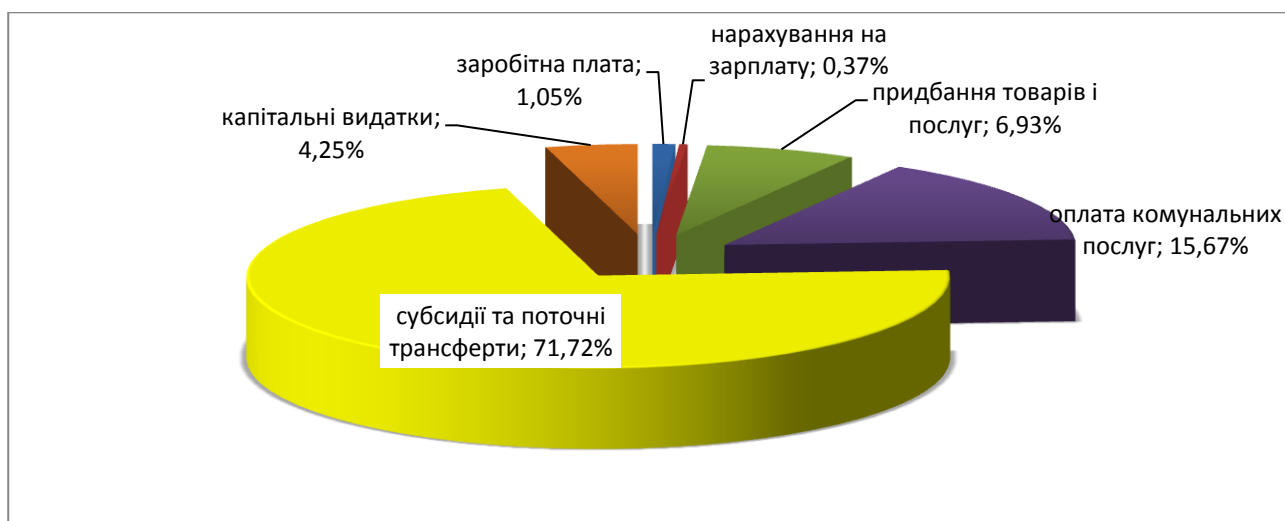

Рис. 69. Структура використання коштів місцевих бюджетів на утримання та розвиток житлово-комунального господарства у 2012 р.

У 2012 р. порівняно з попереднім роком у структурі видатків на ЖКГ зменшилися частки видатків на оплату комунальних послуг з 26,59% у 2011 р. до 15,67% у 2012 р., придбання товарів та послуг з 17,51% у 2011 р. до 6,93% у 2012 р., капітальні видатки з 7,13% у 2011 р. до 4,25% у 2012 р.

Отже, у 2012 р. порівняно з попереднім, відбулось значне зростання обсягів видатків місцевих бюджетів на утримання та розвиток житлово-комунального господарства (темп зростання 174,2%). Основна частка видатків припадала на м. Львів. Значні зміни у 2012 р. порівняно з попереднім роком відбулись у структурі видатків: значно зросли видатки за рахунок субсидій та поточних трансфертів.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИДАТКОВОЮ ЧАСТИНОЮ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В умовах тотального дефіциту бюджетних коштів на державному та місцевому рівнях поряд із здатністю органів управління акумулювати достатні обсяги фінансових ресурсів місцевих бюджетів на передній план виступає питання їх ефективного використання та одержання максимально можливого результату. Зазначене завдання ускладнене існуванням низки проблем об'єктивного та суб'єктивного характеру.

✓ *надмірна соціальна спрямованість видатків місцевих бюджетів практично унеможливує здійснення інвестицій в економічний розвиток територій. Це негативно позначається на тенденціях соціально-економічного розвитку Львівської області загалом та знижує економічну ефективність здійснених бюджетних видатків.*

У 2012 р. на галузі соціальної сфери припадало 85,4% загального обсягу видатків. Причому, констатуємо поступове зростання частки таких видатків. Доволі висока питома вага видатків у соціальну сферу є позитивною для суспільства, адже в майбутньому це призведе до розв'язання питань соціально-економічного розвитку та позитивних тенденцій у суспільстві. Проте, лише за умови переважання видатків інвестиційного характеру (тобто видатків розвитку) в структурі соціальних видатків.

Натомість у структурі видаткової частини місцевих бюджетів Львівської області відбувається поступове зростання частки захищених видатків. Так, впродовж 2001 – 2012 рр. частки захищених видатків зростає з 73,5% до 85,4%! А це свідчить про зменшення фінансового ресурсу бюджету, який спрямовується на інші (незахищені) видатки та зменшення частки коштів, що можуть бути направлені на інвестиційні цілі.

✓ *поступове зниження рівня фінансової забезпеченості делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень. Так, якщо в 2009-2010 роках делеговані повноваження забезпечувалися лише на 89-86% від реальної потреби, то в 2012 р. – 80%.*

До основних причин такої проблеми слід віднести наступні:

- відсутній чіткий механізм фінансування делегованих повноважень. З огляду на недостатність фінансування делегованих (державних) повноважень із державного бюджету місцеві ради часто спрямовують на виконання делегованих повноважень кошти, що повинні бути спрямовані на реалізацію власних повноважень – на житлово-комунальне господарство, місцеві соціально-економічні і культурні програми тощо. Причинами такого становища є нечіткість категорії «делеговані повноваження» та можливість віднесення до них різних повноважень держави у різні бюджетні роки, що дестабілізує ситуацію із прогнозуванням надходжень і витрат місцевих бюджетів;
- відсутність у органів місцевого самоврядування реальної спроможності (зокрема правової) забезпечити підвищення ефективності та результативності видатків шляхом упорядкування мережі та чисельності працюючих у соціально-культурній сфері, упорядкування процесу надання пільг (як у випадку, наприклад, пільгового проїзду окремих категорій громадян). У багатьох випадках чинне законодавство забороняє скорочувати наявну мережу. З іншого боку, на державному рівні відбувається всебічна регламентація видатків місцевих

бюджетів. Галузеві міністерства до сьогодні диктують норми діяльності установ. Багато з норм є застарілими, не відповідають демографічній ситуації в країні, орієнтовані не на споживача послуги, а на утримання установи (педагогічне навантаження, штатні нормативи, які розраховуються виходячи із кількості ліжок, класів, книговидачі, а не від попиту на відповідні послуги тощо);

- неадекватний механізм розподілу службовців органів місцевого самоврядування на тих, що виконують делеговані та власні повноваження місцевого самоврядування. В структурі органів місцевого самоврядування наявні організаційні утворення (управління, відділи), що виконують суто державні повноваження, але фінансуються з місцевого бюджету. Місцева влада має дуже обмежений вплив на управління такими організаційними структурами, оскільки їх діяльність регулюються окремими нормативно-правовими актами вищого порядку, а методичне керівництво їх діяльністю здійснюється з рівня центральних органів державної влади. Чисельність працівників вищезазначених організаційних структур в органах місцевого самоврядування складає майже 1/3 від загальної чисельності працюючих⁵.

В таких умовах для забезпечення стабільного виконання делегованих державою повноважень органи місцевого самоврядування змушені щорічно відволікати все більшу частку своїх, і без того мізерних, власних ресурсів від реалізації самоврядних повноважень (житлово-комунальне господарство, благоустрій, транспортна сфера, утримання бюджетної та дорожньої інфраструктури, місцеві програми соціально-економічного розвитку тощо) покладених на них законодавством. Якщо в 2011 р. у Львівській області 29,5% власних ресурсів (доході, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів) органи місцевого самоврядування змушені були спрямовувати на фінансування делегованих повноважень, то в 2012 р. цей показник сягнув 38,1%. Як наслідок – недофінансування і занепад житлово-комунальної, транспортної сфери, відсутність можливостей реалізовувати необхідні програми місцевого розвитку, покращувати рівень якості суспільних послуг.

✓ *низька ефективність капітальних видатків місцевих бюджетів обумовлена наднизькими обсягами таких видатків. Вони не спроможні реально вплинути на соціально-економічну ситуацію в регіоні чи навіть в межах окремих територій.*

Протягом трьох останніх років намітилась тенденція до зниження абсолютних обсягів капітальних видатків місцевих бюджетів Львівської області, а також до стійкого зниження частки капітальних видатків у загальних видатках місцевих бюджетів. Так, якщо у 2010 р. вона становила 11,12%, то у 2012 р. знизилась більше як у 3 рази до 3,59%. В розрахунку на 1 мешканця області у 2012 р. бюджетні інвестиційні видатки склали лише 152 грн.! Чи спроможні ці кошти сформувати імпульси для соціально-економічного розвитку села чи міста?

⁵ Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років // Галузевий моніторинг. – 2012. – №9. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dialogueauc.org.ua/sites/all/sites/dialogueauc.org.ua/files/files/mon9.pdf>; Тенденції у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування та перспективи бюджетної реформи // Стан місцевого самоврядування в Україні в 2012 році. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dialogueauc.org.ua/content/stan-mistsevo-go-samovryaduvannya>

Тут також слід врахувати, що більше половини капітальних видатків – це видатки на капітальний ремонт та реконструкцію.

До негативів слід додати також те, що, як правило, бюджетні інвестиції концентруються в містах області, що лише посилює внутрішню соціально-економічну диференціацію Львівської області та залишає обширні периферійні ареали без належного фінансування капітальних видатків.

✓ *недосконалість довгострокового бюджетного планування.*

Важливим інструментом забезпечення соціально-економічного зростання як у регіонах, так і в країні загалом є бюджетні програми з чітко визначеним цільовим спрямуванням та передбаченою ресурсною базою. Однак, як показала практика Львівської області, складання бюджету на засадах ПЦМ потребує низки змін у бюджетному законодавстві та модифікації підходів у плануванні відповідних фінансових потоків. Чинні урядові накази щодо запровадження ПЦМ складання та виконання місцевих бюджетів, рамково визначають напрями необхідних змін в бюджетному законодавстві як такі, що необхідні для підвищення ефективності функціонування місцевих бюджетів. Окрім того, відсутність чіткої класифікації бюджетних програм на місцевому рівні та однозначних границь в системі оцінок ефективності витрачання бюджетних коштів зумовлюють об'єктивну необхідність вдосконалення існуючих показників результативності.

Ключовим елементом ПЦМ є *бюджетна програма* (сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій (*пункт 4 частини першої статті 2 Закону України від 8 липня 2010 року № 2456-VI*). Незважаючи на прийнятий Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р № 1610-IV, який мав на меті впорядкувати процеси формування та виконання програм, та Стратегію оптимізації кількості бюджетних програм, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.04.2011 № 292-р (при формуванні проекту бюджету на 2012 рік, проведено оптимізацію кількості бюджетних програм, шляхом скорочення їх кількості з 883 до 580) і надалі відбувається «розпорошення» бюджетних коштів. Така ситуація призводить до того, що результативність бюджетних програм залишається досить низькою.

✓ *недосконалий механізм проведення Державною казначейською службою бюджетних платежів, що здійснюються органами місцевого самоврядування.*

Проблеми із блокуванням та затримками проведення платежів за видатками місцевих бюджетів з кожним роком набувають все більш масового та систематичного характеру. В результаті місцеві органи управління бачать гроші на рахунках, але просто не можуть ними скористатися. При цьому блокуються незахищені видатки місцевих бюджетів, тобто ті, які могли б забезпечити розвиток території, а не поточне споживання.

ДОДАТКИ

МОНІТОРИНГ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2012 РІК : / НАН України. Інститут регіональних досліджень; За наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянської І. З. – Львів, 2013. – 300 с

© Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013

Оригінал-макет виготовлено в Інституті регіональних досліджень НАН України
79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4

Підп. до друку 27.12.2013. Формат 64×84/16. Папір офсетний. Гарнітура.
Тираж 100. Ум.-друк. арк. 20,2

Видруковано в ПП «Арал»
79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4